

LUND UNIVERSITY

Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017

Redovisning av Luka 29

Dahlgren, Curt

2020

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Dahlgren, C. (2020). *Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017: Redovisning av Luka 29*. (1 uppl.) (Meddelande från Kyrkohistoriska Arkivet i Lund. Ny följd; Vol. 13). Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

MEDDELANDEN FRÅN KYRKOHISTORISKA ARKIVET I LUND.
NY FÖLJD 13

Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017

Redovisning av Luka 29
Curt Dahlgren

Lunds Universitets
Kyrkohistoriska
Arkiv

Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017

REDOVISNING AV LUKA 29

CURT DAHLGREN

MEDDELANDEN FRÅN KYRKO Historiska Arkivet i LUND.
NY FÖLJD 13

Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017

Redovisning av Luka 29
Curt Dahlgren

Lunds Universitets
Kyrkohistoriska
Arkiv

© Curt Dahlgren

Lunds Universitets Kyrkohistoriska Arkiv
CTR, LUX, Lunds universitet
Box 192
221 00 Lund

ISBN 978-91-983171-8-3

ISSN 0455-0196

Formgivning: Daniel Karlsson, PCG Malmö

Tryck: ÅkessonBerg, 2020

Innehåll

Inledning.....	7
<i>Ett misslyckat test</i>	7
<i>Kyrklig sed frågelista: Fastetiden – påsktiden 2017</i>	8
Svarsfrekvenser, organisation, lokaler, personal samt musik och sång	10
<i>Svarsfrekvens</i>	10
<i>Titel</i>	11
<i>Ansvarsområde</i>	11
<i>Lokaler</i>	13
<i>Präst- och diakontjänster</i>	14
<i>Kyrkomusiker, körer och instrumentensembler</i>	14
Septuagesima till och med Långfredag	17
<i>Faste- och påsktiden</i>	17
Gudstjänster och andakter under faste- och påsktiden	20
<i>Sexagesima eller Reformationsdagen</i>	20
<i>Fastlagssöndagen</i>	24
<i>Askonsdagen</i>	26
<i>Passionsgudstjänster</i>	28
<i>Jungfru Marie Bebådelsedag</i>	30
<i>Palmsöndagen</i>	32
Fastetiden: Septuagesima till och med Långfredag	36
<i>Särskilda passionsgudstjänster/motsvarande under Stilla veckan</i>	36
<i>Gudstjänst med nattvard på Skärtorsdagen</i>	39
<i>Avklädning av altare</i>	39
<i>Långfredagens gudstjänst/gudstjänster</i>	40
<i>Användning av Litanian</i>	42
<i>Kors- och pilgrimsvandring</i>	44
Påskhelgens gudstjänster	48
<i>Påskotta med eller utan nattvard</i>	49
<i>Annandag påsk</i>	53
Söndagarna i påsktiden: Gudstjänster	56
<i>Påsktemat i gudstjänster på söndagar under påsktiden</i>	56
<i>Kristi himmelfärds dag</i>	58

Övriga församlingsaktiviteter under Fastan, påskhelgen och påsktiden 1	61
<i>Passionsspel</i>	61
<i>Påskbord</i>	62
Övriga församlingsaktiviteter under Fastan, påskhelgen och påsktiden 2	66
<i>Särskilda gudstjänster för särskilda grupper</i>	66
<i>Särskilda skolgudstjänster under fastan och påsk</i>	67
Musik: Fastetiden	70
<i>Improperierna</i>	73
<i>Orgeln och Långfredagen</i>	73
<i>Musik på Påskdagen från till exempel kyrkans torn</i>	75
<i>Musik på påskdagarna</i>	75
<i>Musik på Kristi himmelfärds dag</i>	78
<i>Utifrån kommande musikers och eller/sångares medverkan</i>	84
Diakoners medverkan i gudstjänster	91
Fastekampanjen Maträtten	95
<i>Gemenskap efter gudstjänster</i>	101
Civilsamhället och ekumenik	106
<i>Samarbete med civilsamhällets organisationer</i>	106
<i>Ekumenik under fastetiden med Stilla veckan</i>	107
<i>Ekumenik under påsktiden</i>	111
Annat	112
<i>Frälsarkransen</i>	112
<i>Andra särskilda seder</i>	115
Lite till	119
<i>Var man avstod från orgel på Långfredagen</i>	119
<i>Några jämförelser bakåt</i>	123
Slutord	127
Meddelanden från kyrkohistoriska arkivet i Lund	129

Inledning¹

På 1940-talet började Kyrkohistoriska arkivet vid Lunds universitet (LUKA)² under ledning av dåvarande professor i kyrkohistoria, Hilding Pleijel, arbeta med att klarlägga förändringar i den samtida kyrkliga seden. Insamlingen av sådana uppgifter fann sin form på 1960-talet, då arkivet började sända ut rikstäckande frågelistor om den aktuella kyrkliga seden. Genom dessa LUKA-listor har den kyrkliga seden inventerats för hela landet 1962, 1968, 1974 osv. t.o.m. 2009. Resultatet av undersökningen LUKA 27 finns publicerad i *Meddelanden från Kyrkohistoriska arkivet i Lund. Ny följd* 8. "Luka 27 om Kyrklig sed 2002, Materialbeskrivning, Resultatredovisning, Analysexempel" av Göran Gustafsson (2006). Denna skrift finns tillgänglig på nätet www.religionsociologi.se och ger en utmärkt bild av vårt arbete. Den kan även rekvireras i tryckt form från Kyrkohistoriska arkivet till självkostnadspris. Även tidigare LUKA-listor har analyserats, dock inte i sin helhet såsom den nyss nämnda. Ett exempel från LUKA-listorna 1962 till och med 1995 är "Några glimtar ur Lunds Kyrkohistoriska Arkiv".³ Ett annat är "Begravning enligt Kyrklig sed 2008–2009"⁴, med material från LUKA 28. En som har använt sig av LUKA-listorna i flera olika sammanhang är Jan-Olof Aggedal. I föreläsningar och i artiklar⁵ har han lyft fram den värdefulla källa till information om förändringar i kyrklig sed som Lunds Universitets Kyrkohistoriska Arkiv faktiskt utgör.

Ett misslyckat test

År 2016 var det dags för en ny inventering av kyrkliga seder och bruk inom Svenska kyrkan för perioden 1/10 2015–30/9 2016. En ny frågelista av samma typ som tidigare med 229 frågor producerades, men innan den skickades till alla Svenska kyrkans församlingar, gjordes en testundersökning i Linköpings stift.

¹ Här vill jag rikta ett stort tack till professorerna Anders Jarlert och Sven-Åke Selander för konstruktiv kritik av en tidigare version av detta arbete samt för noggrann korrekturläsning.

² Information om Lunds Universitets Kyrkohistoriska Arkiv hittar ni här: <https://www.ctr.lu.se/forskning/vetenskapliga-sallskap/luca/>.

³ Dahlgren, C., "Några glimtar ur Lunds Universitets Kyrkohistoriska Arkiv" i *Kyrkohistorisk årskrift* 1998. sid. 123–125 (red Ruth Franzen). Almqvist & Wiksell Tryckeri Uppsala 1998.

⁴ Dahlgren, C., "Begravning enligt Kyrklig sed 2008–2009" i *Kyrkohistorisk årskrift* 2016. sid. 132–143 (red Anders Jarlert). Tryck: ÅkessonBerg 2016.

⁵ Se till exempel Aggedal, J-O., "Röda skor på kistan. Samspelet mellan mikroriter, trostolkning och livstydning". *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 2018/1 s. 57–70. Lunds universitet. Centrum för teologi och religionsvetenskap.

Anledningen till testet var främst att se hur – och om – frågelistan fungerade i den rådande situationen med nya organisationsstrukturer efter sammanläggning av församlingar. För testet valdes ett 40-tal församlingar, både stads- och landsbygdsförsamlingar, som fick en internetbaserad frågelista. Resultatet var minst sagt uselt. Endast ett fåtal besvarade frågelistan, vilket ledde till att en frågelista som enbart beaktade påskcykeln 2017 framställdes. På så vis reducerades antalet frågor drastiskt: från 229 till 76.

Kyrklig sed frågelista: Fastetiden – påsktiden 2017

Frågelista, LUKA 29, distribuerades via internet och här uppstod då problemet med att hitta personer som kunde tänkas besvara frågorna. Det gick inte att, som tidigare år, hitta ”rätt” person enbart utifrån ”Matrikel för Svenska kyrkan 2017”, på grund av alla de sammanläggningar av församlingar som gjorts sedan millennieskiftet. Nämda matrikel användes snarare som ett komplement till ledandet på församlingarnas hemsidor. På dessa fanns oftast en kyrkoherde, men i många fall även andra befattningshavare som till exempel områdeschef, verksamhetschef, församlingsherde med flera. På så sätt identifierades 1135 personers e-postadresser, och under första veckan i maj 2017 fick dessa via e-post följande brev⁶:

Till kyrkoherden/ansvarig präst i församling/lokalt ansvarsområde.

På 1940-talet började Kyrkohistoriska arkivet arbeta med att klarlägga förändringar i den kyrkliga seden inom Svenska kyrkan. Insamlingen av dessa uppgifter fann sin form på 1960-talet, då rikstäckande frågelistor om aktuell kyrklig sed sändes ut. Genom LUKA-listorna har den kyrkliga seden inventerats för hela landet 1962, 1968, osv t.om 2009.

LUKA 29 om kyrklig sed faste- och påsktiden 2017.

Tidigare frågelistor har beaktat hela kyrkoåret. Den nu aktuella listan koncentrerar sig på faste- och påsktiden, vilket innebär att antalet frågor minskat radikalt jämfört med tidigare frågelistor. Frågelistan har utarbetats av under-tecknad tillsammans med kyrkohistoriker och forskare inom praktisk teologi och religionssociologi.

Vi är medvetna om att besvarandet av frågelistorna kräver en del arbete. Formuläret är helt elektroniskt. Det går lätt att bläddra fram och tillbaka i det. Likaså kan man fylla i en del, stänga enkäten för att göra något annat, för att sedan åter öppna den genom att följa länken (*länk till webbsidan med*

⁶ Något förkortat på grund av att viss exkluderad information finns på föregående sida.

frågelistan). Resultaten av denna undersökning kommer att göras tillgängliga på nätet i likhet med LUKA 27 och LUKA 28.

Tack på förhand för hjälpen med att inventera den kyrkliga seden kring faste- och påsktiden 2017.

Lund i april 2017

Anders Jarlert

Professor i kyrkohistoria

Föreståndare för Kyrkohistoriska arkivet

574 klickade in sig på frågelistan, vilket gav en svarsprocent på 50, som får anses acceptabelt med tanke på de nya församlingsstrukturerna.

I den följande redovisningen kommer svaren på frågorna att redovisas i tabeller som visar hur personer svarat i de olika stift. Viktigt att påpeka är att detta sätt att redovisa innebär att man inte skall jämföra stiftet med varandra, vilket beror på att antalet svar varierar starkt stiftet emellan. Exempel på detta är att från Lunds, Göteborgs och Växjö stift har det kommit ett stort antal svar, men dessa är stift med många församlingar jämfört med till exempel Strängnäs och Luleå. Denna obalans i antalet församlingar stiftet emellan gör det meningslöst att redovisa procenttal för hur man svarat på frågorna. Istället kommer jag att i nästan alla tabeller och diagram presentera hur många som har besvarat frågorna. *Svaren bör därför ses som en bild av vad som har förekommit under faste- och påsktiden i Svenska kyrkans stift.*

Vid många av frågorna efterfrågades mer specifikt vad man gjorde under påskfirandet. Dessa frågor gav många och mer eller mindre detaljerade svar. Dessa har jag dels försiktigt redigerat vid uppenbara felskrivningar (till exempel när någon skrivit "gudsrjänst" istället för gudstjänst)⁷ samt skrivit ut förkortningar, dels försökt föra samman i grupper, vilka baserats på ett "signalord" som till exempel "dymmelklocka", "måltid" och "drama". Antalet svarande i dessa grupper har jag markerat med *kursivering*, vilket således visar att det som följer är en grupp. Utöver dessa finns ofta svar som jag inte lyckats passa in i de av mig skapade grupperna. Dessa svar presenteras i punktlistor med syfte att visa på bredden i Svenska kyrkans verksamhet under faste- och påsktiden 2017.

⁷ Text inom [] är tillagd av mig med syfte att förhoppningsvis öka förståelsen av vad den som svarat skrivit.

Svarsfrekvenser, organisation, lokaler, personal samt musik och sång

Svarsfrekvens

Tabell 1 visar dels hur många personer som fick frågelistan i respektive stift, dels hur många som svarade. Men tabellen visar också hur många församlingar det fanns i stiftet den 1/1 2017 samt hur många församlingar som de svarande svarade för. De svarande ombads nämligen uppge vilken församling som svaren avsåg. Flera svarade med ett eller flera församlingsnamn, andra angav pastoratsnamn, vissa svarade med sitt eget namn och ytterligare andra besvarade inte frågan. De sistnämndas församlings- eller pastoratstillhörighet kunde dock spåras via deras uppgivna e-postadress och på så sätt kunde även ”deras” församlingar ingå.

Tabell 1. Antal utskickade frågelistor, antal besvarade frågelistor, antal svar i procent av antalet utskickade, antal församlingar i stiftet, antal församlingar som svaren avser samt antal församlingar som svaren avser i % av antalet församlingar i stiftet.

Stift	Antal utskick	Antal svar	Svar i % av antal utskick	Antal församlingar i stiftet ⁸	Antal församlingar som svaren avser	Antal församlingar som svaren avser i % av antalet församlingar i stiftet
Uppsala	83	38	45,8	127	63	49,6
Linköping	56	31	55,4	103	50	48,5
Skara	65	37	56,9	117	84	71,8
Strängnäs	74	43	58,1	72	38	52,8
Västerås	56	21	37,5	75	22	29,3
Växjö	161	78	48,4	175	96	54,9
Lund	167	95	56,9	165	111	67,3
Göteborg	209	77	36,8	180	93	51,7
Karlstad	59	37	62,7	85	61	71,8
Härnösand	52	22	42,3	98	43	43,9
Luleå	46	26	56,5	57	28	49,1
Visby	12	7	58,3	39	28	71,8
Stockholm	98	56	57,1	61	44	72,1
Summa	1135	568	50,0	1336	761	57,0

Letandet efter lämpliga personer för att besvara frågelistan innebar att flera per-

⁸ Siffrorna i denna kolumn är hämtade från *Matrikel för Svenska kyrkan 2017* s. 461 Stockholm: Verbum 2017.

soner i samma pastorat eller församling ibland fick frågorna. Anledningen till detta var att det på församlingens hemsida i vissa fall fanns både till exempel en kyrkoherde och en präst som var ansvarig för ett visst distrikt eller del av församlingen. I de fall där flera personer har sagt sig svara för en och samma församling har enbart ett svar beaktats i kolumnen "Antal församlingar som svaren avser". Många uppgav namn på pastorat utan att uppges namnet på eventuella ingående församlingar. Men dessa gick att hitta i Statistiska Centralbyråns tabell *Stift, kontrakt och pastorat i nummerordning med ingående församlingar 2017-01-01*.⁹

Enligt tabell 1 var de tillfrågade i Karlstads stift bäst på att besvara frågelistan. Här var det nästan 63 % som tog sig tid till detta. Det för LUKA-listorna nya, och problematiska, när det gäller jämförelser med äldre listor, är den nuvarande kyrkliga organisationsstrukturen med en rad sammanläggningar, vilka tydligt illustreras i Visby stift. Dit skickade vi frågelistan till 12 personer och vi fick 7 svar. Men dessa svar handlar om nästan 72 % av stiftets 39 församlingar.

Innan en mer detaljerad presentation av svaren på "Påsklukalistan" ges, bör det nämnas att några svaranden har svarat mer än en gång, vilket kan tolkas som att man i vissa fall besvarat frågorna för till exempel två församlingar eller två delar av en församling/ansvarsområde. En översiktlig jämförelse av svaren visar nämligen att svaren skiljer sig åt.¹⁰

Titel

I frågelistan ombads de svarande uppges sin titel. Flest svarande var kyrkoherdar (52,4 %), följda av komministrar (22,3 %) och församlingsherdar (10,1 %). Bland övriga kan nämnas titlar som arbetsledande komminister, verksamhetsledande komminister, områdeschef, distriktschef, samordnare och församlingsschef, titlar som gissningsvis är en konsekvens av sammanläggningar.

Ansvarsområde

De tillfrågade ombads uppges formen för deras ansvarsområde: om den som svarade ansvarade för "LOKALT kyrkligt ansvarsområde i SAMMANLAGD församling", var "kyrkoherde eller annan ansvarig i pastorat som INTE varit föremål för

⁹ https://www.scb.se/contentassets/0e74e16a6fe541599d409efc5059dcab/skp201720161230_ny.pdf

¹⁰ Här har jag inte gjort någon noggrann jämförelse, vilket skulle behövas men är allt för tidskrävande. Jag utgår från att samma person har svarat för mer än en församling. Det kan också vara så att personen har avbrutit sitt svarande, och vid ett senare tillfälle börjat om igen. Sammantaget kan detta innebära att antalet församlingar i kolumnen "Antal församlingar som svaren avser" kan vara för många, men de ger trots det en bild av hur svarsmaterialet ser ut.

omorganisation”, var ”kyrkoherde eller annan ansvarig i den SAMMANLAGDA församlingen” eller var ansvarig på något annat sätt än de nyss nämnda.

Den sista raden i tabell 2 visar hur det såg ut i hela riket. Av de 547 svaren framgår det att ungefär lika många har svarat att de är ansvariga ”för lokalt kyrkligt ansvarsområde i sammanlagd församling” eller är ansvarig ”kyrkoherde eller annan ansvarig i pastorat som inte varit föremål för omorganisation”. Av samma rad kan man också dels se att drygt hälften (36,7 % + 16,8 %) av dem som svarat gjorde detta för församlingar som har lagts samman till större enheter, dels att en dryg tredjedel ansvarade för ”pastorat som inte varit föremål för omorganisation”.

Tabell 2. De svarandes ansvarsområde i procent av svaren inom respektive stift.

Stift	Ansvarig				Summa
	för lokalt kyrkligt ansvarsområde i sammanlagd församling	kyrkoherde eller annan ansvarig i pastorat som inte varit föremål för omorganisation	kyrkoherde eller annan ansvarig i sammanlagd församling	Om inget av dessa, vad?	
Uppsala (N = 37)	35,1	32,4	29,7	2,7	100,0
Linköping (N = 28)	57,1	7,1	14,3	21,4	100,0
Skara (N = 37)	29,7	27,0	21,6	21,6	100,0
Strängnäs (N = 42)	28,6	38,1	23,8	9,5	100,0
Västerås (N = 21)	42,9	23,8	28,6	4,8	100,0
Växjö (N = 74)	37,8	31,1	12,2	18,9	100,0
Lund (N = 91)	35,2	29,7	20,9	14,3	100,0
Göteborg (N = 74)	41,9	35,1	5,4	17,6	100,0
Karlstad (N = 36)	44,4	38,9	13,9	2,8	100,0
Härnösand (N = 21)	14,3	57,1	28,6	0,0	100,0
Luleå (N = 26)	42,3	42,3	15,4	0,0	100,0
Visby (N = 7)	0,0	42,9	42,9	14,3	100,0
Stockholm (N = 53)	35,8	47,2	5,7	11,3	100,0
Summa (N = 547)	36,7	34,0	16,8	12,4	100,0

Att dra några ytterligare slutsatser från tabellen är ganska meningslöst, eftersom det är så få svar från stiftet. Ett möjligt undantag är Lunds stift, varifrån vi fick 91 svar. Här var det en dryg tredjedel som svarade att de var ansvariga ”för lokalt kyrkligt ansvarsområde i sammanlagd församling”, och här liknar Lunds stift motsvarande siffra för hela riket. Däremot avviker stiftet från riket när det gäller om den som svarat var kyrkoherde eller annan ansvarig i den sammanlagda församlingen. För Lunds stift var det en dryg femtedel av dem som svarat som uppgav detta, medan motsvarande siffra för riket var knappt 17 %.

Mer intressant är kanske kolumnen ”Om inget av dessa, vad?” Här har jag inte

gjort någon kontroll på hur det ser ut i stiftet, eftersom enbart 35 personer har skrivit något här.¹¹ Några av svaren handlade om att man var ansvarig för en specifik församling inom ett pastorat. Ytterligare svar är att man var ”distriktspräst” eller var komminister i en enskild kyrka, var komminister och ansvarade för barn, ungdom och konfirmandarbetet, var ”huvudansvarigt för vuxenpedagogiskt arbete”, ”ansvarade för lokalt kyrkligt ansvarsområde i församling” samt ”ansvarig för den kyrka som firar familjeinriktad mässa varannan söndag under terminstid.”

Lokaler

I frågelistan ingick några frågor om lokaler. En av dessa handlade om vilken eller vilka kyrkor och/eller kapell som svaren på listan avsåg och den andra om även andra församlingslokaler ingår i svaren. De svarande ombads att uppgge namnen på dessa lokaler. 544 av de svarande uppgav namn på kyrkor/kapell och 222 skrev in namnen på andra lokaler som till exempel församlingshem, sockenstuga och vårdhem.

Tabell 3. Förekomst av huvudkyrka i sammanlagda församlingar.

Stift	Betraktas någon av kyrkorna i församlingar som lagts samman i samband med omorganisationer nu som huvudkyrka?	
	Ja	Nej
Uppsala	7	24
Linköping	14	12
Skara	15	19
Strängnäs	6	26
Västerås	9	11
Växjö	19	36
Lund	29	49
Göteborg	13	50
Karlstad	10	20
Härnösand	10	20
Luleå	4	16
Visby	2	4
Stockholm	6	31
Summa	139	313

Sammanläggningen av församlingar har ibland lett till att någon kyrka i den nyskapade församlingen betraktas som huvudkyrka. Att så är fallet framgår av tabell 3. Summeraden i denna tabell visar att majoriteten av församlingarna har valt att inte ha någon huvudkyrka. Ett undantag är Linköpings stift, där fler har svarat att man har huvudkyrka än att man inte har det.

¹¹ Här fanns information från 74 svarande, men många av svaren handlar om det som står i de tre övriga kolumnerna i tabell 2 eller tidigare i enkäten där man besvarat frågan om vilka församlingar/pastorat man är knuten till.

Präst- och diakontjänster

Enkäten innehöll även frågor om hur många prästtjänster och diakontjänster som församlingarna/pastoraten hade. Efter en stiftvis summering av hur de tillfrågade svarade framgick följande: Uppsala 161; 68, Linköping 107; 45, Skara 176; 61, Strängnäs 113; 44, Västerås 55; 22, Växjö 156; 57, Lund 294; 91, Göteborg 223; 130, Karlstad 102; 38, Härnösand 106; 31, Luleå 93; 52, Visby 18; 4 och Stockholm 274; 130.¹²

Kyrkomusiker, körer och instrumentensemble

KYRKOMUSIKER OCH INSTRUMENTENSEMBLER

Tabell 4 visar att i stort sett alla svarade att de hade anställd kyrkomusiker. Det var endast tre som sade att så inte var fallet. Däremot var det cirka 200 fler som svarade att de inte har musikensemble jämfört med dem som svarade att de hade sådan eller sådana, vilket var ungefär en fjärdedel av dem som besvarade frågan om de hade instrumentensemble/er.

Tabell 4. Förekomst av anställd kyrkomusiker och instrumentensemble.

Stift	Har församlingen/ansvarsområdet:			
	anställd kyrkomusiker?		instrumentensemble/er?	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	0	36	22	8
Linköping	0	28	21	5
Skara	0	35	26	7
Strängnäs	1	39	23	7
Västerås	0	20	11	6
Växjö	1	69	49	12
Lund	0	88	58	21
Göteborg	0	75	54	15
Karlstad	0	35	30	4
Härnösand	0	21	10	9
Luleå	0	25	13	9
Visby	1	6	6	1
Stockholm	0	52	30	18
Summa	3	529	353	122

¹² Första siffran avser antalet präster. Andra siffran anger antalet diakoner. Siffrorna är jämnade till heltal. För att se hur många präst- och diakontjänster stiftet hade 217, se: *Matrikel för Svenska kyrkan 2017* s. 464, Stockholm: Verbum 2017.

KÖRER

En central del i det kyrkliga livet är körverksamheten. Tabell 5 visar att i stort alla församlingar hade vuxenkör och barnkör. Däremot var det sämre ställt med ungdomskör. Här var det något fler som svarade "Nej" (256) än som svarade "Ja" (235).

Tabell 5. Förekomst av vuxenkör, ungdomskör och barnkör.

Stift	Förekomst av vuxenkör, ungdomskör och barnkör					
	Vuxenkör		Ungdomskör		Barnkör	
	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	0	36	21	11	7	27
Linköping	0	28	18	10	1	27
Skara	0	35	20	10	5	30
Strängnäs	0	40	19	13	8	28
Västerås	0	20	8	10	3	17
Växjö	1	70	37	24	10	57
Lund	1	87	34	51	13	73
Göteborg	2	73	37	36	15	58
Karlstad	0	35	20	13	0	35
Härnösand	1	20	9	11	2	19
Luleå	0	25	14	9	3	22
Visby	0	7	2	3	1	6
Stockholm	1	51	17	34	6	46
Summa	6	527	256	235	74	445

Det kan också vara av värde att lista sång- och musikverksamheter som inte täcks av de nyss nämnda.

- » Alla-kan-sjunga-kör.
- » Barnkör i barnverksamheten.
- » Bluesband.
- » Elever för orgelspel.
- » Familjekör (barn, unga vuxna, äldre tillsammans).
- » Fri musikundervisning av kantor.
- » Gospelkör, musikalprojekt, baby-sång, gregoriansk kör.
- » Gospelkören är en blandning av vuxna och ungdomar.
- » Ideella instrumentalister.
- » Ideella musiker.
- » Ideella musiker som ibland spelar i gudstjänst.
- » Inhyrda solister, kvartetter och oktetter.
- » Instrumentensemble = lovsångsteam.
- » Instrumentensemble sätts samman till exempel vid jul och påsk.
- » Lovsångsgrupp.
- » Lovsångsgrupp med blåsare, psalmorkester vid olika tillfällen.
- » Lovsångsteam.
- » Löst sammansatt lovsångsgrupp.
- » Musikgrupper typ kompgrupper.

- » Musikverksamhet för barn cirka 0–5 år.
- » Orgelelever, gosskör, flickkör, gospelkör etcetera.
- » Pensionärs-, dam- och herrkör.
- » Projektkör.
- » Psalmorkester: ett gäng glada musiker.
- » Psaltarpsalmsförsångare.
- » Seniorkör.
- » Spelgrupper.
- » Symfoniorkester.
- » Två ”tillfälliga” körer.
- » Två barnkör, ungdomskör på gång.
- » Ungdomsgrupp som spelar vid vissa tillfällen.
- » Vokalensemble.

Listan över annan sång- och musikverksamhet än de explicit efterfrågade är ganska imponerande, och bör vara ett intressant komplement till den övriga musikverksamheten. Här kan också påtalas att många av de nämnda verksamheterna, framför allt gospelkör, nämndes av företrädare från flera församlingar.

Septuagesima till och med Långfredag

Faste- och påsktiden

Innan redovisning av gudstjänstlivet under faste- och påsktiden sker, kan det vara på sin plats att visa svaren på två frågor. Den ena av dessa handlade om i fall någon kyrka inte användes under frågelistans undersökningsperiod. Den andra handlade om vilka kanaler församlingar/pastoraten utnyttjade för att informera om den kommande fastetids- och påsktidsverksamheten.

Följande tabell, tabell 6, visar hur man inom stiftet svarade på den första av dessa två frågor. Bland de svarande fanns 88 personer som angav vilken eller vilka kyrkor som inte användes. Flera av dessa var stängda enstaka påskdagar, andra var stängda på grund av renovering, ytterligare kyrkor användes enbart under sommaren och en var utlånad till Österns Assyriska kyrka.

Tabell 6. Svaren på frågan ”Utnyttjades någon kyrka INTE någon gång för gudstjänster under faste- och påsktiden?”.

Stift	Utnyttjades någon kyrka INTE någon gång för gudstjänster under faste- och påsktiden?		Total
	Ja	Nej	
Uppsala	3	31	34
Linköping	7	21	28
Skara	8	27	35
Strängnäs	8	31	39
Västerås	4	16	20
Växjö	7	63	70
Lund	12	73	85
Göteborg	5	68	73
Karlstad	7	27	34
Härnösand	4	16	20
Luleå	5	20	25
Visby	3	4	7
Stockholm	7	45	52
Summa	80 (15 %)	442 (85 %)	522

Den andra inledande frågan handlade om hur församlingarna och/eller pastorn informerade om vad som skulle ske i församlingens kyrkor och kapell under faste- och påsktiden. Tabell 7 ger svar på denna fråga. I denna är antalet svar långt fler än de svarande, nämligen 2220, vilket beror på att man har använt sig av flera kanaler för att förmedla informationen om vad som skulle äga rum i församlingens kyrkor och andra lokaler under faste- och påsktiden 2017. När det gäller

”Pålysningar i kyrkorna” förefaller detta ha gjorts i ungefär samma utsträckning i alla stift. Samma sak gäller ”Annonser i dagstidningar”, men här tycks det vara något mindre vanligt i Karlstads stift än i övriga. ”Kyrkans informationsblad/motsvarande” används mindre i Västerås och Luleå stift, men förefaller varit en vanlig informationskanal i Visby stift. ”Hemsidan” används flitigt i Västerås stift, men mindre i Visby stift. ”Anslag i köpcenter/motsvarande” verkar inte varit en speciellt populär informationskanal, och allra minst i Växjö, Lunds och Göteborgs stift.

Tabell 7. Informationskanaler för Svenska kyrkans program i församlingen/det lokala ansvarsområdet inför fastetiden och påsk. Procent av antalet svar inom respektive stift

Stift	Hur församlingarna/pastoraten inom stiftens annonserade om faste- och påsktidens verksamhet.						
	Pålysningar i kyrkorna %	Annonser i dagstidningar %	Kyrkans informationsblad/motsvarande %	Hemsidan %	Anslag i köpcenter/motsvarande %	Summa %	Antal svar i stiftet
Uppsala	22	21	21	23	14	100	151
Linköping	20	20	22	23	14	100	122
Skara	22	21	23	23	11	100	154
Strängnäs	22	21	21	22	13	100	178
Västerås	21	21	17	27	13	100	75
Växjö	23	21	23	24	10	100	293
Lund	22	21	23	24	10	100	360
Göteborg	23	22	22	24	9	100	313
Karlstad	24	16	21	24	15	100	147
Härnösand	25	19	19	23	13	100	83
Luleå	25	20	17	25	14	100	96
Visby	19	22	26	19	15	100	27
Stockholm	19	21	22	24	14	100	221

Vid denna fråga fanns ytterligare två svarsalternativ dels ”Information i massmedia utom dagstidningar”, vilket inte någon valde, dels ”Annat sätt”. 122 svarande skrev något här: ”Affisch i den lokala ICA-butiken”, ”affischer i samhället”, ”affischer i/kring kyrkans lokaler och kyrkogård, lokala gratistidningar”, ”lokala annonsblad”, ”sociala medier som Facebook, Instagram och Twitter”, ”anslag i bibliotek”, ”appen kyrkguiden”, ”digitala skärmar vid butiker och resecentrum”, ”e-post, flygblad”, ”happening på torget, kommunens informationssida”, ”Facebookgrupp”, ”Kyrktorget”, ”Genom våra barn- och ungdomsgrupper, samt våra

tisdagsträffar och besöks- och diakonigrupper”, ”Vi har även gjort riktade utskick till förtroendevalda”, ”I samband med olika i församlingen inför Påsken varande projekt som riktade sig till skolor eller allmänhet”, ”På skärmar i fönstren till församlingshemmet som syns både utåt och inåt.” Sammantaget tycks uppfinningsrikedomen varit stor när det gällde att använda sig av icketraditionella kanaler och de här redovisade har rensats från dubbleringar, vilket framför allt gällde för de sociala digitala medierna som Facebook med flera.

Gudstjänster och andakter under faste- och påsktiden

Sexagesima eller Reformationsdagen

I frågelistan ingick flera frågor om gudstjänstlivet under faste- och påsktiden. Den första frågan löd: ”Hur utformades gudstjänsten/gudstjänsterna på Sexagesima/Reformationsdagen (19/2 2017)?” och svarsalternativen framgår av tabell 8.

Tabell 8. Gudstjänstens utformning på Sexagesima eller Reformationsdagen (19/2 2017).

Stift	Hur utformades gudstjänsten/gudstjänsterna på Sexagesima eller Reformationsdagen (19/2 2017)?						Antal svar
	Som högmässa/mässa i kyrka/ kyrkor	Som gudstjänst utan nattvard i kyrka/ kyrkor	Som gudstjänst utan nattvard i annan lokal/ andra lokaler	Som gemensam fest- gudstjänst i kyrka/ kyrkor	Som tema- gudstjänst i kyrka/ kyrkor	Som tema- gudstjänst i annan lokal/ andra lokaler	
Uppsala	26	13	1	2	2	0	44
Link.	23	8	1	1	1	0	34
Skara	26	18	5	1	5	0	55
Sträng	30	4	1	0	3	0	38
Väster.	14	8	0	0	0	1	23
Växjö	56	23	0	0	2	2	83
Lund	63	19	5	2	5	2	96
Göte.	55	27	2	0	4	0	88
Karl.	21	8	1	3	3	0	36
Härnö.	12	5	0	1	2	0	20
Luleå	17	9	0	0	1	1	28
Visby	7	3	2	0	0	0	12
Stock.	42	6	2	2	1	0	53
Summa	392	151	20	12	29	6	610

Antalet svar var 610, alltså fler än det totala antalet svarande, men liksom på den förra frågan – och flera av de följande – kunde man även här använda sig av flera svarsalternativ. Det är fullt tänkbart att gudstjänster på Sexagesima/Reformationsdagen har hållits i fler än en gudstjänstlokal i till exempel ett flerförsamlingspastorat, och att den som svarat har svarat för fler än en lokal.

I alla stift var den vanligaste varianten för gudstjänst på Sexagesima/Reformationsdagen enligt tabell 8 ”högmässa/mässa i kyrka/kyrkor”, men även ”gudstjänst utan nattvard i kyrka/kyrkor” förekom på många ställen. Däremot var ”gudstjänst utan nattvard i annan lokal/andra lokaler”, ”gemensam festgudstjänst

i kyrka/kyrkor”, ”temagudstjänst i kyrka/kyrkor” samt ”temagudstjänst i annan lokal/andra lokaler” inte speciellt vanligt förekommande.

De svarande hade också möjlighet att skriva in vilket tema som temagudstjänsterna formades kring, vilket 44 gjorde. Uppställningen nedan är rensad på dubbleringar, något som framför allt gäller lutherpsalmer och annat tema kring Luther, ”Ordet” och ”dopet”.

- » ”Oh hjärtat fylls av sången” släppest för vår CD med nyarrangemang av några av Luthers psalmer.
- » 3 mässor i församlingshem.
- » Att berätta bibeln.
- » Dansmässa.
- » Det levande ordet.
- » Dopet.
- » Eldmässan av Kristofer Eng Radjabi.
- » Lovsångsgudstjänst.
- » Luther.
- » Mikaelimässa, var söndag.
- » Musik av Dylan.
- » Musikandakt.
- » Musikgudstjänst, Alice Tegnér-tema.
- » Mässa i församlingshem, gudstjänst i församlingshem.
- » Reformationen.
- » Ro-för-själén.
- » Sammanlyst i kontraktet till festmässa i Stora kyrkan i Östersund.
- » Sammanlyst psalmfrossa i pastoratet.
- » Sinnesrogudstjänst.
- » Som mässa i andra lokaler.
- » Söndagsgudstjänst med dop.
- » Taizémässa.
- » Temamässa med Luthertema med underrubriken ”Du duger!”.
- » The Nail – ett Långfredagsdrama.
- » Pilgrimsmässa i ett församlingshem.

Tabell 9. Beaktandet av reformationsjubiléet i anknytning till Reformationsdagen.

Stift	”Beaktades reformationsjubiléet i anknytning till Reformationsdagen på något sätt?”		
	Nej	Ja	Total
Uppsala	17	17	34
Linköping	21	5	26
Skara	23	9	32
Strängnäs	25	12	37
Västerås	12	6	18
Växjö	48	13	61
Lund	50	29	79
Göteborg	41	24	65
Karlstad	15	16	31
Härnösand	14	5	19
Luleå	16	7	23
Visby	5	2	7
Stockholm	26	20	46
Summa	313	165	478

Frågan om gudstjänster på Sexagesima/Reformationsdagen följdes av frågan "Beaktades reformationsjubiléet i anknytning till Reformationsdagen på något sätt?" Totalt svarade 483 på denna fråga, varav 317 svarade "Nej", och 166 svarade "Ja". Hur man svarade i de olika stiftet framgår av tabell 9. Denna tabell visar antalet svar. Dessa är, som framgår av kolumnen "Total" ibland ganska få, vilket innebär att det inte är meningsfullt att räkna om siffrorna till procent. Vidare avviker antalet "Ja"-svarare och antalet "Nej"-svarare från de antal som nämndes nyss, eftersom några få personer inte har uppgett vilket stift de tillhör.

Totalt är "Nej"-svaren nästan dubbelt så många som "Ja"-svaren. Framför allt är detta tydligt i Växjö stift, där nästan 4 gånger fler svarade "Nej" än de som svarade "Ja". Även i Lunds stift är det många fler som svarat att "reformationsjubiléet i anknytning till Reformationsdagen" inte beaktades "på något sätt" än vad de är som säger att så skedde.

Bland de 166 som svarade "Ja", var det 128 som också uppgav vad man hade gjort. 24 nämner enbart att Luther togs upp i predikan, medan många andra hade mer utförliga redogörelser för vad som hade ägt rum:

- » Det betonades i predikan och i söndagsskolan.
- » Förbön, predikan och psalmval.
- » I predikan och förbönen.
- » I predikan samt information om pågående Lutherprogram.
- » I sångval, i predikan och via barnens jackor. Lutherbakelse på kaffet efteråt.
- » Lutherpsalmer, predikan, klädsel med mera.
- » Nämndes i predikan samt info om bibelläsningssprojekt i församlingen.
- » Tematiskt i predikan, bön och anons.
- » Togs med i förkunnsedel samt inbjudan till föreläsningsskvällar.
- » Togs upp i predikan. Särskild "Lutherdag" med uppspikade tesar. Utklädd. Luthergestalt. Församlings-
- dag, med kyrklunch, och föredrag, program på sopplunch etcetera.
- » Bordssamtal i Luthersk anda i Församlingshemmet.
- » 25 mars med en stor heldag, festmässa, seminarier och avslutande kantat.
- » Anknytning genom konstverk.
- » Bibeldag efter mässan.
- » Bibelsamtal.
- » Bibelutställning samt att deltagare uppmanades ta med egna biblar till utställningen.
- » Bland annat genom att vi sjöng psalm 237 Vår Gud är oss en väldig borg som slutpsalm.
- » Bokcirkel "Om en kristen människas frihet" av Martin Luther.
- » Bön.
- » Efter mässan hölls föredrag om Martin Luther.

- » En av församlingarna hade en bokutställning och utökat bokbord.
- » En kyrkport invigdes där gudstjänstdeltagarna kan spika upp sina förböner.
- » Festmätta för hela kontraktet.
- » Förbön.
- » Gemensam högmässa för hela pastoratet, lunch och Luther-föredrag av biskop emeritus Erik Aurelius.
- » Genom att nämnas och berätta om kommande Lutherveckan i oktober.
- » I gudstjänsten anknöts till reformationsjubiléet samt inbjöds till studiecirkel kring Luther.
- » Med 1500-talslunch, orgelkonsert, föredrag, samtal.
- » Genom utmaningen ”alla läser bibeln”.
- » Gudstjänst om Luther.
- » I Eldmässan av Kristofer Eng Radjabli.
- » Omnämndes + Lutherpsalm.
- » Riktad inbjudan till pastoratets alla ideella cirka 120, som senare deltog i en Lutherfest.
- » Samtal om predikan och ordets betydelse.
- » Tal i kyrkan, kaffe.
- » Veckans Luther det vill säga någon har valt ett luthercitat och kommenterat det – läses i gudstjänst, sätts upp på anslagstavlor/elektronisk dito samt Facebook.
- » Vi hade bibelfrågesport vid kyrkkaffet. MEN Reformationsdagen firar vi sista söndagen i oktober.
- » Vi hade kringaktiviteter som att spika teser, sätta hatten på Luther, kläutkläder för barnen, dekorera Lutherkakor etc. Vi tog också i bruk 5 specialskrivna sånger från Karin Runow och kopplade reformationsdagen till hur vi tar vara på det reformatoriska arvet idag.
- » Vi hade kyrkhelg fredag till och med söndag som vi kallade ”Reformera Mera” där vi visade Lutherfilmen på biograf, hade fyra seminarier om reformationen ur olika perspektiv, kyrklunch, konsert, festhögmässa på söndagen.
- » Vi har på olika sätt uppmärksammat jubiléet. Just denna söndag uppmärksammades det i all enkelhet.
- » Vi lyfte fram olika sätt att läsa bibeln efter gudstjänsten.
- » Vi lyssnade på ljudspår med människor som svarade på frågan ”Vad är nåd?”, och alla fick gå fram och skriva lapp/välja bild om vad Nåd är.

Utöver dessa enskilda svar var det 14 som anknöt till jubiléet genom att man sjöng lutherpsalmer, psalmer av ”reformatörerna”, ”musik av Bach samt kvällskonsert”.

Tio skrev att det nämndes som till exempel ”med hänvisning till kommande arrangemang i ämnet” eller bara ”information”.

Nio svarade att reformationsjubiléet beaktades ”i predikan och val av psalmer” och *åtta* nämnde föreläsning om Luther eller reformationen.

Fem svarade att de hade diverse kringarrangemang som till exempel lutherutställning och att man ”hade en ikonutställning av Christina Lundströms Luthertriptyk med efterföljande föredrag”.

Tre uppgav att det togs upp i predikan och i samtal vid kyrkkaffet. Ytterligare tre svarade att det togs upp i predikan, sånger, kör- eller solosång och psalmer. Tre andra uppgav någon form av drama som ”drama med ungdomar”, ”en medarbetare har läst in sig på Katharina Luther och gestaltar henne i en föreställning” och ”Luther – Död eller levande (teater den 26/2) i S:t Görans kyrka”.

Två uppgav någon form av bordssamtal och två andra nämner temaarrangemang varav en av dessa specificerar med ”en aktiv del och avslutning av en tema-vecka kopplad till reformationsjubiléet”. Ytterligare två nämnde ”sammanlysning till Högmässan/festgudstjänst i Sunne kyrka och stor jubileumsfest med kyrklunch och kaffe på församlingshemmet”.

Fastlagssöndagen

Efter frågan om, och i så fall hur, reformationsjubiléet firades, kom frågan om hur och var Fastlagssöndagens gudstjänster firades. Liksom i tidigare tabeller, visar tabell 10 i absoluta tal hur man har svarat i stift.

Tabell 10 visar att ”högmässa/mässa” var den dominerande gudstjänstformen på Fastlagssöndagen. Däremot var det inte lika vanligt att man firade fastlagsgudstjänster som ”gudstjänst utan nattvard i kyrka/kyrkor”, med undantag för Karlstads stift, där båda varianterna, det vill säga med eller utan nattvard, uppgavs vara lika vanliga. Övriga varianter för fastlagsgudstjänstfirandet ”som gudstjänst utan nattvard i annan lokal/andra lokaler”, ”som gemensam festgudstjänst för församlingens/pastoratets kyrkor för små och stora med präst(er) och kör(er)”, ”som temagudstjänst i kyrka/kyrkor” samt ”som temagudstjänst i annan lokal/andra lokaler” förekom sporadiskt.

Tabell 10. Gudstjänstens/gudstjänsternas utformning på Fastlagssöndagen.

Stift	Gudstjänstens/gudstjänsternas utformning på Fastlagssöndagen.						Total
	Som högmässa/mässa i kyrka/kyrkor	Som gudstjänst utan nattvard i kyrka/kyrkor	Som gudstjänst utan nattvard i annan lokal/andra lokaler	Som gemensam festgudstjänst för församlingens/pastoratets kyrkor för små och stora med präst(er) och kör(er).	Som temagudstjänst i kyrka/kyrkor	Som temagudstjänst i annan lokal/andra lokaler	
Uppsala	30	6	2	1	2	0	41
Linköping	24	8	2	1	2	1	38
Skara	24	20	2	2	4	2	54
Strängnäs	32	4	0	1	1	0	38
Västerås	14	9	1	0	1	0	25
Växjö	54	14	4	2	1	2	77
Lund	65	18	4	6	2	4	99
Göteborg	59	24	0	1	3	1	88
Karlstad	16	16	2	2	1	0	37
Härnösand	12	6	3	2	1	0	24
Luleå	18	9	0	0	1	1	29
Visby	7	4	1	1	0	1	14
Stockholm	41	9	0	0	0	0	50
Summa	396	147	21	19	19	12	614

Också här fick de svarande möjlighet att meddela vilket tema gudstjänsten, i de fall då den var en temagudstjänst, hade. Följande svar kom in:

- » Aftongudstjänst med kören.
- » Bibeläventyrsgudstjänst.
- » Dopets dag.
- » Dramamässa med Covenant Players.
- » Ekumenisk gudstjänst i Frikyrka, efter dispens från Domkapitlet.
- » Enligt evangelieboken.
- » Fest med musik, sång och café.
- » Festlig fastlagsgudstjänst.
- » Frälsarkransmässa.
- » Föreläsning om Lina Sandell av Gösta Imberg.
- » Högmässa med palmprocession genom byn tillsammans med Equemeniakyrkan. Stor kör och präster/pastorer från båda trossamfunden. Kyrkbrunch med bland annat fastlagsbullar.
- » Högmässa respektive Taizémässa.
- » I ett av kapellen fanns ett Luther-tema.
- » Karneval.
- » Karneval! Två av församlingens körer deltog.
- » Kl. 17: Temagudstjänst med anledning av gemensam konfirmanddag i pastoratet: Kärlek. Kl. 10: Högmässa med körmedverkan.

- » Kärlek, konfirmanderna medverkade.
- » Kärleken som redan är här.
- » Kärleken väg (3 Stycken).
- » Kärlekens väg, Drama framfördes av teatergrupp. Två syföreningsaktiviteter med kaffeservering, det ena med andakt.
- » Kärlekens väg. Musikgudstjänst.
- » Ljugudstjänst.
- » Luthers liv.
- » Lyfta fastan – fastekampanjen startar.
- » Minns Du sången (läsarsånger).
- » Musik, jazz.
- » Musikgudstjänst.
- » Mässa för små och stora i GA kyrka. Dansk fastelagsgudstjänst i GA kyrka. Taizémässa i Adolfsbergskyrkan Söndagsmässa i S:t Olofs kyrka.
- » Mässa med lovsångs- och taizémusik.
- » Psalmer och semlor samt i annan lokal ukulelegrupp Gothems Glädje.
- » Psalmsångsgudstjänst.
- » Reformationen, Luther.
- » Ro-för-själén.
- » Semmelfest efter gudstjänsterna.
- » Sinnesromässa i Mariakyrkan.
- » Som mässa i andra lokaler.
- » Taizémässa.
- » Temat som Sveriges kristna råd angett.
- » Vi hade en gemensam gudstjänst i en kyrka med fika och lotteri och brödförsäljning efteråt i församlingshemmet, med möjlighet att åka buss till denna kyrka och församlingshem.

Askonsdagen

Askonsdagen inleder den fyrtio dagar långa fastan som avslutas påskafton. Frågan om denna dag i frågelistan löd: "Markerades askonsdagen (1/3 2017) på något särskilt sätt i någon kyrka?"

Tabell 11 visar att i alla stift var det få som svarade att man inte på något sätt markerade askonsdagen. Det var också få som enbart svarade "Ja". Däremot var det många (372) som markerade "Om Ja: hur?" men faktiskt antal svarande, som berättade hur denna dag markerades uppgick till 247. 142 av dessa uppgav att askonsdagsmässa eller mässa, ofta med angivande av gudstjänstlokal, hade firats en eller två gånger denna dag.

56 uppgav att man tecknade kors med aska i pannan på de närvarande eller på dem som så önskade i samband med mässa, gudstjänst eller andakt.

Fem svarade att man firat veckomässa.

Tre uppgav att askonsdagen markerades med gudstjänst och en av dessa ägde rum på kvällen.

Två svarade att det var den första passionsgudstjänsten. Ytterligare två uppgav att man firade sinnesrogudstjänst/sinnesromässa varav den ena ägde rum i kyrkan

med ”fika efteråt i församlingshemmet”. Vidare uppgav två att man firat ”mässa med askvigning”.

Tabell 11. Markering av Askonsdagen (1/3 2017).

Stift	”Markerades askonsdagen (1/3 2017) på något särskilt sätt i någon kyrka?”			
	Nej	Ja	Om Ja: hur?	Total
Uppsala	5	1	28	34
Linköping	2	1	22	25
Skara	7	1	24	32
Strängnäs	7	1	30	38
Västerås	6	0	12	18
Växjö	9	1	53	63
Lund	6	7	65	78
Göteborg	10	1	52	63
Karlstad	14	0	17	31
Härnösand	7	1	11	19
Luleå	8	0	15	23
Visby	0	0	7	7
Stockholm	9	2	36	47
Summa	90	16	372	478

Följande information om hur askonsdagen markerades kom från 33 svarande:

- » Aska användes.
- » Korstecknande.
- » Askkors i pannan.
- » Affisch, lappar, tillkännagivanden, församlingsblad.
- » Askonsdagsandakt.
- » Askonsdagsgudstjänst.
- » Askonsdagsmässa ej askbetrykning.
- » Askonsdagsmässa i Skillingaryds kyrka i samband med sopplunch.
- » Askonsdagsmässa med våra ungdomar.
- » Askonsdagsmässa med tecknande av kors med aska i pannan eller på handen.
- » Askonsdagsmässa med tecknande med aska på församlingen.
- » Askonsdagsmässa samt föredrag om Martin Luther av CM Adrian (återsamling Lutherresa).
- » Askonsdagsmässa med välsignelse av och utdelande av aska.
- » Askonsdagsmässa, betrykning med aska. Information om fastan, en folder om fastan delades ut.
- » Askonsdagsmässor i alla kyrkor, en dagtid med lunch och samtal om fastans betydelse för oss idag.
- » Askritual och mässa.
- » Asktecknande – sopplunch.
- » Församlingsråd och ungdomsgrupp (30 st) hade gemensam kvällsgudstjänst med aska.
- » Genom askonsdagsmässa firad efter Artos Missale.
- » Genom rituellt brännande av vide-

- kvistar under recitation av psaltarpsalmer samt firande av askonsdagsmässa med korstecknande i aska.
- » Genom vanlig morgonmässa och särskild askonsdagsmässa med korstecknande på kvällen.
- » I ordinarie veckomässa. Beträktelse på ämnet. Oklart om korstecknande med aska förekom.
- » Korstecknande i aska i samband med Taizémässan.
- » Lunchandakt med dagens tema.
- » Mässa i tre kyrkor samt mässa i tre församlingshem.
- » Passionspredikan.
- » Mässa i församlingshemmet med ungdomsgrupp som ansvarig.
- » Temamässa med läsarsånger.
- » Togs upp i mässan i samband med personalsamling.
- » På grund av sjukdom/mässfall sammanlystes till annan kyrka.
- » Morgonbön med asktecknande.
- » Morgonmässa i samband med personalsamling (i församlingsgård).
- » Vardagsgudstjänst för barnen.
- » Andakt på äldreboendet i Krokom.

Passionsgudstjänster

Fastetiden inleds med askonsdagen. Som visats ovan markerades denna dag i många fall med mässa, i vilken det ofta förekom att man tecknade ett kors med aska på de närvarandes panna. En fråga i formuläret löd ”Förekom passionsgudstjänster under fastetiden fram till Palmsöndagen?” och svaren om i vilken utsträckning sådana gudstjänster firades redovisas i tabell 12.

Tabell 12. Förekomst av passionsgudstjänster under fastetiden fram till Palmsöndagen.

Stift	Förekom passionsgudstjänster under fastetiden fram till Palmsöndagen?			
	Nej	Ja	Om Ja: var ägde dessa rum?	Total
Uppsala	18	1	15	34
Linköping	18	0	8	26
Skara	22	2	8	32
Strängnäs	23	1	14	38
Västerås	13	0	4	17
Växjö	38	3	20	61
Lund	48	4	28	80
Göteborg	28	2	34	64
Karlstad	21	0	9	30
Härnösand	15	0	3	18
Luleå	12	0	11	23
Visby	0	0	7	7
Stockholm	29	1	13	43
Summa	285	14	174	473

Fler än hälften (285) av dem som svarat på denna fråga (473) uppgav att man inte firat passionsgudstjänster under fastetiden fram till Palmsöndagen.

Få svarade enbart "Ja" medan 174 uppgav att man firade passionsgudstjänster samt var dessa ägde rum.

105 meddelade att dessa gudstjänster ägde rum i en kyrka/kyrkor eller i kapell.

Från 16 meddelare kom svaret att dessa gudstjänster ägde rum i församlingshem eller motsvarande som till exempel bygdegårdar och Kyrkans hus.

12 meddelade att dessa gudstjänster firades både i kyrka och i församlingshem.

Nio svarande skrev att man hade dessa gudstjänster eller andakter i församlingsbors hem.

Från åtta kom enbart namn på ort eller församling, men inget om i vilken lokal gudstjänsterna firades.

I fem församlingar eller pastorat förekom det att dessa gudstjänster firades i ekumenisk anda: "5 ekumeniska gudstjänster i olika missionshus", "I Rosornas kyrka samt i Pingstkyrkan och EFS Sörmjölle", "I sockenstugan, i Missionshuset samt i kyrkan", "I stilla veckan i Smögens kyrka och i Equmeniakyrkan" och i "Innestorps missionshus". Från tre församlingar kom svaren: "Båda kyrkorna samt stugmöte", "I hem, kyrkor och kapell" samt "i kyrkor och hem".

16 svar med information om lokal eller lokaler för firandet av passionsgudstjänster passar inte in i någon av de ovanstående kategorierna:

» I kyrkor och äldreboende. Till äldreboendet kunde även daglediga komma.	» Vi har dragit ihop dem och firar dem under stilla veckan.
» I kyrkorummet samt korsvägsandakt på Kyrktorget där korsvägsbilderna fanns upphängda.	» Bönesamlingar i Örsjö kyrkas bönerum varje tisdag i fastan.
» I veckomässornas skriftetal.	» En kväll i Ballingslövs barnlokal.
» I Vedums församlingshem och på Vidhemsgården (trygghetsboende med regelbundet gudstjänstliv).	» Församlingshem, pensionärshem, skolhus och hem.
» Läsningar i samband med veckoandakter i kyrkorna.	» I kyrka. I församlingshem. I enskilda hem.
» Inte gudstjänster, men samlingar med påsktema kring Judas, Maria och Petrus. i Garvaregården kvällstid.	» Omväxlande i kyrkan och EFS' bönhus.
» Vi firade fasteandakter istället.	» Meditationsrummet Sabbatsberg.
	» I hemmen, i församlingshem, i EFS' kapell.
	» 3 i församlingshemmet och 3 i privata hem.

Jungfru Marie Bebildelsedag

En fråga i enkäten löd "Berördes på Jungfru Marie Bebildelsedag Mariatemat särskilt i gudstjänsten?". Av tabell 13 framgår det att det var få som svarade "Ja" och ännu färre som svarade "Nej". Däremot var det många, 330, som sade sig vilja berätta om hur Mariatemat gestaltades i gudstjänsten.

Tabell 13. Förekomst av Mariatemat i gudstjänsten på Jungfru Marie Bebildelsedag.

Stift	Berördes på Jungfru Marie Bebildelsedag Mariatemat särskilt i gudstjänsten?			
	Nej	Ja	Om Ja: hur?	Total
Uppsala	3	0	31	34
Linköping	5	4	16	25
Skara	3	5	23	31
Strängnäs	7	4	24	35
Västerås	1	0	17	18
Växjö	11	6	44	61
Lund	15	8	55	78
Göteborg	12	13	39	64
Karlstad	4	3	22	29
Härnösand	5	4	10	19
Luleå	8	1	14	23
Visby	0	2	5	7
Stockholm	8	8	30	46
Summa	82	58	330	470

En närmare granskning av "Om Ja: hur"-kolumnen, visade att av dessa 330 svarande var det 287 som faktiskt skrev något. Nästan hälften av dessa, 124, uppgav att Mariadagen uppmärksammades genom texter, predikan, körsång och psalmval, vilket kan exemplifieras med följande: "Firades som gudstjänst för stora och små med bibelutdelning till 6-åringar. Sånger, psalmer och predikan med flanellograf handlade om Maria", "Genom predikans utformning och innehåll och inriktningen av psalmer och böner" samt "I psalmer och predikan, något även i kyrkans förbön".

Från 30 kom svaret att Maria på ett eller annat sätt lyftes fram i predikan: "I förkunnelsen kopplat till Mariaikon som finns i kyrkorummet", "Predikan om Maria som förebild" samt "Det beror på vad som avses med 'Mariatemat'. Men olika aspekter i teologin kring Herrens moder, kvinnans roll genom historien etcetera, behandlades i predikan och mod, kraft att vara redskap bads det om i kyrkans förbön".

För 23 lyftes Maria fram genom körsång och musik: "Genom att kvartett sjöng delar ur Mariamässa", "Konsert på Mariatema" samt "Mariapsalmer".

Våfflor var ett inslag som 20 såg som ett naturligt inslag i Mariafirandet: "Alltid något speciellt vid Maria med våfflor, barnkör, familjegudstjänster", "Fokus på Maria i psalm och sång och förkunnelse. Barnkör, Ungdomskör. Våfflor vid kyrkkaffet!!", samt "Huvudgudstjänsten förlagd till Torpa kyrka, kyrktaxi och kör (Maria kyrka från ca 1150-talet). Efterföljande fika med våfflor i bygdegården".

Av de svarande var det 16 som lyfte fram Mariaskulptur eller Mariabild som ett inslag i gudstjänsten: "Evangelieprocession till Mariabild i koromgången", "Genom en Mariatablå + sånger av Församlingskören" samt "Predikan och beredelseord handlade om Maria. Liturgisk färg himmelsblå med speciellt framtagen Mariaskrud och mässklädnad och altarbrun. Ikon med Maria centralt placerad."

Från 12 kom svar som till exempel att Maria var "gudstjänstens tema", "Gud kallar en ung flicka (Maria) som säger ja till kallelsen. Hon litar på Gud", "Maria som förebild för män och kvinnor men inte som heligare än andra" och "Egentligen vill jag svara nej på denna fråga, eftersom Mariatemat är helt naturligt på JMB, inte något 'särskilt'".

Enligt tio svarande uppmärksammades Jungfru Marie bebedelsedag speciellt genom barnaktiviteter, som till exempel: "Med utgångspunkt från de nyckelpigor som barnen smyckat fick gudstjänsten en särskild koppling till jungfru Maria", "Pastoratsgudstjänst över generationsgränser; barnverksamheten framförde ett drama" samt "Familjemässa med samtal med barnen om Ängels besök".

Nio svarade enbart med ordet "Familjegudstjänst".

Sex uppgav att dagen uppmärksammades genom psalmval, sånger och musik. Fem meddelade att dagens gudstjänst var en "Mariamässa".

Från fyra kom svaret "Musikgudstjänst med Mariasånger/Mariamusik". Likaså var det fyra som svarade att Mariatemat uppmärksammades med "drama".

Tre svarade "Vet inte". Tre andra svarade: "Gudstjänsten utformades självklart efter söndagens texter – underligt ställd fråga???", "Mariatemat berörs alltid på Mariadagar; behöver få definierat vad 'särskilt' avser", samt "Vi följer evangelieboken", svar som jag har tolkat som att man alltid uppmärksammar Mariadagen utan några speciella inslag. Barnverksamheten berörs i ytterligare tre svar, men då lite vagare än vad som framgick av de tio svaren ovan, nämligen: "I predikan och barnverksamheten", "I Predikan och i söndagsskolan" samt "I predikan och psalmval, i söndagsskolan".

Från två kom svaret att Mariatemat uppmärksammades genom att kvinnor medverkade dels genom "'Maria-kör' med kvinnor från bygden vid kvällens musikgudstjänst", dels genom att "Kvinnor medverkade på olika sätt och temat framhölls i valbara delar". Ytterligare två svarade att Mariatemat uppmärksammades med "Mariasånger, drama" och "Med musik och dans". Likaså var det två som lyfte fram att valet av liturgisk färg var ett inslag på Jungfru Marie bebedelsedag:

”Bland annat genom att vi använder ljusblått (Marias färg) som liturgisk färg på mässshake ock så vidare” och ”Genom liturgisk färg och musikserie.”

Följande nio svar är unika i den mening att jag inte lyckats kombinera dem med andra svar:

- » Änglarnas betydelse lyftes fram.
- » Ung kvinna som får Guds uppdrag, kopplat till samtiden och unga.
- » Kvinnors plats i samhälle och kyrka.
- » Sång och böner.
- » Radiogudstjänst med kör.
- » I alla gudstjänstens proprium.
- » Mässa.
- » Genom ett missionstema av en före detta missionär.
- » Mariadagarna har en relativt stark förankring i vår tro och tradition. Speciellt i de kyrkorna med många ortodoxa gudstjänstdeltagare är Mariadagarna extra viktiga.
- » Ekumenisk gudstjänst med inbjuden gästtalare. Pratade bland annat om Maria som förebild i tro och att våga säga ja till Guds kallelse.

Palmsöndagen

Det var en majoritet av de svarande som enligt tabell 14 svarade ”Nej, varken kvistar eller blommor” på frågan om man i samband med gudstjänsten på Palm-söndagen delade ut ”kvistar, blommor eller annat”. Nästan 200 svarade att man gjorde så och ytterligare 30 uppgav att man delade ut ”annan särskild gåva”.

Tabell 14. Utdelning av kvistar, blommor eller annat vid Palmsöndagens gudstjänst.

Stift	Förekom på Palmsöndagen i samband med gudstjänsten utdelning av kvistar, blommor eller annat?			
	Nej, varken kvistar eller blommor	Ja, kvistar eller blommor	Ja, annan särskild gåva	Total
Uppsala	17	13	3	33
Linköping	7	15	1	23
Skara	17	9	4	30
Strängnäs	13	18	4	35
Västerås	9	8	1	18
Växjö	32	22	6	60
Lund	55	20	3	78
Göteborg	27	30	4	61
Karlstad	17	11	3	31
Härnösand	12	7	0	19
Luleå	15	8	0	23
Visby	2	5	0	7
Stockholm	18	26	1	45
Summa	241	192	30	463

Denna "särskild[a] gåva" bestod i *åtta* fall av "palmbladskors" varav ett "välsignades i gudstjänsten" och ett var "från Betlehem".

I *tre* fall var gåvan en bibel till barn.

Andra svarade följande på frågan:

» Bara kvistar.	» Palmblad av papper att använda i gudstjänsten.
» Barnkören brukar vifta med egen-gjorda palmkvistar i familjegudstjänsten.	» Palmblad gjorda av barnen från barnkören.
» Fastematerialet delades ut. Kvistar i barnens procession (med "utklädd" häst till åsna) från församlingshemmet upp till kyrkan.	» Palmkvistar som välsignades inför procession in i kyrkan.
» Kors.	» Procession med palmkors (som dock inte var gåva att ta hem).
» Kvistar som barnen hade pysslat och som delades ut i familjegudstjänst.	» Påsklilja.
» Material från kyrkans internationella arbete.	» Utdelades till barnen i söndagsskolan ("Söndagsfröna").
	» Vi brukar dela ut palmkvistar om vi har familjegudstjänst/mässa för små och stora.

Frågan: "Förekom på Palmsöndagen i samband med gudstjänsten utdelning av kvistar, blommor eller annat?" följdes av följande fråga: "Förekom under Palm-söndagen andra former av gudstjänster eller andra arrangemang som t.ex. drama-tisering?". Hur man svarade på denna i de svenska stiftens framgång av tabell 15, vilken visar att en majoritet svarade "Nej".

Tabell 15. Andra former av gudstjänster eller andra arrangemang på Palmsöndagen.

Stift	Förekom under Palmsöndagen andra former av gudstjänster eller andra arrangemang som t.ex. dramatisering?		
	Nej	Ja	Om Ja: hur?
Uppsala	18	14	15
Linköping	19	4	3
Skara	24	6	5
Strängnäs	26	8	9
Västerås	12	5	6
Växjö	47	13	16
Lund	57	18	22
Göteborg	42	18	20
Karlstad	21	8	8
Härnösand	11	8	8
Luleå	19	4	3
Visby	7	0	0
Stockholm	39	8	9
Total	342	114	124

I denna fråga kunde de svarande även skriva in vad annat som förekom, vilket 123 gjorde. Liksom tidigare har jag sammanfört svaren till olika kategorier och den största av dessa handlar om att barn och ungdomar på ett eller annat sätt är engagerade i gudstjänsten eller andakten. Svaren i denna "barnkategori" var 46 och dessa kan exemplifieras med följande: "Vi hade familjegudstjänst med medverkan av barn i både drama och sång", "Barnen spelade påskmusikal", samt "Intåget i Jerusalem dramatiserades av barn och konfirmander".

19 nämnde att drama förekom utan att uppge vilka som framförde det. Exempel här kan vara "i form av ett påskspel enligt tradition i Frösunda kyrka med medverkande kör, församlingsbor etcetera", "familjegudstjänst med drama om åsnor och palmkvistar" och "Intåget i dramatisering".

Från *sju* kom svaret familjegudstjänst, varav ett lite mer utförligt: "Familjegudstjänst – berättande av 'Legenden om de tre träden' med hjälp av flanellograf."

Sex berättade om processioner runt kyrka eller kapell: "Ja, alla tre gudstjänsterna startade utanför kyrkporten med välsignande av palmkors och läsning av psaltarpsalm 118:19–29. I två av kyrkorna var det procession runt kyrkan", "Procession runt kyrkan" samt "Procession trots att det inte brukade vara det under tiden då mässorna firades i församlingshemmet istället i den på grund av renovering stängda församlingkyrkan".

Från *fem* kom svar om musikgudstjänster, vilka kunde bestå av "Musikgudstjänst", "Jesu sju ord på korset", och "Musikgudstjänst med passionsmusik".

Tre svarade "intåget med palmblad", "Församlingen förväntades vifta med

papperspalmkvistar under processionen” samt ”Palmblad i samband med processionen”.

Från *två* svarande fick vi information om att ”Teatergruppen dramatiserade” och att ”Ungdomar dramatiserade i Stoby kyrka”. Ytterligare två meddelade att man hade ”Inledande mässa, därefter olika aktiviteter för alla åldrar i församlingshemmet samt insamling genom lotterier, mat, med mera” och ”Påskmarknad utanför i kyrkogårdsallén, mässa med små och stora, livligt på alla sätt”.

Även vid denna fråga finns det svar som jag inte lyckats föra till mer samlade grupper:

- » ”Inför stilla veckan”. En förberedelse inför stilla veckan med mycket psalmsång.
- » Bönevandring med offergång vid offertoriet.
- » En var utklädd till Jesus och två personer hade en ganska avancerad åsnedräkt. Jesus ledde åsnan upp för mittgången, under det att församlingen sjöng 443 och viftade med palmbladen. Sen tog predikan vid.
- » Fest i Församlingshemmet. Lotteri.
- » Föredrag om Luther samt musikgudstjänst.
- » Föreläsning.
- » Cafégudstjänst.
- » Deltagande av diakon i gudstjänsten.
- » Dialogpredikan i S:t Olofs kyrka.
- » Konfirmander medverkade.
- » Konfirmanderna och andra besöker passionsspelet i Uddevalla.
- » Kyrklunch.
- » Mässa med stora och små.
- » Palmsöndagsprocession inledde mässan.
- » Som musikal.
- » Sång av ekumeniska ungdomskören i en av gudstjänsterna.
- » Ungdomsmässa som huvudgudstjänst. Stabat Mater på kvällen.
- » Konfirmandsamling med tema påsk.
- » Kören dansade in med palmkvistar.
- » Kören tågade in med palmblad i händerna.
- » Passionsgudstjänst på kvällen.
- » Vi firade kyrksöndag med Kyrkans födelsedag 117 år.
- » Vi hade mässa med små och stora som huvudgudstjänst kl. 11. Barnkören sjöng. Kl. 18 hade vi en musikgudstjänst.
- » Vi har av tradition Vernissagegudstjänster i våra kyrkor på Palmsöndagen för att inviga de lokala konstutställningarna i kyrkorna.
- » Välsignelse av palmkvistar (med vigvatten) i Mässans inledning, alla fick ta med sig palmblad hem. Församlingens kors och ikoner pryddes med palmkvistar i både kyrkor och församlingshem.
- » Åsneprocession.

Fastetiden: Septuagesima till och med Långfredag

Särskilda passionsgudstjänster/motsvarande under Stilla veckan

Stilla veckan tycks, enligt tabell 16, vara en vecka med speciellt många olika varianter av gudstjänster. Av de 560 som besvarade frågan, svarade 40 % att något sådant inte förekom. Av det som erbjöds, tycks gudstjänster ”endast med textläsning” och gudstjänster med ”predikan” varit vanligast. Musik- och meditationsgudstjänster förekom, men i ganska ringa utsträckning. Men många, 98, har uppgett att ”Annat” än de nämnda ägde rum.

Tabell 16. Förekomst av särskilda passionsgudstjänster/motsvarande under Stilla veckan.

Stift	Förekom under Stilla veckan särskilda passionsgudstjänster/motsvarande?						Total
	Nej	Ja, endast med textläsning	Ja, med predikan	Ja, endast med musik	Ja, med meditation	Annat: hur?	
Uppsala	15	12	4	3	2	7	43
Linköping	17	2	3	0	2	3	27
Skara	14	8	7	3	6	6	44
Strängnäs	18	8	4	2	3	8	43
Västerås	10	3	1	1	3	4	22
Växjö	28	7	9	2	6	14	66
Lund	40	14	11	5	6	12	88
Göteborg	29	13	11	2	6	13	74
Karlstad	15	5	3	2	4	8	37
Härnösand	13	1	3	2	0	4	23
Luleå	5	10	6	3	5	1	30
Visby	1	1	4	1	1	3	11
Stockholm	19	10	4	2	2	15	52
Summa	224	94	70	28	46	98	560

Bland dessa ”Annat: hur?” har jag fört 23 svar till en grupp i vilka man lyfte fram ”textläsning och musik”, ibland kompletterat med till exempel ”Passionsandakter Mån-onsdag, text, psalmer, musik/kör”, ”måndag till onsdag kl. 18.00 psalm, texter ur året evangeliet, men inte enligt evangelieboken, musik, psalm” samt ”en gudstjänst med hela veckans läsningar varvat med psalmsång och musik”.

Sju svar handlade om meditation som ett inslag i andakten: ”Med läsning av passionshistorien med flera personer och röster. Interfolierat med musikmedita-

tioner”, ”textläsning, musik och en egen tanke” samt ”Textläsningar, psalmsång, Taizésånger, körsång, tyst meditation, bön”.

Fem har svarat med ord som passionsvandring, pilgrimsvandring och påskvandring: ”Personalen har retreatdagar/stilla dagar för gemenskap, reflektion och pilgrimsvandring”, ”Påskvandring med drama” samt ”påskvandring, musikan-dakt med textläsning”.

Fyra svarade att de haft, eller planerat att ha, korsvägsandakt eller korsvägs-vandring: ”Korsvägsandakt med mässa måndag, tisdag och onsdag i Stilla veckan”, ”Textläsning, psalmsång, korsvägsvandring, musik”, samt ”Korsvägsandakter för ungdomar var inplanerade under långfredagen men ströks på grund av bristande intresse”. Från fyra andra kom svar som inkluderade en måltid: ”Bildmeditation med agapemåltid/enkel mässa”, ”En judisk påskmåltid serverades på måndagen. Dramatisering av passionsdramat”, ”Haggada med full måltid och textläsningar”, samt ”Sedermåltid”.

Tre svarade: ”Andakt i Stilla veckan”, ”Enkel passionsandakt i Rönnängs och Stenkyrka församling (Skärhamn)” samt ”Landet i Landskrona är ett eget om-råde. I stan förekom samtliga passionsandakter.”

Från *två* kom svar om ”drama” och ”Dramatiserad läsning, text och musik”. Hos två andra berörde svaren dymmelonsdagen: ”Dymmelonsdagsmässa med stängning av altarskåp” samt ”Konsert på måndagen och mässa med dymmel-ringning på onsdagen”. Ytterligare två erbjöd bikt i samband med mässa: ”Efter meditation tystnad med möjlighet till bikt och efterföljande mässa” och ”Tyst-nad och möjlighet till bikt och därefter mässa”. Från två församlingar kom svar att man hade samling i församlingsbors hem: ”I hemmet, textläsning, psalmer, utläggning, fika” och ”Ja – hemma hos en familj i Hakarps församling”. Vidare kom två andra svar där man hade haft passionsspel: ”passionsspel på långfredagen och ’lukasspassionen’ konsert på onsdagen” samt ”Passionsspel tisdag och ons-dag”. ”Textläsning, bön, psalmsång. Passionsandakt varje dag” och ”Textläsning, kortare andakt, sång, musik” var svar som kom från två svarande och två andra svarade ”Veckomässa med läsning av Passionshistorien och predikan” respektive ”Veckomässa med passionsläsning”.

Liksom tidigare förekom ett stort antal svar som jag inte lyckats placera i ovan nämnda kategorier:

- » & musik/psalmsång.
- » Andakt med text, körsång och kort förkunnelse.
- » En av passionsandakterna hålls tra-ditionsenligt på en gård, i Markims socken. Mycket välbesökt!
- » En passionsgudstjänst (del i den serie som pågått i Hjärtums kyrka

- under hela fastan), men inget av just anledningen att det var Stilla veckan.
- » Ersatte veckans meditation kring frälsarkransen.
 - » I kombination med veckomässa.
 - » Ja som lunchandakt före sopplunch.
 - » Ja, med textläsning, musik och invigning av en fotoutställning.
 - » Ja, tre samlingar mån – onsdag med bibelfokus kring tre bibliska personer: Judas, Petrus och Maria.
 - » Ja, vi firar i Två Systrars Kapell särskilda Completoriemässor – Completorium med läsningar av Passionsberättelsen som avslutas med nattvard – måndag, tisdag och onsdag i Stilla veckan.
 - » Korta andakter med textläsning, tre psalmer och böner.
 - » Lekmanaledda passionsandakter måndag – onsdag kl. 18.
 - » Med predikan, tyst tillbedjan och psalmsång.
 - » Med temat ”vi sjunger fastans psalmer” med körer.
 - » Morgonbön på skärtorsdagens morgon.
 - » Morgonmässa, middagsbön, kvällsgudstjänst.
 - » Musik och stillhet. I direkt anslutning till passionsandakten kl. 12 varje dag serverades en enkel soppa. Varje kväll hölls en passionsgudstjänst med textläsning och utläggning.
 - » Måndag film, tisdag drama, onsdag musik.
 - » Och med passionstexterna lästa med olika röster i församlingen.
 - » Mässa varje dag.
 - » Orgelandakt.
 - » Passionsfilm med bibelläsning och bön.
 - » På finska.
 - » På tisdagen i Stilla veckan hade vi i personalen en stilla förmiddag med en inbjuden diakon som höll meditation och sång med oss. På kvällen var det passionsandakt med alla läsningar varvat med musik och en predikan.
 - » Påskretreat.
 - » Samtal och mässa med läsningar på samma sätt som under hela fastan på onsdagarna.
 - » Skärtorsdagsmässa i blueston, med musiker från Ingesunds musikhögskola.
 - » Speciell musik.
 - » Stilla dagar för medarbetarna.
 - » Tre föreläsningskvällar/församlingsaftnar kring påskdramat.
 - » Varje kväll, måndag-onsdag.
 - » Vet att någon form gjordes, men osäker hur utförandet var.
 - » Vi firar veckomässa varje onsdag under året och gjorde detta även på Skärondagen. Den fick förstås sin prägel av att den låg i stilla veckan, men innehöll inga dramatiska avvikelser från det vanliga mässfirandet.
 - » Vi hade passionspredikan veckorna före.
 - » Vi har en särskild gudstjänst ”9 texter före påsk” den var 29 mars. 18.30. Vi har också påskvandringar

- för skolelever. På kvällen 5 april var den för allmänheten. 18.30.
- » Vi har en tradition med att sjunga och läsa en dramatisering som heter 9 texter före påsk. Den ägde rum på kvällen 29 mars. Vi har även påsk-
- vandringar för skolbarn. På kvällen 5/4 gjorde vi den för allmänheten. Det har varit uppskattat under de år vi gjort så.
- » Vid veckomässor med mera uppmärksammades passionstemat.

Gudstjänst med nattvard på Skärtorsdagen

På frågan ”Firades gudstjänst med nattvard på skärtorsdagen?” svarade 466 personer (82 % av alla 568 svarande) att så gjordes i kyrka eller kyrkor samt uppgav de svarande vilka kyrkor som denna gudstjänst ägde rum i. Men en skärtorsdagsgudstjänst med nattvard firades även i andra lokaler, vilket 164 meddelade. Av dessa var det 161 som skrev in vilken eller vilka lokaler där mässan hade firats. Majoriteten här visade sig vara äldreboenden och servicehus.

Avklädning av altare

En fråga i frågelistan löd: ”Skedde avklädning av altare på Skärtorsdagen under gudstjänsten?” Svarsalternativen var ”Nej” och ”Ja”. I tabell 17 visas hur man i stiftens har svarat på denna fråga. Summasiffrorna visar att enligt en majoritet av de svarande skedde avklädningen av altaret under skärtorsdagens gudstjänst.

Tabell 17. Avklädning av altare på Skärtorsdagen under gudstjänsten.

Stift	Avklädning av altare på Skärtorsdagen under gudstjänsten?	
	Nej	Ja
Uppsala	1	32
Linköping	1	24
Skara	1	31
Strängnäs	1	35
Västerås	1	18
Växjö	0	59
Lund	1	75
Göteborg	0	63
Karlstad	4	27
Härnösand	2	17
Luleå	1	22
Visby	0	7
Stockholm	2	43
Summa	15	453

Långfredagens gudstjänst/gudstjänster

Vid frågan om långfredagens gudstjänster fanns två svarsalternativ: Antingen enligt 1986-års ordning eller som grav- och korsandakt.

Tabell 18. Utformningen av långfredagens gudstjänst/gudstjänster.

Stift	Hur utformades långfredagens gudstjänst/gudstjänster?			
	Enligt 1986-års ordning		Som grav- och korsandakt	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	2	25	7	13
Linköping	3	18	4	7
Skara	2	25	5	11
Strängnäs	5	25	6	9
Västerås	3	16	4	7
Växjö	8	48	17	19
Lund	8	59	19	17
Göteborg	3	51	14	22
Karlstad	3	21	9	5
Härnösand	3	9	5	1
Luleå	2	18	6	1
Visby	1	5	0	4
Stockholm	7	35	12	9
Summa	50	355	108	125

Tabell 18 visar att en stor majoritet (63 %) svarade att man firade gudstjänst/gudstjänster enligt 1968-års ordning. Samtidigt var det ganska många (20 %) som uppgav att långfredagens gudstjänst/gudstjänster firades ”Som grav- och korsandakt”. Av alla som besvarade dessa två frågor var det 91 som utformade gudstjänster på långfredagen både enligt 1968-års ordning och som grav- och korsandakt.

Även vid denna fråga fanns möjlighet för de svarande att skriva in om långfredagsgudstjänsten firades på annat sätt än enligt 1968-års ordning eller som grav- och korsandakt. 146 personer gjorde så.

Den största gruppen omfattar 36 svar som nämnde det nya handboksförslaget till exempel ”Enligt kyrkohandboksförslaget 2016”, ”Enligt HBF16 som huvudgudstjänst kl. 11 samt en enklare musikandakt på kvällen” och ”Enligt förslaget till ny handbok i Skuttunge kyrka. Som korsandakt med musik, bild och textläsning i Björklinge kyrka”.

I 28 svar omtalades, liksom även i förra gruppen – dock utan att handboksförslaget nämndes – ett flertal gudstjänster, andakter och annat, vilket kan exemplifieras med: ”Vi hade långfredagsgudstjänst kl. 10, korsandakt kl. 15 och

aftonsång kl. 18.”, ”Kl. 14.00 Ekumenisk Korsvägsandakt genom staden. Kl. 15.00 långfredagsgudstjänst med domkyrkokören kl. 18.00 Vid graven, enkel andakt med åskådliggörande via våra fönster och vår krypta.” och ”Via Dolorosa kl. 15.00 i Öregrundskyrka. En meditationsgudstjänst där vi stannar upp vid 14 stationer på Smärtornas väg. De 14 stationerna tydliggjordes med foton från Via Dolorosas 14 stationer i Jerusalem samt 14 foton från den aktuella Via Dolorosa på Drottninggatan i Stockholm, efter attentatet där exakt en vecka innan vår gudstjänst kl. 15 på långfredagen. Stationen som lyfter fram hur Jesus spikas på korset illustrerades med att en lekman, som är van att hantera en hammare slog in gamla, smidda spikar i Jesu fötter och Jesu händer. Fyra stubbar står i koret med händer och fötter ritade på varje stubbe. I Östhammars kyrka framfördes vid en musikgudstjänst kl. 16 på Långfredagen ’Jesus Christ Superstar’ ”.

24 svarade att de hade gudstjänst eller andakt med musik: ”Genom framförande av kompositör/kantor Jens Bragdell Erikssons verk Stabat Mater samt predikan och psalmsång”, ”Konsert med uppförande av ’Crucifixion’” samt ”I en av gudstjänsterna sjöng kyrkokören Jesu 7 ord på korset”.

Från 15 kom svar som tydliggjorde egna idéer som till exempel: ”Egen agenda utformad i nära anknytning till handboken, men utan liturgisk musik”, ”inklusive tillbedjan inför korset, improperierna. Ingen orgel, ingen klockringning. Läsningen var hela passionshistorien enligt Markus” samt ”Långfredagsmusik, korsandakt, bön inför korset (efter filmen Passion of Christ).”

Sju svar hade inslag av ekumenik: ”Korsvandring genom samhället, ekumenisk gudstjänst”, ”I församlingen finns tradition med ekumenisk långfredagsvandring i Kolbäck med avslutning i kyrkan och ekumenisk gudstjänst i Berg kyrka på kvällen” och ”Dessutom en ekumenisk Långfredagsgudstjänst i Missionskyrkan”. Ytterligare sju svarande meddelade att de följde 1986-års handbok: ”Gudstjänst enligt 1986 i alla tre kyrkorna. Dessutom korsvägsandakt på morgonen i Horreds kyrka”, ”Vi hade Huvudgudstjänst kl. 11 i Björnekulla kyrka enligt 1986 års handbok, samt Långfredagsvesper kl. 17 i Västra Broby kyrka”, och ”Enligt 1986-års ordning – fast med viss kyrkohandboksförnyelse i Västrabokyrkan. I Mariakyrkan firas musikgudstjänst enligt tradition med Pergolesis Stabat Mater – med lästa bibeltexter – infogat i musiken”.

Fyra svar handlade om korsvägsandakt: ”Korsvägen vandrades i kyrkan med 14 stationer, var och en med bild, textläsning och psalmsång”, ”Korsvägsandakt med vandring som på Bromma kyrkogård och som avslutades i kyrkan därstädes”, ”Korsvägens första delar vid huvudgudstjänst, sista tre stationerna vid kvällsgudstjänst” samt ”Korsvandring i kyrkan med 14 stationer enligt katolsk sed”.

Tre svarade att man hade haft både långfredagsgudstjänst och kors- och/eller gravandakt: ”10 och 11 Långfredagsgudstjänster 18 Gravandakt”, ”I S:t Hans

hade vi långfredagsgudstjänst kl. 11, korsandakt kl. 15 och gravandakt kl. 18” samt ”Långfredagsgudstjänst på förmiddagen i en kyrka, korsandakt och gravandakt i de andra två under eftermiddagen”. Ytterligare tre svar lyfte fram meditationen som en aspekt i gudstjänsten: ”Meditationsgudstjänst med nio bibelläsningar varvat med körsång, psalm och bön”, ”Meditativ gudstjänst med rika musikaliska inslag” samt ”Meditativ gudstjänst med textläsning, musik och betraktelse”.

Två svar visade på barns delaktighet i gudstjänsten: ”Då vår kyrka är den i staden som drar mest barnfamiljer ville vi att det skulle kännas tillåtet för alla att komma. Det kom 52 personer varav 20 var barn. Efter första psalmen och inledningen gick barnen till ’Långfredagssöndagsskola’ och gjorde rosor av papper och piprensare som skulle läggas vid korsets fot i gudstjänstlokalen mot gudstjänstens slut. Gudstjänsten fortsatte med textläsningar, tystnad, psalmer, bön och dikten ’De lånade krubba’ av Nils Bolander som följdes av tystnad” samt ”Långfredagsgudstjänst enligt ordningen kl. 10 i Förlösa kyrka, Grav- och korsandakt kl. 18 i Kläckeberga och barn gudstjänst med Jesusvandring kl. 15 i Garvaregården”. I två andra svar var ordet tema signifikant: ”temagudstjänst. Ett krucifix vid altaret, prästen hade fyra meditationer med mellanliggande körsång/musik” och ”Temagudstjänst”.

Följande 14 svar har jag inte lyckats passa in i ovanstående kategorier:

» Efter tillbedjan inför korset framfördes Jerker Leijons Jesu sju ord på korset varefter församlingen lämnade kapellet under tystnad.	» dagsgudstjänst till grannförsamlingen.
» Följde delvis 1986 ordning.	» Som söndagsgudstjänst enligt handboken med körsång.
» Hade ingen långfredagsgudstjänst.	» Stilla mässa.
» I St Johannes firades ingen mässa denna söndag. Endast varannan vecka. I huvudkyrkan Sofia Albertina firades högmässa.	» Tideböner med läsningar från Jesu liv.
» Långfredagsgudstjänst.	» Vandring utomhus med stationer.
» Pilgrimsvandring.	» Vanlig gudstjänst med långfredagstema och litanian.
» Sammanlyst konsert och långfre-	» Vi sjunger även Improperierna med den nytestamentliga texten.
	» Även då i blueston.

Användning av Litanian

Vid framställningen av frågeformuläret framkom önskemål om i vilken utsträckning Litanian användes under Fastetiden och på långfredagen. Därför formulera-

des frågan ”Användes litanian under fastetiden/långfredagen?” med svarsalternativen ”Nej”, ”Ja” och ”Om Ja: hur och när?”

Tabell 19. Användandet av litanian under fastetiden/långfredagen.

Stift	Användes litanian under fastetiden/långfredagen?		
	Nej	Ja	Om Ja: hur och när?
Uppsala	3	8	22
Linköping	2	5	18
Skara	3	8	20
Strängnäs	2	12	22
Västerås	1	5	13
Växjö	5	15	40
Lund	8	21	48
Göteborg	2	15	46
Karlstad	3	8	19
Härnösand	2	4	13
Luleå	4	5	14
Visby	0	1	6
Stockholm	5	15	26
Summa	40	122	307

Tabell 19 visar att det var få som svarade att man inte använde litanian under fastetiden/långfredagen. 122 svarade att man använde den och 307 kryssade i svarsalternativet ”Om Ja: hur och när?” Av dessa sistnämnda var det 293 som faktiskt skrev något. 140 av dessa har jag fört till en grupp där svar ingår som till exempel ”Alla fastesöndagar och långfredagen”, ”Alla huvudgudstjänster” och ”Den sjöngs växelvis mellan präst och församling vid i stort sett alla gudstjänster under fastetiden och på långfredagens alla gudstjänster”.

Från 67 kom svar som visade på att litanian användes som förbön, dock nämns inget om Långfredagen: ”I huvudgudstjänsten istället för förbön”, ”I Kungsbacka kyrka och Hanhals kyrka används litanian som kyrkans förbön de flesta söndagarna under fastan. Inte i S:ta Gertrud” samt ”I samband med förbönen eller i stället för förbönen”.

21 svarade att Litanian förekom endast på långfredagen: ”På långfredagen i dess Långfredagsgudstjänst enligt handboksförslaget 2016 som i det mesta liknar 1986 års handbok”, ”Sjungen på långfredagen” och ”Bara långfredagen”.

17 av de tillfrågade svarade att Litanian förekom på söndagar: ”De allra flesta söndagar”, ”En gång, första söndagen i fastetiden på huvudgudstjänsten” samt ”Vid gudstjänsterna Septuagesima och 2 söndag i fastan i Nora församlingsgård Sexagesima och 1 söndag i fastan i Skogs kyrka”.

Från 13 kom svar som jag tolkat som att Litanian användes vid enstaka tillfäl-

len: "1:a söndagen i fastan", "Vid enstaka tillfällen i högmässa" och "Ja en gång, mer för att påminna om hur den förekom förr".

I 12 svar var man tydlig med att visa på vilka dagar man inte använde Litanian: "Alla söndagars huvudgudstjänster utom på Marie bebådelsedagen", "I ett antal gudstjänster, men inte i familjegudstjänster, temagudstjänster, passionsandakter eller gudstjänster på äldreboendet" samt "Ordgudstjänster utom familjegudstjänster och korsandakt".

Sjungen litanian kräver bra sångröst, vilket *sju* påpekade, som till exempel: "När en av prästerna ledde gudstjänsten (den präst som kan sjunga litanian)", "Alla söndagar i fastan när tillräckligt duglig präst fanns i tjänst" samt "Där kantorn kan sjunga den".

Sex avgav svar, där man poängterade att litanian inte användes på långfredagen: "enstaka söndagar under fastan dock ej långfredagen", "Flera gånger i fastetiden, dock ej långfredagen i år (däremot hade vi Improperierna)" och "I söndagarnas gudstjänst istället för förbön. Dock inte på långfredagens gudstjänst".

Liksom vid tidigare frågor, fanns även här svar som jag inte lyckats placera i nämnda svars kategorier. Dessa svar var följande:

» 700:1, på palmsöndagen.	sala församling. Osäker på om den
» Den sjöngs av prästen växelvis med församlingen på förmiddagens huvudgudstjänst och på eftermiddagens musikgudstjänst.	användes i Löten.
» Enligt handboken.	» I år använde vi 700:3 på prov.
» Hur? I gudstjänst.	» Inför korset.
» I gudstjänsten på flera platser cirka 3.	» Komministern använde den vid ett flertal gudstjänster och jag vid åtminstone en gudstjänst. I Hagshults kyrka är traditionen lite starkare.
» I Tunabergskyrkan och Gamla Upp-	» Sjungen.

Kors- och pilgrimsvandring

KORSVANDRING

Enkäten innehöll även följande två frågor: "Förekom korsvandring under Stilla veckan?" och "Förekom Pilgrimsvandring/motsvarande under fastetiden?" Nästan 70 % av alla 568 som besvarade enkäten sade att Korsvandring inte förekom, medan 70 svarade "Ja" och av dessa svarade 34 att korsvandringen ägde rum utomhus (se tabell 20).

Tabell 20. Förekomst av korsvandring under Stilla veckan.

Stift	Korsvandring under Stilla veckan?			
	Nej	Ja	Ja, utomhus	Total
Uppsala	26	2	3	31
Linköping	18	5	1	24
Skara	27	3	2	32
Strängnäs	31	3	3	37
Västerås	13	2	2	17
Växjö	49	6	3	58
Lund	65	2	7	74
Göteborg	50	5	8	63
Karlstad	30	1	0	31
Härnösand	17	1	1	19
Luleå	17	3	3	23
Visby	4	2	1	7
Stockholm	45	1	0	46
Summa	392	36	34	462

Följdfrågor här var: "Om korsvandring förekom: Vilken kyrka?" och om inte i kyrka "Vilken annan lokal?". När det gällde uppgift om kyrka, var det flera som även skrev om vilka som deltog, att man vandrade mellan två eller flera kyrkor samt att vandringen var ekumenisk, vilket framgår avföljande uppställning.

KYRKA

» Björklinge kyrka. » Björkvik. » Bromma kyrka (se Långfredag ovan). » Christinae [Alingsås]. » Domkyrkan [Kalmar]. » Falkenbergs kyrka. » Fisksätra. » Garvaregården på långfredagen och med konfirmanderna på Palmsöndagen. » Heliga Korset, men i 5:e veckan i fastan. » Heliga Trefaldighet. » Härslöv till Ottarp. » I S:t Hans. » Klövedals kyrka.	» Konfirmander i Herrljunga kyrka. » Korsberga. » Kungsmarks kyrkan. » Kärlekens kyrka. » Lundby kapell. » Mellan Hökhuvuds kyrka och Hargs kyrka. Vi inbjöd till en Pilgrimsvandring på ett stycke av Martinleden, som går mellan Söderboda kapell på Gräsö och Uppsala domkyrka. » Mellan kyrkor i centrala Lund, ekumeniskt. » Mönsterås kyrka. » När. » Olaus Petri kyrka. » Romelanda.

- » S:ta Gertruds kyrka.
- » Sankt Pauli.
- » Skärhamns kyrka.
- » Slite kyrka.
- » Slöta.
- » Strandkyrkan (på Kyrktorget utanför kyrkorummet).
- » Sundsvall Gustav Adolf.
- » Till Vilhelmina kyrka – ekumenisk vandring.
- » Torsåkers kyrka.
- » Tyresö kyrka.
- » Tåssjö kyrka.
- » Utanför Skene kyrka. Även med konfirmander.
- » Vadstena klosterkyrka.
- » Vårdnäs kyrka.
- » Örnäset.
- » Örsjö.
- » Östmark och Lekvattnet.
- » Östra Husby med skolan.

ANNAN LOKAL

Följande svar gavs vid specificerandet av annan lokal än kyrka: Församlingshemmet, Gemensamt i Dalabergskyrkan, Kvänums församlingshem och Vårdnäs församlingshem.

UTOMHUS

Följande svar gavs av dem som fyllde i att korsvandringen ägt rum utomhus:

» Bromma kyrkogård (se långfredag ovan). » Centrala Umeå. Ekumenisk. » Ekumenisk korsvandring i byn med avslutning i kyrkan. » Ekumenisk vandring genom stadens centrum. » Ekumenisk vandring mellan 4 kyrkor. » Ekumeniskt, genom staden. » Ekumenisk korsvandring med ett kors från gravkapellet till Mariefreds kyrka, med en bönesamling i Munkhagskyrkan (Equmeniakyrkan). » Emmausvandring. » Fastevandring mellan Björskog och Kungs Barkarö kyrkor. » Genom centrum i Alfta. » Genom samhället till Näsby kyrka,	ekumeniskt arrangemang på långfredagen. » Genom staden med varje kyrka som station. » Hagby. » Helsingborgs stad. » Horns församling. » I den så kallade Munkträdgården. » I Hörnefors. » I Lunds centrum. » I området vid havet intill Två Systerars Kapell. » I staden. » I staden mellan kyrkorna. » Inom pastoratet. » Kring kyrkan. » Kyrkoparken vid Östad kyrka. » Mellan Åsle, Mularp, Skörstorps kyrkor.

- » Pilgrimsvandring på annandag påsk! (nej, inte i fastetiden!).
- » På gatorna mellan katolska kapellet i området och Nylöse.
- » På långfredagen i centrum av staden.
- » På långfredagen: Från Adolfsbergs-kyrkan, till S:t Olofs kyrka, till Kärnan för att ansluta till den ekumeniska långfredagsvandringen som avslutades vid Gustav Adolfs kyrka.
- » Runt i församlingen med konfirmanderna på långfredagen.
- » Runt kyrkan / på kyrkogården.
- » Runt kyrkogården.
- » Stamnared.
- » Säterbo kyrka.
- » Utanför kyrkan.
- » Utanför ringmuren. Ekumenisk.
- » Utomhus runt omkring S:ta Gertruds kyrka.
- » Vandring genom byn.
- » Vi har haft ekumenisk vandring på långfredagen under många år men de två sista åren har vi istället varit tillsammans på påskdagen.
- » Vi har regelbundet korta pilgrims- vandringar på olika platser under terminerna.
- » Vilhelmina tätort.
- » Vägen mellan ovanstående och på kyrkogård.

PILGRIMSVANDRING

Pilgrimsvandring, eller motsvarande, var enligt tabell 21 inte speciellt vanligt förekommande under fastetiden 2017. Enbart 64 avgav svar som visade på att det förekom, och de vanligaste var utomhus.

Tabell 21. Förekomst av Pilgrimsvandring under fastetiden.

Stift	Pilgrimsvandring under fastetiden.			
	Nej	Ja	Ja, utomhus	Total
Uppsala	24	2	6	32
Linköping	16	2	3	21
Skara	23	3	4	30
Strängnäs	30	2	1	33
Västerås	15	0	2	17
Växjö	54	0	2	56
Lund	53	8	11	72
Göteborg	56	1	6	63
Karlstad	27	2	2	31
Härnösand	17	0	1	18
Luleå	20	0	0	20
Visby	7	0	0	7
Stockholm	37	2	4	43
Summa	379	22	42	443

Påskhelgens gudstjänster

I frågelistan fanns flera frågor om vilken typ av gudstjänster som firades under påskdagarna. Den första frågan löd ”Förekom på påsknatten påskvaka/påsknattsgudstjänst eller liknande?” och hur man svarade på denna fråga i Svenska kyrkans stift framgår av tabell 22.

Tabell 22. Förekomst av påskvaka/påsknattsgudstjänst eller liknande på påsknatten.

Stift	Förekomst av påskvaka/påsknattsgudstjänst eller liknande på påsknatten.			
	Nej	Ja	Om Ja: var och hur?	Total
Uppsala	14	3	14	31
Linköping	8	1	15	24
Skara	17	3	11	31
Strängnäs	16	3	18	37
Västerås	15	0	4	19
Växjö	33	2	22	57
Lund	43	1	32	76
Göteborg	30	2	29	61
Karlstad	16	0	15	31
Härnösand	12	1	6	19
Luleå	8	0	15	23
Visby	1	0	6	7
Stockholm	14	5	26	45
Summa	227	21	213	461

Nästan hälften av dem som svarat på frågan gör det med ett ”Nej”. Hos ”Ja-svararna” har en stor majoritet kryssat för svarsalternativet ”Om Ja, var och hur?”. Tabellen visar att 213 gjorde så, men i materialet hittade jag 216 som skrev något här. Av dessa var det 114 som både uppgav vilken kyrka och vad som hade ägt rum i denna, dock inte något om när. Exempel här är: ”Påsknattsmässa i Nybro kyrka. Påskluset välsignades vid påskelden utanför kyrkan och bars av diakonen in i den mörklagda kyrkan. Sedan alla intagit sina platser sjöng prästen lovsången vid påskluset. Sedan följde fyra läsningar ur Gamla testamentet, varvade med körsång och bön. Vid Gloria (följt av Sv. ps 147) ringde kyrkklockorna och alla ljus i kyrkan tändes. Efter doppåminnelse vid dopfunten firades mässan”, ”Midnattsmässa i Skärholmens kyrka med altarets klädande” samt ”Påsknattsmässa i Idre kyrka”.

49 meddelade namnet på kyrkan, men inget om vad som gjordes och inte heller när detta ägde rum.

23 meddelade vad som firades, men inget om i vilken kyrka eller när på dygnet. Exempel här är "Påsknattsmässa med dopförnyelse och konfirmation", "Påsknattsmässa med uruppförande av nyskriven elektronisk musik" samt "Påsknattsmässa och Rumänskortodox påskvaka/Påsknattsfirande".

Från *nio* kom information om både kyrka, vad som firades och hur dags firandet började: "Påsknattsmässa i Sunne kyrka (kl. 23.00)", "Påsknattsmässa i Åmåls kyrka med början kl. 23:00. Vi använde oss inte av alla 12 läsningarna utan gjorde en något förkortad version" och "S:t Matteus kyrka, 23.00 med årets konfirmander, påskeld, doperinran, mässa och 01.00 med rumänskortodoxa församlingen".

Sju uppgav både kyrkans namn och tiden för firandet, men inget om vad som skedde i kyrkan: "Mariakyrkan, 23.30", "Sankt Nicolai 23.30" samt "Åtvids Gamla kyrka kl. 23.30". Lika många meddelade vad som firades och tiden för det men inget namn på kyrkan: "Påskvaka och Uppståndelsemässa 'från mörker till ljus' kl. 23.30- 00.30", "Samling vid Sockenstugan runt påskelden som tänds vid 23-tiden. Gemensam vandring under tystnad från elden upp till den mörklägda kyrkan. Längst ner i kyrkan sjunges ljusprefationen och vi går in i kyrkan varefter doperinran/och eventuellt dop av konfirmander äger rum. Dopljus breder ut sig i hela kyrkan och uppståndelsemässan tar vid" samt "Påsknattsmässa kl. 22 i kyrkan, med start vid en påskeld utanför kyrkan. Exsultet, vaka med läsningar ur GT, påsknattens läsningar ur EB och predikan, dopförnyelse, eukaristi".

Följande sju lyckades jag inte infoga i någon av ovanstående grupper:

» Både ja och nej. Av tradition hänvisar vi till påsknattsgudstjänst i Tallåskyrkan (Equmenia). De hänvisar till vår Påskdagsgudstjänst.	» Förvisso inte i vår regi, men katolska kyrkan lånade lokal.
» För att det är Påsknatt! Vi har stort tårteft i Bodals kyrka.	» I prästgård och kyrka med konfirmander.
» Första gången i församlingen.	» I S:t Johannes firades ingen påsknattsmässa.
	» Pastoratsgemensamt i Gillberga församling.

Påskotta med eller utan nattvard

Förekomsten av påskotta efterfrågades i enkäten. Endast 18 svarade att sådan förekom med nattvard och 16 att den firades utan nattvard. Däremot var det betydligt vanligare att "annan församlingsgudstjänst än påskotta förekom på Påskdagen". Enligt tabell 23 var det fyra gånger vanligare med högmässa med nattvard än söndagsgudstjänst utan nattvard. 83 svarade att det senare var fallet medan

349 sade att man firade högmässa med nattvard, vilket tycks ha varit vanligt förekommande i alla stift.

Men även andra typer av gudstjänster efterfrågades, såsom ”temagudstjänst med nattvard”, ”temagudstjänst utan nattvard”, och ”gemensam festgudstjänst/mässa för pastoratets församlingar för små och stora med präst(er) och kör(er)”. Av svaren att döma tycks dessa inte vara speciellt vanligt förekommande. 13 svarade att ”temagudstjänst med nattvard” firades. Något fler, 16, uppgav att man firade ”temagudstjänst utan nattvard”, och 50 meddelade att gemensam festgudstjänst/mässa för pastoratets församlingar för små och stora med präst(er) och kör(er)” hade förkommit.

Tabell 23. Högmässa med nattvard/mässa eller söndagsgudstjänst utan nattvard på påskdagen.

Stift	Högmässa med nattvard/mässa		Söndagsgudstjänst utan nattvard	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	3	27	11	3
Linköping	1	22	8	4
Skara	5	22	6	11
Strängnäs	2	32	12	1
Västerås	1	15	5	7
Växjö	10	40	21	7
Lund	6	55	23	12
Göteborg	7	47	21	10
Karlstad	9	16	8	13
Härnösand	3	11	4	5
Luleå	2	17	10	6
Visby	0	7	4	0
Stockholm	3	38	7	4
Summa	52	349	140	83

Vid dessa frågor fanns även möjlighet att skriva in ”Annat”, vilket 69 gjorde. Då dessa svar ger en bred bild av vad som förekom, så gör jag inget försök att som tidigare gruppera dem och exemplifiera, utan jag presenterar alla.

- » Altarskåpets öppnande samt altarets prydnad vid morgongudstjänst i Hallaröds kyrka kl. 9. Högmässa i Höörs kyrka kl. 11.
- » Barnens bibel delades ut.
- » Barnens påskgudstjänst.
- » Dopgudstjänst i Burlövs Gamla kyrka.
- » Ekumenisk påskgudstjänst på torget.
- » Ekumenisk påskdagsgudstjänst.
- » Familjegudstjänst.
- » Familjegudstjänst i Ivetofta kyrka; gemensam festgudstjänst för hela pastoratet som huvudgudstjänst i Näsums kyrka (pastoratets andra församling).
- » Familjegudstjänst i Vedum, Hög-

- mässogudstjänst i Öttum, Söndagsgudstjänst i Långjum och i Vidhem.
- » Familjegudstjänst med barnens "påskspel".
 - » Familjegudstjänst med barnkör (i Ingatorps kyrka). Högmässa i Hässleby och högmässogudstjänst i Kråkshult.
 - » Familjemässa.
 - » Familjemässa i Sibbarp.
 - » Familjemässa med barn- och vuxenkör.
 - » Festgudstjänst med dop, barnkör sjöng.
 - » Festhögmässa med församlingens körer och efteråt påskårta i församlingshemmet för alla.
 - » Festmässa för hela familjen med alla prästerna.
 - » Finskspråkig mässa.
 - » Gemensam musikgudstjänst för pastoratets alla körer, församlingskör, manskör, damkör och barnkör.
 - » Gudstjänst i Sjukhuskyrkan också.
 - » Gudstjänst med Musikaldrama. "Se Mannen".
 - » Gudstjänsten på Påskdagen firades också som jubileumsmässa (kyrkans 150-årsjubileum) med pukor, trumpet och körsång. Efteråt visning av utställning över kyrkans historia och mingel med cider och snittar.
 - » Gudstjänster firades i samtliga kyrkor den här dagen.
 - » Högmässa enligt särskild ordning med procession runt kyrkan och påskrop i alla väderstreck.
 - » Högmässa i Österåkers kyrka och högmässogudstjänst med diakon i Östra Ryds kyrka.
 - » Högmässa med mässmusik av Piret Rips. Både kyrkokören och barnkörerna sjöng, med instrumentalister. Lunch i bygdegården efteråt.
 - » Högmässa med vuxenkören, festligt kyrkkaffe.
 - » Högmässan firades som festhögmässa med Ytterbydistriktets präster och diakoner, musiker, körer, söndagsskolebarn, etcetera, men inte gemensamt för hela församlingen.
 - » Högmässogudstjänster i tre kyrkor.
 - » Kantatgudstjänst med Händels Te Deum.
 - » Kropp och Björka uppståndelsemässa.
 - » Lovsångsgudstjänst.
 - » Långfredag och Påskdagen firas gudstjänster i den så kallade Snökyrkan i Stekkenjokksfjällen.
 - » Med konfirmander och ungdomar, utdelning av påskliljor, påskkör.
 - » Musikgudstjänst i Häggdånger.
 - » Musikhögmässa, det vill säga en komponerad mässa som framfördes av kören ersatte motsvarande delar av liturgin.
 - » Mässa för Små och Stora. Kör.
 - » Mässa i Taizéton i Tannefors kyrka.
 - » Mässa med konfirmation.
 - » Om söndags- eller högmässogudstjänst användes där mässa ej firades är osäkert.
 - » Pastoratet firade nio gudstjänster på påskdagen alla utom en med mässa (äldreboende) och flera av dem med speciella musiksatsningar.

- » Procession runt kyrkan med påskrop. Buffé efter högmässan.
- » Påskdagens högmässa innehöll även vuxenkonfirmation.
- » Påskdagsgudstjänst med avtackning av kyrkoherden. Kyrkokören medverkade. Högmässogudstjänst.
- » Påskdagsmässa för stora och små.
- » Påskdagsmässa med stora och små, påsklunch i församlingshemmet.
- » Påsklunch och fortsatt firande efter Gudstjänst.
- » Påskmässan innehöll "Möte vid graven", kyrkporten "Vem söker ni?" och så vidare, trumpetfanfarer, vandring med kors, uppståndelse, Kristus, rökelse, kören och församling runt kyrkan. Mässan innehåller förutom kommunionen enligt handboken, rökelse, dopterinran, altarskåpets öppnande och körsång samt trumpet.
- » Påskotta kl. 7.00 Högmässa kl. 10.00.
- » Samt mässa på Pilträdet servicehus.
- » Samt påsknattsmässa med dopförnyelse.
- » Speciell påskdagsmässa.
- » Stor festmässa med familjeinriktning och efterföljande festmingel och påskäggsjakt.
- » Stor festmässa med församlingens alla körer och dramatisering av påskens texter från långfredag till annandag med Svenska Kyrkans Unga.
- » Stor gospelkör medverkade!
- » Söndagsmässa.
- » Söndagsmässor i två av kyrkorna.
- » Temamässa: Nyskriven påskmusikal som bygger på texter från långfredagskväll till Jesu möten med olika människor som uppståndsen, följt av mässa. Alla åldrar medverkan och deltagande.
- » Vartannat år firas gemensam ekumenisk Uppståndelsemässa.
- » Vesper med predikan och kör.
- » Vi firade både med högmässor och med högmässogudstjänster.
- » Vi firade uppståndelsemässor i kyrkorna på Djurö, Möja, Nämndö och i Sandhamns kapell.
- » Vi firar Påskdagsgudstjänst med dukande av altaret, procession med rop tre gånger "Kristus är uppstånden" och körerna svarar "Ja, han är sannerligen uppstånden." Alla tre vuxenkörer deltar. Vi delar ut påskliljor vid utgången. Efteråt är det tårtfest i församlingshemmet. Festdag i alla bemärkelser med mycket folk!
- » Vi hade fyra mässor den dagen en ekumenisk i Nora, högmässa i Viken och Järnboås, en finsk mässa i Nora.
- » Vi har en kvällsmässa i Gamla Uppsala kyrka som vi följde ordningen för även denna dag.
- » Vi har sedan ett par år valt att satsa på påskdagen när det gäller körmedverkan, kyrkkaffe med mera i stället för palmsöndagen.
- » Vår huvudgudstjänst kallas Oscar Fredriksmässan och är en utbyggd söndagsmässa.
- » Vår högmässa firades som festhögmässa med präster, diakoner, körer etcetera, men inte för alla församlingens distrikt, utan för Ytterbydelen.

Annandag påsk

Frågelistan innehöll även frågor om vad som förekom på annandag påsk. Den första frågan var "Förekom på annandag påsk andra former av gudstjänst än huvudgudstjänst?" Hur man svarade på denna fråga i stiftens framgår av tabell 24.

Tabell 24. Andra former av gudstjänst än huvudgudstjänst på Annandag påsk.

Stift	Förekom på Annandag påsk andra former av gudstjänst än huvudgudstjänst?		
	Nej	Ja	Summa
Uppsala	21	10	31
Linköping	10	14	24
Skara	22	9	31
Strängnäs	25	11	36
Västerås	13	5	18
Växjö	32	26	58
Lund	44	32	76
Göteborg	32	29	61
Karlstad	18	13	31
Härnösand	14	5	19
Luleå	17	6	23
Visby	3	4	7
Stockholm	30	14	44
Summa	281	178	459

Av alla 459 som svarade var det 178, eller knappt två femtedelar, som svarade "Ja" på frågan om det förekom andra former av gudstjänst än huvudgudstjänst på annandag påsk. Här kunde man även ange vilken lokal, om det var i kyrka/kyrkor eller någon annan lokal, som dessa gudstjänster firades. 123 svarade med namn på kyrka eller kyrkor.

22 uppgav även vad som hade förekommit, och ibland även med namn på kyrka/kyrkor, som till exempel "domkyrkan: engelskspråkig påskgudstjänst", "Emmausmessa kl. 11 i S:t Andreas kyrka" och "Musikgudstjänst i Ränneslöv kyrka".

15 skrev att aktiviteten var ekumenisk. Exempel här är: "Utomhus i form av ekumenisk påskvandring", "I kung Karls kyrka tillsammans med den lokala Ekumeniakyrkan" och "Ekumenisk gudstjänst i Baptistkapell".

Fyra berättade att de hade Emmausvandring: "Emmausvandring från Skånes Värsjö småkyrka till Åsljunga småkyrka", "Emmausvandringsgudstjänst från kapell till kyrka, därefter mässa som huvudgudstjänst" samt "Emmausvandring Lerberget – Viken med mässa".

Tre uppgav att gudstjänsterna firades i församlingshem eller motsvarande: "Baggetorps församlingshem", "Liatorps församlingshem" och "Ormaryds byg-

degård” och till sist var det *en* som uppgav följande: ”vi hade ingenting annandag påsk, var i annan kyrka i församlingen”.

Vid svaren på frågan om gudstjänst firades i ”annan lokal” än kyrka kom *sju* svar att gudstjänsten firades i församlingshem eller motsvande: ”Bygdegård”, ”Sinnesrogudstjänst i Svartnäs Folkets hus” samt ”Skärså samlingssal – fiskeläge”. Sju andra svarade att gudstjänsten firades på äldreboende eller servicehus.

Fem uppgav att gudstjänsten firades i en kyrksal eller kapell. Som till exempel ”Hällabäcks kyrksal”, ”Lillsjöhögens stavkyrka som är byns egen lilla kyrka byggd av byborna. Ingår inte i församlingens fastighetsbestånd” och ”Utomhusvandring via stadens kyrkor/kapell med andaktsmoment vid varje. Avslutande bön i sista kyrkan”.

Två svar var dels ”Ekumenisk pilgrimsvandring till Sandvikengården (EFS) med enkel mässa”, dels ”Vid Silverdals griftegård”.

Vid frågan om hur denna gudstjänst utformades, var det 65 som svarade. Av dessa var det 26 som uppgav namnet på en kyrka och inget annat.

Från 15 kom svar om pilgrimsvandring eller Emmausvandring, som till exempel: ”Gudstjänsten inleddes med en Emmausvandring till kyrkan på några kilometer i omgivningen med tillhörande fika”, ”I samband med huvudgudstjänsten som var ekumenisk fanns en Emmausvandring” samt ”Som en vandring från S:t Johannes kyrka till Mariakyrkan och sen fortsatte som högmässa i Mariakyrkan”.

Six svarade ”se ovan” och lika många svarade ”Nej”.

Följande *tre* svar visar på att man firade gudstjänsten utomhus: ”På kyrkogården”, ”I naturen” samt ”På stranden vid kyrkan”.

Från *sju* kom följande svar:

» Barngudstjänst med mässa.	» Sinnesrogudstjänst.
» Emmausmässa.	» Västeruds bystuga.
» I en annan församling.	» Även gudstjänst på äldreboende.
» Musikgudstjänst i kyrkan och frälsarkransvandring utomhus.	

I denna sista fråga om gudstjänster på annandag påsk hade de svarande även möjlighet att specificera hur gudstjänsterna genomfördes. Här var det 50 som lämnade ett svar och av dessa var det 23 som nämnde Emmausvandring eller pilgrimsvandring, som till exempel ”huvudgudstjänsten med mässa i en av kyr-

korna var avslutning av en Emmausvandring 6 km", "Som en pilgrimscyckling" och "Pilgrimsvandring med andakt/bönestopp med avslutande mässa i kyrkan".

Fyra svarade "Se ovan".

Tre lämnade följande svar "Från 'Palmsondag till Påskdag', solosånger, textläsning, psalmsång och bön", "Som temamässa med påskens alla dagar" samt "temagudstjänst med påskens hela drama från långfredag till annandag påsk". Lika många besvarade frågan med syftning på ekumenik: "Ekumenisk bönevandring till stadens olika samfunds kyrkor", "Emmausmässan föregicks av en vandring mellan stadens olika kyrkor (Frälsningsarmén, sånggudstjänst och Pingstkyrkan, böneandakt)" samt Gudstjänst + påskvandring till EFS kyrka i Söderköping". Ytterligare tre svarade kort och gott "Emmausmässa". Tre andra gav följande svar: "Gospelmässa", "Musikgudstjänst i Uppståndelsens ljus" samt "Som psalmgudstjänst med tema Luther".

Från *två* kom svaren "mässa inför påsk i gemenskap (en öppen lunch för exempelvis hemlösa och hungriga)" och "Påsk i gemenskap med gemensam måltid". Två andra svarade enbart "Nej".

Utöver hittills redovisade svar fanns också följande:

» Familje-Emmausvandring utomhus med familjepåskdag.	» Sammanlyst mässa för stiftet.
» Familjegudstjänst.	» Stationer med bibelord och reflektion. Mässa.
» Kort avslutande andakt.	» Temagudstjänst.
» Mässa.	

Söndagarna i påsktiden: Gudstjänster

Påsktemat i gudstjänster på söndagar under påsktiden

En fråga, som det skall visa sig, som flera svarande uppfattade som underlig var följande: "Förekom under söndagarna under påsktiden gudstjänster med särskild inriktning på påsktemat?" Totalt var det 566 som besvarade frågan, men flera kan ha svarat både "Ja" och "Om Ja: hur?" Knappt hälften av alla svar är dock ett "Nej", vilket framgår av tabell 25, som även visar att 143 svarat att de tänkte berätta om hur gudstjänsterna firades, vilket 142 faktiskt gjorde.

Tabell 25. Gudstjänster med särskild inriktning på påsktemat under påsktidens söndagar.

Stift	Förekom under söndagarna under påsktiden gudstjänster med särskild inriktning på påsktemat?		
	Nej	Ja	Om Ja: hur?
Uppsala	19	6	9
Linköping	14	7	8
Skara	17	12	11
Strängnäs	23	11	7
Västerås	11	6	7
Växjö	36	17	19
Lund	42	31	24
Göteborg	28	27	23
Karlstad	19	12	9
Härnösand	14	3	6
Luleå	17	4	2
Visby	2	4	4
Stockholm	23	18	14
Summa	265	158	143

37 svarade på så sätt att de antingen tyckte att frågan var konstig eller att det var självklart att påsken bestämde innehållet i söndagsgudstjänsterna som till exempel "Alla påsktidens högmässor hade påsktema", "Alla söndagar i påsktiden firas naturligtvis med inriktning på 'påsktemat'. Jag förstår inte frågan" samt "Allt bygger ju på påsken, eller hur?". Men bland dessa 37 fanns även mer utvecklade svar som till exempel "Genom att vi kom ihåg att vi är i påsktiden och låter det prägla liturgisk musik, psalmval och predikan" och "Lite oklar fråga, men påsktemat gestaltades naturligtvis i högmässan genom val av påskseriens prefation, förbön, tackbön efter kommunionen bland annat".

Från 33 kom svar som visade att man följde evangelieboken eller kyrkoåret:

”Enligt evangelieboken”, ”Enligt evangeliebokens teman. Tematisk anknytning i predikan och psalmval men också en exegetisk utläggning av texterna” samt ”Enligt kyrkoåret”. Till denna grupp har jag, kanske felaktigt, även fört svar som ”Inte annat än utifrån läsningarna”.

I 24 svar berättade man att påskan lyftes fram i predikan med mera, som till exempel ”Bibelläsningar, predikan, psalmsång med mera”, ”Genom psalmer, förkunnelse, sång och musik, påskbord” och ”Hela gudstjänsterna genomsyrades av påskens budskap. I liturgi, psalmer, böner och förkunnelse”.

Jesu uppståndelse betonades i 14 svar, som exempelvis i följande tre: ”Kring Jesu sista tid i livet, död och uppståndelse”, ”Uppståndelsetema. Konfirmander” samt ”Viktigt att Påskens ljus och glädje verkligen får utrymme under söndagarna i påsktid så det inte känns som man trillat tillbaka i Fastetiden. Psalmval viktigt och framför allt tonen, grundtonen i Mässan ska präglas av uppståndelsetro och seger”.

Från åtta kom svar som lyfte fram musiken som ett inslag i söndagsgudstjänsterna. Exempel på dessa svar är följande tre: ”Musik och ’föreläsning’ om ikoner med bildvisning och utställning i kyrkan”, ”Musikgudstjänst samt kl. 15 långfredag stilla musik i Skene kyrka” och ”Psalmsångsgudstjänst med påskens psalmer”

Fem andra svarade att söndagsgudstjänsterna innehöll någon form av drama, vilket exemplifieras med följande: ”barn, ungdomar, ledare, lärare och övriga gav en påskföreställning. Via Dolorosa – påsk”, ”Femte i fastan firades gudstjänst som ett påskspel som vi gjort i pastoratets fem skolor för klass 2 och 5” samt ”Flera gudstjänster hade medverkande barn/ungdomar. Vi övade stort påskspel inför påskdagen”.

Följande 21 svar har jag inte lyckats placera i hittills nämnda grupper, men är likväl värda att redovisas.

- » Bejakande av att vi alltid kan börja om på nytt (uppstå) när det känns mörkt och tungt. Det finns alltid ett ”igen” vilket ger oss hopp och livsmod.
- » Doppljus tändes i gudstjänsterna.
- » Familjegudstjänst med doppåminnelse.
- » Familjegudstjänster och ungdomsgudstjänster.
- » Inget särskilt.
- » Koncentration på försoningstemat utifrån bland annat Luthers tankar om vår relation till Gud.
- » Kvällsgudstjänst på Andra söndagen i påsktiden med fokus på påskens vittnen i Varberg.
- » Liksom frågan om Mariatema på JMB ovan, vill jag svara nej på denna fråga; inget ”särskilt” påsktema används, vi firar påsk rätt och slätt.

- » Predikan och drama med konfirmanderna.
- » På äldreboendena i församlingen samt som familjegudstjänst. Middagsböner, veckomässor etcetera.
- » Påskspel för barn, pilgrimsvandring med konfirmandfamiljer.
- » Söndagen efter påsk hade körförbundet sin kyrkosångsdag i Annerstad. Det blev en musikgudstjänst med allmänt påsktema snarare än en gudstjänst med just den söndagens tema.
- » Taizéinspirerad mässa.
- » Tematiskt och musikaliskt.
- » Ungdomsgudstjänst, vardagsgudstjänst för människor med funktionsnedsättning.
- » Varje söndag firades en söndag i påsktiden.
- » Vi hade bland annat konfirmandläger i stilla veckan och gick igenom hur påsken firas dag för dag så att konfirmanderna sedan kunde deltaga i församlingens gudstjänster.
- » Vi har alltid en punkt som heter dagens tema där vi förtydligar/undervisar kring dagens tema. Under påsktiden har vi kopplat tillbaka till påsken för att tydliggöra sammanhang.
- » Vi predikar enligt Kyrkans allmänliga tradition och håller oss nära bibeltexten.
- » Vuxenkonfirmation.
- » Vår söndagliga gudstjänst i Östhammars kyrka kallar vi "Välsignat & klart" och den har en särskild inriktning på påsktemat genom att vi bryter brödet – firar mässa (som inte är längre än 40 minuter) och alltid samlas till en måltid i direkt anslutning till gudstjänsten. Vi har den korta mässan och bjuder på måltiden för att underlätta för familjer att komma till gudstjänsten så att vi blir många i olika åldrar som tillsammans får fira uppståndelsens glädje varje söndag!

Kristi himmelsfärds dag

Nästa stora kyrklig helg efter påskdagarna är Kristi himmelsfärds dag. Frågorna om hur denna dag firades var följande: "Firades gudstjänsten på Kristi himmelsfärds dag som: högmässa med nattvard/mässa?, söndagsgudstjänst utan nattvard?, temagudstjänst?, friluftsgudstjänst?"

Tabell 26. Gudstjänstens utformning på Kristi himmelfärds dag.

Stift	Firades gudstjänsten på Kristi himmelfärds dag som:							
	högmässa med nattvard/mässa?		söndagsgudstjänst utan nattvard?		temagudstjänst?		friluftsgudstjänst?	
	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	13	7	14	5	15	2	5	22
Linköping	11	8	10	4	10	3	4	17
Skara	13	8	7	16	12	5	5	19
Strängnäs	10	13	13	3	14	0	8	22
Västerås	7	2	5	6	8	0	6	11
Växjö	19	26	26	6	24	8	12	27
Lund	21	21	20	17	27	3	14	38
Göteborg	23	25	26	16	30	3	17	33
Karlstad	11	3	13	5	9	6	5	20
Härnösand	8	3	7	3	9	1	2	15
Luleå	7	5	8	3	9	1	2	18
Visby	0	5	1	2	2	2	0	5
Stockholm	17	7	15	4	16	1	11	28
Summa	160	133	165	90	185	35	91	275

Enligt tabell 26 var det vanligast att man firade gudstjänsten utomhus. 275 svarade att man gjorde så. Det var få som svarade att Kristi himmelfärdsdagens gudstjänst var en temagudstjänst. Likaså var det inte speciellt vanligt att den firades som söndagsgudstjänst utan nattvard.

De som svarade att gudstjänsten firades som friluftsgudstjänst, hade möjlighet att skriva in var och när man i så fall firade den, vilket 290 gjorde. Av dessa uppgav 129 även hur dags gudstjänsten firades. Flest av dessa, 54, svarade klockan 8, 17 svarade klockan 9, 15 klockan 10, 14 klockan 11 och 6 klockan 7. Andra svar var klockan 8.30, vilket fyra svarade och lika många svarade klockan 14 medan två svarade klockan 16. Utöver dessa var det några som svarade med två klockslag som 7.30 och 9, 7 och 11, 9 och 10, 9.30 och 15, 9.30 och 17 samt 10 och 19. Dessutom var det tre som svarade klockan 8 och 9.

Det var inte enbart tiden för gudstjänster eller motsvarande som efterfrågades, utan också platsen för dessa. Av de 290 som svarade uppgav 228 att gudstjänstaktiviteten hade ägt rum utomhus. 64 av dessa uppgav att det var gökotta, otta eller gökmässa, medan mer än dubbelt så många, 139, kort och gott skrev utomhus eller angav platsen för akten, som till exempel ”08.00 hos en församlingsbo i trädgården sammanlyst med Vist församling (del i pastoratet)”, ”Bredvid Sockenstugan på en bergknalle. Kl. 8 på morgonen. Trumpetmusik från kyrktornet” och ”i Össeby kyrkoruin kl. 11 i samverkan med hembygdsförening och hemvärnet enligt 40-årig tradition”.

12 uppgav hembygdsgårdar som plats för gudstjänsten.

Åtta uttryckte tydligt ekumeniska arrangemang: "Ekumenisk gökotta vid hembygdsgård i Dalby (Nykil) samt vid Ulrika museum", "Vid otjänlig väderlek samlas vi inomhus. Friluftsgudstjänst hålls i Edsleskog efter avslutad pilgrimsvandring. I Mo hålls friluftsgudstjänsten på eftermiddagen i anslutning till ett naturreservat. I Åmåls kyrka firas gudstjänsten ekumeniskt på Kyrkberget om vädret tillåter. I Tösse samlas man på kvällen i Tydje kapell och i Ånimskog i hembygdsgården" samt "Nyarpsstugan, ekumenisk gudstjänst".

38 svarade med enbart namn på församling eller ort, men uppgav inte om var eller hur gudstjänsten hade firats.

Sju hade "friluftsgudstjänst" och ytterligare sju kombinerade gudstjänsten med pilgrimsvandring eller annan vandring: "Höglint 10.30 i form av söndagsgudstjänst. Högmässan förlades till Vibble kapell kl. 19 då vi välkomnade en grupp pilgrimer ur den franciskanska pilgrimsrörelsen, som skulle övernatta i våra lokaler", "I GA kyrka hade vi pilgrimsmässa som innebar att man under gudstjänsten gick ett varv runt kyrkan där olika delar av högmässa med nattvard ägde rum. I S:t Olof hade vi friluftsgudstjänst för stora och små i Barnens skog, en park ca 25 minuters gångväg från kyrkan" samt "Vi vandra[r] mellan Amhult till Björlanda. Börjar med morgonbön och slutar med mässa".

Två svarade "gemensam gudstjänst på kyrktrappa" men inget om dessa var ekumeniska och lika många hade "sammanlysning".

Följande är några som är mer enstaka:

» Backa loge, ett café beläget vid sjön Fegens strand.	» Inte som friluftsgudstjänst, men som utfärd till Hörups kyrka.
» Gudstjänst i minneslund.	» Musikgudstjänst – inomhus.
» Gudstjänst på äldreboendet.	» OBS! På Kristi himmelsfärdsdag firades församlingens gudstjänst i S:t Sigfrids kyrka, alltså i landsbygdsdelen av Nybro-S:t Sigfrids församling.
» I alla församlingar olika tider.	» Temagudstjänst i Slottskyrkan, föregås av kort pilgrimsvandring.
» I Maramö missionshus kl. 8:00 på morgonen.	» Hembygdsparken i Mariannelund (Hässleby) och utanför församlingshemmet i Ingatorp.
» I samband med församlingsutfärd i Börringe kyrka, Svedala församling.	
» Ingridstorp, Tuna hembygdsgård, prästgårdsängarna i Rumskulla.	

Övriga församlingsaktiviteter under Fastan, påskhelgen och påsktiden 1

Passionsspel

Under faste- och påsktiden förekommer inte enbart gudstjänster och andakter av olika slag utan även passionsspel. I tabell 27 visas hur man i stiftens svarade på frågan "Framfördes passionsspel under fastetiden?" En majoritet svarade att passionsspel inte förekom. Från 35 kom svaret att man framförde passionsspel under fastetiden och 127 sade sig vilja tala om var dessa uppfördes, vilket de gjorde.

Tabell 27. Förekomsten av passionsspel.

Stift	Framfördes passionsspel under fastetiden?			
	Nej	Ja	Om Ja: var?	Summa
Uppsala	15	4	10	29
Linköping	12	3	8	23
Skara	14	5	11	30
Strängnäs	29	0	6	35
Västerås	12	0	7	19
Växjö	42	4	10	56
Lund	47	5	23	75
Göteborg	36	4	20	60
Karlstad	23	2	4	29
Härnösand	10	2	6	18
Luleå	14	0	7	21
Visby	4	1	2	7
Stockholm	25	5	13	43
Summa	283	35	127	445

70 av dess 127 uppgav en kyrka eller kyrkor som lokal för passionsspelet.

Enligt 17 andra ägde det rum i församlingshem eller motsvarande.

14 meddelade att man ordnat det som påskvandring för barn, skolbarn och "Som en vandring genom staden".

Åtta uppgav att man riktade sig till skolbarn, men inte nödvändigtvis med ett passionsspel: "Inte passionsspel men visning av påskskåp för förskole- och lågstadielklasser i kyrkan", "Samtliga skolbarn i pastoratet inbjöds till Påskspel, en mångårig och förnyad tradition" och "Snarare påskspel. Målgrupp skolklasser".

Från sju kom svaret att det uppfördes både i kyrka och i församlingshem.

Andra svar är följande:

- » Skolan i Härslöv.
 - » Bidrag lämnades till passionsspelet i Uddevalla.
 - » Ekumeniskt och i S:t Olofs kapell.
 - » Faste/påskföreställning.
 - » Fastlagssöndagen.
 - » På Kungstorget.
- » Svaret är nej men det bör uppmärksammas att vi har passionsspel vartannat år men alltså inte i år. Vi har andra för påskens händelser speciella aktiviteter som når hundratals skolbarn som besöker oss. Kontakta mig för mer info vid behov.

I flera av svaren på frågan om passionsspel förekom, uppgav några av de svarande att man riktade sig till barn. En ytterligare fråga i enkäten löd emellertid ”Om passionsspel gavs: vilka var målgrupperna?” med svarsalternativen ”Barn i kyrkans barnverksamhet”, ”Skolgrupper/motsvarande” och ”Kyrkans egna grupper”.

Tabell 28. Passionsspelens huvsakliga publik.

Stift	Om passionsspel gavs: vilka var målgrupperna?					
	Barn i kyrkans barnverksamhet		Skolgrupper/motsvarande		Kyrkans egna grupper	
	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Uppsala	9	6	2	14	8	7
Linköping	7	2	1	11	3	6
Skara	2	9	1	15	2	11
Strängnäs	1	4	2	4	2	3
Västerås	3	2	2	7	3	4
Växjö	8	6	4	12	9	3
Lund	8	17	6	22	14	9
Göteborg	11	8	3	21	9	6
Karlstad	5	4	7	3	7	1
Härnösand	4	3	2	7	6	2
Luleå	5	2	0	7	5	1
Visby	2	0	0	3	1	1
Stockholm	6	6	2	17	4	9
Summa	71	69	32	143	73	63

Tabell 28 visar tydligt att församlingarna framförallt riktade sina passionsspel till skolgrupper eller motsvarande, men även i viss mån till barnen i den egna barnverksamheten samt till andra egna grupper.

Påskbord

Lukalista nr 29 innehöll frågor om församlingarna hade byggt upp påskbord/påsklandskap under fastetiden eller senare under påskan. 183 svarade Nej, 20

svarade Ja och 244¹³ lämnade svar på frågan: ”Om Ja: i vilken lokal?” Hur man svarade i stiftet på denna fråga framgår av tabell 29.

Av de 244 som talade om var påskbordet/påsklandskapet fanns, har 188 svarat enbart ”kyrka”, ”kapell”, med namn på en eller flera kyrkor eller med platser som till exempel ”kyrkatorget”.

Tabell 29. Förekomsten av påskbord/påsklandskap.

Stift	Fanns påskbord/påsklandskap uppbyggt under fastetiden och/eller senare under påsktiden?		
	Nej	Ja	Om Ja: i vilken lokal?
Uppsala	11	0	18
Linköping	9	1	13
Skara	11	4	14
Strängnäs	20	0	14
Västerås	11	0	8
Växjö	24	1	31
Lund	25	5	45
Göteborg	17	3	40
Karlstad	14	1	13
Härnösand	9	2	7
Luleå	10	1	10
Visby	5	0	2
Stockholm	16	2	25
Summa	182	20	240

17 svarade att platsen för påskbordet var församlingshem, församlingssal eller församlingsgård.

13 svarade med ortens eller orters namn, men inget om vilken lokal som påskbordet var placerat i. Gissningsvis avser svaren en kyrka.

Från 11 kom svar som visade på att man hade påskbord både i kyrka och församlingshem eller motsvarande: ”Bankeryds kyrka, församlingsgården”, ”I båda kyrkor och i församlingshemmet där Eviga Ljusets Rum ligger” och ”I kyrkorummet och Prästgården som är verksamhetslokal”.

Från åtta kom svar där påskbordet var placerat i anslutning till kyrkorummet:

¹³ Här kan det vara värt att påpeka att enligt tabell 29 är det 240 som sagt sig vilja berätta om vilken lokal påskbordet fanns i, medan det är 244 som besvarat frågan på detta sätt. Skillnaden beror helt enkelt på att när frågan ställs mot stiftet, så är det fyra personer som inte besvarat frågan om vilket stift de svarar för.

”I anslutning till kyrkan (glasgång precis utanför)”, ”Huvudkyrkans vapenhus” samt ”I Hornsbergskyrkan” och ”Jerusalemmodell i ett annat rum”.

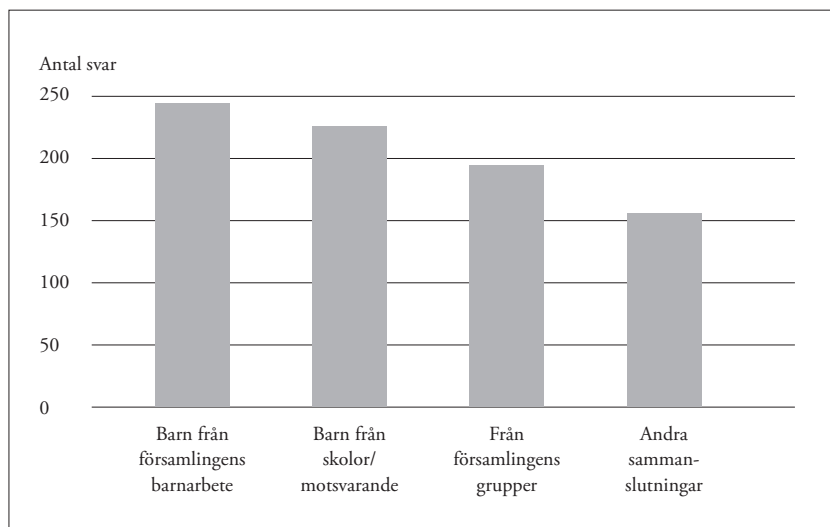
Två svarade att påskbordet var i en lokal för barnverksamhet.

Dessutom fanns följande svar:

- » Från Palsmndag till Annandag fanns scener med bibliska motiv uppställda ca 2 timmar/dag på torget i Mariefred.
- » Hela byggnaden, en vandring.
- » Varken påskbord eller landskap men vi har en plats i kyrkan som vi gestaltar med varje veckas passionstext och i katedralens krypta är graven iordningsställd för påskvandringar och blir kvar där under senare delen av fastetiden och under stilla veckan.
- » Vi tog med oss påskbord till skolor.

Följdfrågan här var: ”Om påskbord/påsklandskap förekom: Vilka besökte det?” Diagram 1 visar svaren från alla som svarade.

Diagram 1. Antalet svar på frågan om vilka som besökte påskbordet/påsklandskapet.

Totalt fick denna fråga 821 svar, vilket betyder att man har haft besökare från alla fyra grupperna. Flest var det från församlingens egen barnverksamhet med 245 svar. Härfter kom barn från skolor med 226 svar, följt av ”församlingens grupper” med 197 svar och på sista plats kom ”andra sammanslutningar” med 153 svar.

De svarande hade möjlighet att skriva en ytterligare komplettering under rubriken "Vilka grupper från församlingen eller andra sammanslutningar?" kom för att titta på påskbordet, vilket 99 gjorde. Förutom självklara besökare som gudstjänstbesökare, konfirmander, miniorer/seniorer, kyrkliga aktivitetsgrupper, turister och liknande, kom följande grupper för att titta på påskbordet/påsklandskapet:

» Kommunens samtliga förskolor.	» Daglediggrupper.
» Olika föreningar – visning med psalmer och sånger.	» En SFI-grupp besökte kyrkan och tittade på påskbordet.
» Bibelgrupp med deltagare från framförallt Afghanistan.	» Öppet för allmänheten.
» Dagcenter för människor med funktionsnedsättning.	» Småskoleklasser samt besök från äldreboende.
	» Vuxengrupper och Konstrunda.

Övriga församlingsaktiviteter under Fastan, påskhelgen och påsktiden 2

Särskilda gudstjänster för särskilda grupper

Frågorna om förekomsten av och besökare till påskbord/påsklandskap följdes av följande långa fråga "Förekom särskilda gudstjänster eller annan liknande verksamhet för olika grupper (t.ex. för församlingarnas personal, Svenska kyrkans unga, kyrkokör/er etc.) inom församlingen under fastan och påsktiden?". Totalt besvarade 429 frågan och en stor majoritet av dessa, 329, svarade "Nej", endast nio svarade "Ja" medan 93 svarade "Om Ja: vilken, vilka grupper deltog?". Även om 91 fyllde i något vid detta alternativ, var det 76 som uppgav vilken grupp eller grupper som man avsåg. 21 nämnde här personal, som till exempel "Församlingens/Pastoratets personal", "Påskvandring med all personal (i Skärhamns kyrka)" och "Särskild verksamhet för personalgruppen under ett par av påskveckans dagar".

12 uppmärksammade att grupperna var inriktade på ungdomar, som följande: "KU särskilda lovsångsgudstjänster i församlingshemmets kapell", "Kör- och ungdomsgruppen" och "Ungdomar och konfirmander".

Åtta uppgav att verksamheten riktade sig till flera olika grupper, som till exempel "Andakter i öppen förskola och heltidsförskola, ungdomsgrupper och konfirmandträffar etcetera", "Veckomässor på fritidsgården med sorgegrupp och bibelstudium" och "Pilgrimsmässa, Konfirmation, Mässa för personal på skärtorsdags morgon, Orgelkonsert med andakt".

Fem uppgav att man hade särskilda gudstjänster eller annat för barn, "barngrupperna", "påskvandringar för förskole- och skolbarn" och kort och gott "barngrupperna". Fem andra riktade sig till konfirmander och ungdomar: "Konfirmander" och "Konfirmanderna fick gå en särskild påskvandring för att uppleva påskens budskap".

Fyra uppgav att det som erbjöds var familjerelaterat: "Barnkörerna. Familjegudstjänst på eftermiddagstid två dagar efter Marie bebådelsedag. Bebådelsetema, mat", "Messy church, familjegudstjänster med påsktema" och "Pastoratets förskola med barn, personal och föräldrar". Ytterligare fyra pekade på att man riktade sig till personal, konfirmander och barn: "Passionshistorien lästes vid personalsamlingarna under fastetiden, församlingens barngrupper besökte kyrkan och vi pratade påsk", "Personal, konfirmander, förskolan" och "Vi hade påskvandringar med personal och ideella där samtliga barn i ålder 6–7 år var inbjudna". Fyra till

menar att man riktade sig till, kanske mer interna, kategorier: ”kyrkofullmäktige, kyrkans personal”, ”Personalen, kyrkoherdekollegor” och ”Skärtorsdagsmässa med särskild inbjudan till präster och diakoner i kontrakten och erinran om vigningsslöfterna”.

Tre nämnde ”kyrkokörer” eller ”Körerna 14 maj i Bromma kyrka”, ”Temamässa: mot vapen och ondska 19 mars i Hedeskoga kyrka”.

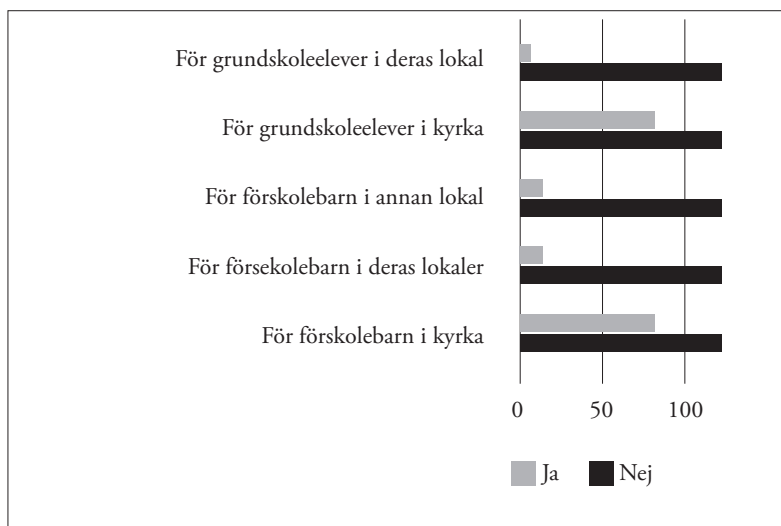
Liksom många gånger tidigare, fanns här svar som jag inte lyckats föra samman med några andra:

- » En äldregudstjänst i Stilla veckan och en vardagsgudstjänst för Öppna förskolan.
- » Ideellas fest med Luthertema, 120 personer.
- » Lekmannakåren hade särskilt ansvar för Askonsdagsmässan som varje år.
- » Morgonmässa varje vecka, andakter Öppet hus (daglediga), sjukhemsgudstjänster, Ung mässa (en gång/månad).
- » Människor med funktionsnedsättning, äldreboenden.
- » Personal, ungdomsgrupp.
- » Personalen: Askonsdagsmässa, Alla körer vid vår stora karneval på Fastlagssöndagen.
- » Påskspel för skolor andakter för personal.
- » Påskvandring.
- » Skolklasser, anmälda församlingsgrupper.
- » Syföreningar och lekmannakåren.

Särskilda skolgudstjänster under fastan och påsk

Församlingarna erbjuder inte enbart särskilda gudstjänster för särskilda grupper, utan har även möjlighet att erbjuda skolorna sådana. I vilken utsträckning så gjordes under faste- och påsktiden 2017, efterfrågades i LUKA 29 på följande sätt: ”Förekom särskilda skolgudstjänster under fastan och påsktiden?”. Att så skedde i viss utsträckning framgår av diagram 2, och då oftast att skolklasser, framförallt barn från för- och grundskolan, inbjöds till en kyrka. 86 svarade att man hade gudstjänster för förskolebarn i en kyrka.

Diagram 2. Lokal för särskilda skolgudstjänster under fastan och påsken 2017.

13 svarade att gudstjänsten ägde rum i förskolans lokaler och lika många svarade att det skedde i annan lokal. Siffrorna är ungefär de samma när det gällde grundskolan. Endast en svarade att man hade haft gudstjänst för gymnasieelever, och att denna ägde rum i en kyrka.

Även här fanns följdfrågan "Om Ja vid någon av dessa: när och hur?" Totalt var det 92 som skrev något här. Av dessa var det 24 som gav besked om när något ägde rum. Fyra svarade att det ägde rum på skärtorsdagens förmiddag.

Tre svarade "dagtid", tre andra gav svaret "Stilla veckan". Lika många skrev "vardag".

Två avgav svaret "förmiddag" och två andra skrev "skoltid". Två till var ute i god tid: "31/3" och "början av april" och två andra svarade "veckorna före påsk".

Från en kom svaret "under fastan och under påsktiden". En annan skrev "efter påsk", medan ytterligare en skrev att det ägde rum "veckan efter påsk" och ännu en svarade "veckan före Palmsöndagen". En svarade "passionsveckorna", en annan "morgon, vardag", en tredje svarade "fettisdagskväll" och en fjärde "onsdag i stilla veckan".

Delfrågan "Hur?" besvarades av 68 personer. 22 av dessa nämnde någon form av vandring: "ej gudstjänster (inte tillåtet) utan påskvandringar", "Ej i form av gudstjänst men som kyrkvandringar för skolklasser" och "jag vet inte vad ni menar med särskilda skolgudstjänster, vi får inte ha gudstjänster med skolorna. Dock har vi påskvandringar för förskolor och grundskoleelever på lågstadiet".

Från 13 kom svar som betonade påsken, som till exempel: "påskberättelsebe-

sök från församlingspedagog till alla förskolor utom en i vårt församlingsområde samt alla 6-årsklasser”, ”Påksamlingar för f-3 i kyrkan” och ”Skollagen medger inte skol-’gudstjänster’ dock hade vi informativa samlingar om fastan/påsk för förskolebarn och grundskoleelever i kyrkan”.

11 meddelade att man hade haft kyrkospel eller drama, som till exempel: ”I Östhammars kyrka så framförde vi ett kyrkospel för barn och föräldrar”, ”I form av ett påskdrama som barnen var delaktiga i” och ”I stilla veckan som en dramatisering av händelserna från Palmsöndag till Påskdag”.

Åtta svarade att man hade haft gudstjänst eller andakt, som till exempel följande: ”Korsvägsgudstjänster med temat Ecce homo (Elisabeth Ohlssons foto)”, ”barngruppernas andakter och gudstjänster vid deras ordinarie samlingar i församlingens lokaler” samt ”Förskolegudstjänst för församlingens egen förskola”.

Följande *tre* hade haft musikal eller liknande: ”9/5 Musikalen Luthers ungar”, ”Klapp & Klang för förskolebarn och egen öppen förskola. Grundskolans samtliga klasser 1-6” och ”Musikal”.

Två beskrev det som ägt rum på följande sätt: ”Den lokala skolans alla klasser mellan år F-5 bjuds varje år in till Två Systrars Kapell för olika varianter av påskupplevelse” och ”Däremot hölls sju samlingar för F-6 från Västerhejde skola då vi undervisade om påskan och påskfirandet. Avslutades i kapellet under något gudstjänstliknande form”. Ytterligare två beskrev verksamheten som ekumenisk: ”Ekumenisk påskvandring i Ås missionskyrka” samt ”Ekumeniskt i Eumenia kyrkan och i S:t Olofs kapell i Edsbyn som är ytterligare ett av församlingens kapell”.

Förutom ovanstående, fanns även följande svar:

- » Fettisdagskväll med spagetti och semla för barnfamiljer med veckomässa i Hölö kyrka.
- » Skärtorsdagen – Påsktemadag i samarbete med Långasjö skola – heldag årskurserna 0-6 Påskvandring i Emmaboda kyrka årskurserna 2 och 5 (eleverna från Långasjö bussades) tisdag i påskveckan.
- » Vi erbjuder dockspel för de yngre i våra lokaler i församlingshemmet och kyrkvisningar för de andra.
- » Årskurserna 4-5 kommer alltid på påksamlingar under påsktiden – enkla påskvandringar och stunder i kapellet.
- » Konfirmander.
- » Onsdag i stilla veckan som en morgonsamling.
- » Samling för förskolorna i en av församlingslokalerna.

Musik: Fastetiden

Fastetiden är en period med många tillfällen för musik i kyrkor. För att få mer information om så är fallet, ställdes följande fråga: ”Arrangerades någon form av konsert inom församlingen/det lokala ansvarsområdet under Fastlagssöndagen och/eller senare under någon/några av söndagarna t.o.m. 5 söndagen i fastan?”

Tabell 30. Förekomsten av konserter på fastans söndagar.

Stift	Arrangerades någon form av konsert under Fastlagssöndagen och/eller senare under någon/några av söndagarna t.o.m. 5 söndagen i fastan?		
	Nej	Ja, konsert framfördes av våra egna körer och musiker	Ja, konsert framfördes av utifrån kommande körer/grupper/artister
Uppsala	10	17	7
Linköping	5	13	5
Skara	11	14	7
Strängnäs	18	13	3
Västerås	8	8	4
Växjö	29	19	7
Lund	35	23	13
Göteborg	26	26	11
Karlstad	12	14	3
Härnösand	13	4	2
Luleå	9	10	2
Visby	3	4	0
Stockholm	12	30	7
Summa	191	195	71

Enligt tabell 30 var det inte helt ovanligt med konserter på fastans söndagar, och då framför allt framförda av ”egna körer och musiker”, men tabellen visar också på en viss förekomst av ”utifrån kommande körer/grupper/artister”.

En ytterligare fråga om musik och sång handlade om Marie bebådelsedag. Följande fråga ställdes i LUKA-listan: ”Förekom på Jungfru Marie bebådelsedag särskilda kyrkomusikaliska insatser på Mariatemat?” Här svarade 206 ”Nej” och 30 svarade ”Ja”. Mer intressant är kanske att 176 kryssade i svarsalternativet ”Om Ja: när, var och hur?”, ett svarsalternativ som visade sig vara svårt att redogöra för, eftersom det faktiskt innehåller tre frågor som ofta besvarades som om de var en.

När det gällde delfrågan ”när”, var det 12 som svarade med tidsangivelse enligt följande: tre svarade klockan 11, en klockan 16, två klockan 18, en klockan 19, en lördag klockan 17, en klockan 18 lördag före, en klockan 11, 16 och 16 (alltså i tre olika kyrkor) och två svarade kväll.

Förmodligen uppfattade man inte ”när” som tidsangivelse, utan som i vilket

sammanhang, till exempel i en gudstjänst där ”särskilda kyrkomusikaliska insatser på Mariatemat”, förekom. 53 svarade att det ägt rum i gudstjänst, mässa eller andakt.

14 uppgav musikgudstjänst, 14 andra skrev att de hade haft ”konsert”, tre svarade någon form av ”musikal”.

Två uppgav ”musikgudstjänst”.

En skrev ”Lovsångsgudstjänst” och en annan skrev ”Engelsk Evensong”. Ytterligare en svarade ”orgelmässa”, en ”Jubilatehelg”.

51 nämnde kyrkans namn. 125 svarade inte var musikarrangemanget ägde rum, men rimligt att anta är att de ägde rum i en kyrka, eftersom endast en talade om att det var i ett församlingshem, samt att det i någon mening var självklart att till exempel gudstjänster och andakter skedde i en invigd gudstjänstlokal.

Delfrågan ”hur” besvarades av 23 med att man hade Mariasånger eller Maria-psalmer.

15 skrev att de hade ”körsång” eller ”körmusik”.

Tre angav ”postludium”. Ytterligare tre skrev ”psalmer”.

Från *två* kom svaret ”tematiskt valda sånger”.

En svarade ”kör och trumpet”, en annan ”körens psalmval”, en tredje ”Maria-vecka” och en fjärde ”pianomusik”.

Tydligt dominerade sång- och musik. 62 uppgav att det var församlingens eller annan kör som bidrog med Mariainslaget: ”Kyrkokören medverkade i högmässan på Jungfru Marie Bebådelsedag med Mariasånger”, ”På kvällen Maria-musik med domkyrkokören och instrumentalister” samt ”Gunnarskogs kyrka, Jungfru Marie Bebådelsedag kväll, musikgudstjänst med egna körer samt extern solist”.

19 svar handlade om barnkörer: ”Barnkören sjöng en minimusikal inom ramen för Söndagsmässan. Vildhonung av Tomas Boström”, ”Kyrkans barnkörer sjöng vid familjegudstjänsten” och ”Barnkör sjöng Mariapsalmer”.

11 berättade om inslag av solosång: ”Solosång i gudstjänsten”, ”Temagudstjänst ’Maria i musik och lyrik’ med sångsolister” och ”Sångsolist med Mariasånger”. Fem nämnde ungdomskör: ”Ungdomskörens konsert: Michael Haydn Magnificat och Benjamin Britten A Ceremony of Carols”, ”Ungdomskören hade en konsert med Mariatemat” samt ”Musikgudstjänst med egen ungdomskör”.

Två svarade gospelkör och ytterligare två gav svaret ”damkör”.

Följande svar kommer från enskilda svarande:

- » Musikkudstjänst med kyrkokör och instrumentallster.
- » Projektör med både barn och vuxna.
- » Sång av barn och ungdomskörer.
- » Sång av vokallensembler.
- » Vi har en särskild agenda för Mariadagar. Musikerna väljer musik på temat.
- » I samband med Högmässan i Torpa sjunger kören med Mariatemat, samt en Helgmålsbön på lördagskvällen i Kung Karls kyrka då våra musiker medverkar med solosånger och instrument.
- » Kantat "Du ljus, du stjärna" Jubilatehelg för Kyrkosångförbundet i Västerås Stift.
- » Nye med kyrkokör, Korsberga med barnkör, Bäckседа med solist.

Frågor om musik fortsatte med följande fråga: "Anordnades på Palmsöndagen och/eller under Stilla veckan särskilda framföranden av större musikverk, körkonserter och/eller mindre musikandakter med instrumental- och/eller sångsolister?"

Tabell 31. Förekomsten av musikverk på Palmsöndagen och/eller Stilla veckan.

Stift	Anordnades på Palmsöndagen och/eller under Stilla veckan musikverk, körkonserter och/eller musikandakter med instrumental- och/eller sångsolister?		
	Nej	Ja, i kyrka/kyrkor	Ja i annan lokal eller andra okaler
Uppsala	15	13	0
Linköping	11	7	1
Skara	17	11	0
Strängnäs	23	11	0
Västerås	12	6	1
Växjö	39	13	1
Lund	45	21	1
Göteborg	34	23	1
Karlstad	17	11	0
Härnösand	9	7	1
Luleå	16	5	0
Visby	3	4	0
Stockholm	19	20	2
Summa	260	152	8

Tabell 31 visar att 260 svarade att några "musikverk, körkonserter och/eller musikandakter med instrumental- och/eller sångsolister" inte anordnades på Palmsöndagen och/eller under Stilla veckan. 152 svarade att det förekom i kyrka/or, och endast åtta uppgav att det förekom i annan lokal eller andra lokaler än i en kyrka.

Improperierna

En ytterligare fråga när det gäller sång och musik handlade om Improperierna. Frågan löd: "Användes Improperierna under Stilla veckan och/eller på Långfredagen?" Tabell 32 visar att av de drygt 400 som svarade på frågan, var det ungefär en fjärdedel som svarade att man hade framfört dem, medan tre gånger fler svarade att man inte gjort så.

Tabell 32. Improperierna under Stilla veckan och/eller på Långfredagen.

Stift	Användes Improperierna under Stilla veckan och/eller på Långfredagen?		
	Nej	Ja	Total
Uppsala	20	8	28
Linköping	14	5	19
Skara	20	9	29
Strängnäs	22	11	33
Västerås	13	6	19
Växjö	37	14	51
Lund	55	11	66
Göteborg	42	14	56
Karlstad	22	6	28
Härnösand	15	2	17
Luleå	15	6	21
Visby	6	1	7
Stockholm	29	11	40
Summa	310	104	414

Orgeln och Långfredagen

Orgeln är i de flesta kyrkor ett dominerande instrument för framförandet av olika typer av kyrkomusik. Följande spörsmål om dess användande på Långfredagen ställdes i frågelistan "Avstod man under Långfredagen från att utnyttja orgeln i gudstjänsterna?" och svaren framgår av tabell 33. Av de 412 svarande är det fler än hälften som besvarat frågan med "Ja", medan 138 svarade att man inte avstod "under Långfredagen från att utnyttja orgeln i gudstjänsterna".

Tabell 33. Användandet av orgel på Långfredagen.

Stift	Avstod man under Långfredagen från att utnyttja orgeln i gudstjänsterna?		
	Nej	Ja	Total
Uppsala	11	17	28
Linköping	9	10	19
Skara	8	20	28
Strängnäs	7	25	32
Västerås	8	10	18
Växjö	17	35	52
Lund	13	53	66
Göteborg	24	32	56
Karlstad	8	20	28
Härnösand	8	9	17
Luleå	10	11	21
Visby	2	5	7
Stockholm	13	27	40
Summa	138	274	412

Vi som ställde frågorna i LUKA 29 var även intresserade av i vilken utsträckning som församlingarna under fastan medverkade med till exempel musikaliska inslag i mer offentliga lokaler. Därför formulerades följande fråga: ”Medverkade den egna församlingens/ansvarsområdets körer, musiker och personal med inslag t.ex. i gallerior/motsvarande eller vid kommunala arrangemang under fastan?” 417 besvarade frågan och av dessa var det endast 20 som svarade ”Ja”.

Här ombads de svarande att även skriva in när, var och hur dessa externa evenemang ägde rum. När det gäller ”När” svarade man på följande sätt:

- » 25 mars.
- » 2 april.
- » 30/4.
- » Fastekafé.
- » Gudstjänst.
- » Kvällar i Stilla Veckan.
- » Långfredagen.
- » Långfredagens vandring.
- » Lördag 18 mars.
- » Lördag 25 mars.
- » Musikkafé.
- » Påskafton.
- » Skärtorsdag, påsknatt, påskdag.
- » Vid mängder av tillfällen.

Svaren på fråga ”Var” var följande:

- » Annat församlingshem.
- » Bunge Röda Korsets lokaler.
- » Flera kyrkor i närområdet.
- » Galleri lokalt.
- » I S:ta Annas kyrka, S:ta Maria församling, Helsingborg.

- » I Örebro city.
- » Idre Fjäll.
- » Långtora lägergård.
- » Mörap.
- » Nordmaling.
- » Norsjö Bastuträsk.
- » Näldens bygdegård.
- » Torget, en stor scen.
- » Utanför köpcentrum i Björklinge.
- » Utlokaliserade på grund av kyrkans renovering.
- » Utomhus i Kolbäck.

Svaren på frågan om ”Hur” var följande:

- » En del av fastekampanjen.
- » Gospelkör och solist.
- » Konsert med namnet Hear my prayer.
- » Musik, gospelkör, enskilda sångare.
- » Näskottskörens konsert med supé i Näldens bygdegård. Körledare Britt-Marie Öhrman-Bergqvist.
- » Sjöng vid vissa ”stopp” under vandringen.
- » Sjöng vårsånger.
- » Sång på torget, insamlingsbössor i city med mera.
- » Sång.
- » Utåtriktat program med ungdomlig karaktär.

Musik på Påskdagen från till exempel kyrkans torn

Ännu färre än i frågan om församlingarnas eventuella externa engagemang under fastan svarade ”Ja” på frågan om det på Påskdagen spelades musik från till exempel kyrkans torn (nio av 416). De stift som levererade ”Ja”-svar var Göteborg med tre och följande med ett svar vardera: Växjö, Karlstad, Härnösand, Luleå, Visby och Stockholm.

Vid denna fråga var vi som ställde den också intresserade av dels vilka instrument som användes, dels vad som spelades. När det gällde instrumenten så svarade *sju* trumpet och två av dessa skrev att det spelades från orgelläktaren och en att man spelade trumpet i ”högmässan”.

Från *en* kom svaret ”Klockspel i Vilhelmina kyrka”, ett annat svar var ”Saxofon i en kyrka”, ett tredje var ”Tvärflöjt” och ett sista var ”vi har inget torn!”.

När det gällde vad som spelades svarade *två* ”Påskpsalmer”, *en* svarade ”Fanfar”, en tredje ”Cool festlig musik” och slutligen svarade en ”Vet ej”.

Musik på påskdagarna

I frågelista ställdes även frågor om förekomst av musikarrangemang under påskdagarna. 409 besvarade frågan: ”Förekom på Påskdagen eller Annandag påsk särskilda musikarrangemang?”. Enligt tabell 34 svarade 216 ”Nej”, 141 svarade ”Ja, på påskdagen” och 52 ”Ja, på annandag påsk”.

Tabell 34. Förekomst av musikarrangemang påskdagen och annandag påsk.

Stift	Förekom på påskdagen eller annandag påsk särskilda musikarrangemang?			
	Nej	Ja, på påskdagen	Ja, på annandag påsk	Total
Uppsala	14	14	0	28
Linköping	10	4	4	18
Skara	13	6	8	27
Strängnäs	24	7	1	32
Västerås	8	6	4	18
Växjö	22	22	8	52
Lund	36	24	7	67
Göteborg	27	15	13	55
Karlstad	14	12	0	26
Härnösand	11	4	1	16
Luleå	17	2	2	21
Visby	3	3	1	7
Stockholm	17	22	3	42
Summa	216	141	52	409

Påskdagen är således den dag som flest särskilda musikarrangemang anordnades. Givetvis fanns följdfrågan ”Om Ja: hur? Samt eventuellt annat än ovan”, vilken gav 170 svar.

45 svarade med ordet ”kör”, som till exempel följande: ”Körmedverkan i högmässa i Vårfrukyrkan”, ”Körmedverkan på påskdagen” samt ”körmedverkan, bekräftelse av dop, katekumener”.

Från 15 kom svar som musikgudstjänst: ”Musikgudstjänst kl. 18.00 ’Från Palmsöndag till Påsk’”, ”Musikgudstjänst med påskens kyrkomusik” och ”Musikgudstjänst på Annandag påsk”.

13 svarade att de hade haft både kör och musiker: ”båda dagarna. kör och musiker”, ”påskdagen och musiktrio på Annandagen” samt ”Kör och externa musiker medverkade på båda dagarna”.

10 meddelade att de hade haft trumpetinslag: ”Trumpet i mässorna på både påsknatt och påskdag”, ”Trumpeter i högmässans musik” samt ”Trumpetsolist medverkade”.

Nio hade haft någon form av konsert: ”Konsert (musikgudstjänst), ”påskdagskonsert” och ”Påskkonsert – Dixit Dominus Händel”. Likaså var det nio som svarade att de haft både kör och trumpet: ”Körerna (alla tre vuxen-) deltog. Trumpetsolo från läktaren”, ”Kyrkokören medverkade samt en trumpetist” och ”Var dras gränsen? Kyrkokören medverkade i Angelstad och Torpa, trumpetare i Annerstad”.

Fyra svarade att de haft gospel: ”Församlingens gospelkör tillsammans med

en inhyrd grupp musiker", "Gospelkör – stor" och "Gospelmässa". Fyra andra berättade att blåsare medverkade: "Bleckblåskvartett med pukor i högmässan och sedan konsert", "Blåsare" samt "Medverkan av blåskvintett i högmässan".

Från *tre* kom svaren: "Ekumenisk körkonsert med solist" (två svar) och "Musikal ekumenisk". Tre andra svarade: "Husband, körer, solister", "Kyrkokör med solister och instrumentalister" samt "Kör, solister, instrumentalister". Ytterligare tre hade förutom kör även solist: "Ja, både på Påskdagen (kørsång) och Annandag påsk (solist)", "Körer samt solister" samt "Körgrupp och solister". Även orgelkonserter förekom: "Orgelkonsert", "Orgelkonsert påskdagskvällen" och "Orgelkonsert påskmusik Bach".

Två lyfte fram medverkan av barnkör. Två andra hade: "Musikaldrama 'Se Mannen'" och "Påskmusikal". Från ytterligare två kom följande svar: "Taizé- och lovsånger" och "Taizémässa med musik", och två andra svarade: "Extra musiker, saxofon" och "Kyrkvaktmästaren spelade saxofon".

Utöver ovan nämnda inslag av sång och musik under de två påskdagarna, kom också följande svar:

- » Allsångsgudstjänst.
- » Blåsare, musiker, körer allt vi har.
- » Blåsorkester + kyrkokör, nyskriven elektronisk musik vid midnattsmässan.
- » Blåsorkester och stor kör.
- » Brassensemble som spelade till psalmsång.
- » En musik- och sånggrupp medverkade.
- » Extra musiker utifrån.
- » Extra mycket musik med pastoratets musiker vid gemensam högmässa i Älghults kyrka.
- » Extramusik och brass i högmässan.
- » Gitarrgrupp sångare.
- » Händelkonsert med kör, solister och barockensemble.
- » Högmässan firades som konsertmässa med kör och orkester.
- » Ja, på båda dagarna. Körer, lovsångsteam, trumpetare med mera.
- » Konfirmanderna sjöng i predikan.
- » Kropps vokalensemble, Allsångsgruppen, trumpet.
- » Kyrkans orkester spelade på påskdagen.
- » Kyrkokör + flöjtist.
- » Kör och instrumentmedverkan i högmässan samt orgelkonsert.
- » Kören påskdagen/ Fiolmusik annandagen.
- » Lovsångsgudstjänst.
- » Musikgudstjänst med Gospelkören.
- » Musikgudstjänst på annandag, påskdag förstärkt musik i gudstjänsten med externa musiker.
- » Om man nu inte räknar högmässans särskilda musik enligt tidigare lämnad uppgift.
- » Orgel och flöjt.

- » Program kring Frälsarkransen.
- » Psalmorkester med nyskrivna arrangemang till församlingssången.
- » På både påskdagen och annandag påsk.
- » Påskdagen: Från mörker till ljus, nyckelharpa, fiol, piano och orgel i Hagabergs kapell.
- » Påksång i Fotskäls kyrka.
- » Slite kyrka barnkör, Slite kör alla kan sjunga-kör. Flera körer, varje församling hade något med sin respektive kör 7 församlingar. Annandag påsk solist i två församlingar gospel i en tredje.
- » Solist.
- » Solist, trumpet.
- » Större instrumentensemble i Högsbo kyrka och kör i Kaverös kyrka.
- » Särskilda musikinslag.
- » Trumpet med mera.
- » Trumpet och pukor.
- » Trumpet, orkester.
- » Trumpet, orkester, musikgudstjänst.
- » Trumpet, pukor och kyrkokör.
- » Uppståndelseoratorium av Schütz.
- » Vivaldis Gloria i högmässan.

Musik på Kristi himmelfärds dag

En dag som förknippas med kyrklig musik är Kristi himmelfärds dag.

Tabell 35. Förekomst av musik och körsång från kyrktorn eller kyrktrappa.

Stift	Förekom på Kristi himmelfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappa?		
	Nej	Ja	Annat
Uppsala	21	4	4
Linköping	15	3	0
Skara	19	10	1
Strängnäs	27	5	0
Västerås	12	4	1
Växjö	38	10	4
Lund	56	11	4
Göteborg	49	5	2
Karlstad	23	5	0
Härnösand	14	2	2
Luleå	15	2	3
Visby	5	1	0
Stockholm	26	11	7
Summa	320	73	27

Enligt tabell 35 tycks musik med blåsinstrument och/eller körsång vara något som sker undantagsvis. Endast 73 av de svarande besvarade frågan "Förekom på Kristi himmelsfärdsdag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappa?" med ett "Ja" och 27 svarade "Annat", vilket gav följande 25 svar:

- » Blås.
- » Blåsare från Frälsningsarmén spelade vid gudstjänst med musik vid Skogskapellet på skogskyrkogården.
- » Blåsinstrument utanför kapellet, kör i trädgården.
- » Brassband i prästgårdsparken.
- » Från klockstapeln vid Kråsberget.
- » Frälsningsarméns hornmusikkår spelade vid klockstapeln på skogskyrkogården.
- » Församlingen sjöng första psalmen vid klockstapeln.
- » Gruppen "Nyckelknippan" spelade nyckelharpa under gudstjänsten.
- » Gök i trädet.
- » Horda musikkår medverkade i fri-luftsgudstjänst.
- » I Hargs kyrka – Trumpet från kyrktornet.
- » I kapellet på kyrkogården.
- » I Vikers kyrka.
- » Klockspel från kyrktornet.
- » Körsång men inte från något torn eller trappa.
- » Körsång.
- » Musikkåren spelade utanför kyrkan i både Västra Broby och Björnekulla innan gudstjänsterna och även under gudstjänsterna inne i kyrkorna.
- » Sång och solist utomhus.
- » Trumpet från tidigare nämnda berg.
- » Trumpet i gökottan på kulberget.
- » Trumpet spelades på gökottan: preludium, till psalmer och som postludium.
- » Utomhus på kyrkbacken på gökottan.
- » Vet ej säkert men vad jag känner till skedde detta ej.
- » Vi har gudstjänst i tornet med kören.
- » Vid gökottan på Mariaberget medverkade en blåsorkester.

Enligt de 76 som svarade på frågan "Om Ja: vilket/vilka instrument?" var det trumpet som förekom oftast (33).

28 uppgav att det exempelvis var "bleckblås", "blåsinstrument", "brassband", "olika blåsinstrument", "trumpet, saxofon, klarinett, trombon, valthorn med mera". Fem svarade "hornmusikkår",

Fyra svarade "körsång".

"Flöjt och stråkinstrument", "gitar", "klockspel", "nyckelharpa", "orgel" och "tvärflöjt" var andra *enstaka* svar.

36 berättade om vad för slags musik som spelades.

14 svarade att det var psalmer, som till exempel: "Traditionella psalmer", "Sommarpsalmer" samt "Vårpsalmer och psalmer för Kristi himmelfärds dag".

Nio svarade psalmer plus något ytterligare: "Psalmer med mera", "psalmer, folkmusik" och "You raise me up samt ett par psalmer".

Från två kom svaren: "Psalmer 181, 474, 712 och 754. Pre- och postludium vet ej" och "Till psalmerna samt post- och preludium". Ytterligare två svarade enligt följande: "Koraler" och "Sakral musik". Två andras svar var dessa: "fanfar" och "typ fanfar".

Utöver svaren ovan, fanns även följande:

- » Flera olika stycken.
- » Känd sommarmusik.
- » Musik på kyrkbacken före gudstjänst samt i gudstjänsten.
- » Musik utifrån dagens tema.
- » Sommarmusik utanför kyrkan före gudstjänsten.
- » Vet ej men han brukar spela pampig musik från tornet.
- » You lift me up.

Församlingarna i de svenska stiftet nöjde sig inte enbart med nyss nämnda musikinslag på Kristi himmelfärdsdag, vilket framgår av tabell 36. I denna tabell kan man se att det denna dag inte var helt ovanligt med körsång och instrumentmusik. Återigen ska stiftet inte jämföras, men man kan notera att flest körarrangemang var i stift med många församlingar, vilket knappast är anmärkningsvärt.

Tabell 36. Förekomst av särskilda musikarrangemang på Kristi himmelfärds dag.

Stift	Förekom på Kristi himmelfärds dag särskilda musikarrangemang?			
	Nej	Ja	Ja, med kör	Ja, med instrumentensemble
Uppsala	8	7	14	3
Linköping	10	3	5	0
Skara	13	5	8	5
Strängnäs	18	4	5	4
Västerås	7	5	1	5
Växjö	20	14	18	6
Lund	33	8	21	4
Göteborg	33	5	14	7
Karlstad	13	6	2	8
Härnösand	8	4	6	0
Luleå	14	3	3	0
Visby	2	1	3	0
Stockholm	22	10	4	9
Summa	201	75	104	51

Av de svarande var det 149 som skrev något om vad som spelades och/eller sjöngs. Flera av dess skrev till exempel "Vet ej", "Minns inte". När dessa exkluderats återstod 127. Bland dem var det 21 som svarade att körer var engagerade: "Blandade låtar framförda av ungdomskören", "enklare körsånger" samt "Johanneskören sjöng några passande sånger".

14 lämnade svar som "Sånger på temat", "Sånger på temat tro och sommar" och "Vår- och sommarsånger".

Tio svarade att blåsorkestrar stod för det musikaliska: "Blåsmusik", "Blåskvintett till psalmerna" och "Blåskvartetten som inledde från tornet medverkade också i psalmer med mera". Ytterligare tio svarade: "Bland annat psalm 201", "psalmerna 181, 776, 754, 752" samt "Psalmer".

Från *sex* kom svar som följande: "Trumpet både till psalmer och för solostycken", "Trumpet vid gökotta" och "Trumpetmusik vid friluftsgudstjänst".

Fem svarade exempelvis "Folkmusik", "Fiol spelades folklig musik" samt "Folkvisor".

Tre lämnade följande svar: "Solister i Järnboås kyrka", "solosånger" och "Solo-sånger i gudstjänsten". Ytterligare tre menade att det ägde rum i gudstjänsten: "I ordinarie gudstjänst", "Musikgudstjänst" och "i högmässan". Tre andra rapporterade följande: "vårsånger och lovsånger", "Vårsånger och psalmer på påsk- och livstema" samt "Vårsånger, vårpsalmer".

Två svarade "lovsånger". Från två andra kom svaren "Vår- och läsarsånger" och "Väckelsesånger, traditionella psalmer". Ytterligare två svarade "Barnmusikal 'Gryningsljus'" och "Barnsånger, lovsånger". "Psalmer med blåsensemble" och "Psalmer till blåsinstrumentorkester" var det två som svarade. Två andra svar var "vårsånger" och "Olika vårsånger" och likaså två svarade: "Musikkåren spelade psalmer och musikstycken" samt "Musikkåren spelade till församlingens psalmsång och några fristående koraler".

Följande 40 svar var mer eller mindre unika:

» "All världen nu sig gläder. Kriste, Konung i Guds rike." Sommarpsalm.	» En solist sjöng i högmässan.
» Barockmusik.	» Gitarr.
» Blandad sakralt och profant.	» Gitarr och nyckelharpa. Sommarpsalmer.
» De som spelade i tornet medverkade också i psalmerna.	» Gitarr, flöjt, trumpet.
» Det sjöngs och spelades Luthermusik.	» Horn.
	» Kantorn sjöng till eget ackompanjement.

- » Klarinettmusik ledde psalmsången vid Tibrandshögen.
- » Klassiskt och folkmelodier.
- » Koraler och vårsånger.
- » Kristen sång och musik.
- » Körsång och solosång.
- » Lovsångsgrupp sjöng i Örby. Blåsare spelade i Skene.
- » Medverkan vid gökottan i Viksjö.
- » Messiaen: L'Ascension i högmässa.
- » Minns ej men cello spelades.
- » Musikalisk medverkan; valthorn och piano.
- » Många traditionella sånger och psalmer.
- » Orgel, flöjt, solo.
- » Orgelmusik med tillrest kantor.
- » Programmet kallades från schlager till psalm.
- » Psalmer och andlig musik.
- » Psalmsång och solosång.
- » Samlingsmusik samt postludium samt komp till psalmer.
- » Saxofoner spelade i friluftsgudstjänsten både psalmer och några musikstycken.
- » Sång och psalmer.
- » Sång, tvärflöjt.
- » Sånger.
- » Taizémusik/sånger.
- » Temagudstjänster med musik av Leonard Cohen.
- » Till psalmer samt två andra stycken.
- » Traditionella psalmer och stycken.
- » Traditionella sånger med anknytning till dagens ämne.
- » Tvärflöjt.
- » Uppländsk spelmansmässa.
- » Vanliga vårsånger – inte speciellt med tema för firningsämnet.

Liksom vid frågorna om musik och sång vid Marie bebådelsedag ställdes även här frågan ”Om kyrkans egna musiker/sångare medverkade: när, var samt hur?”, dvs tre frågor att besvara, vilket en gjorde med svaret ”Vilken fråga!”, ett svar som jag finner insiktsfullt. Ett tydligt problem är nämligen delfrågan ”När”. Endast 15 har angett klockslag: *Fyra* klockan 7, ytterligare fyra klockan 11, resterande *sju* har svarat klockan 8, 10, 15, 16, 10.30, 13.30 samt 8 och 11. Sannolikt har man tolkat ”När” som lika med ”Var”, alltså i vilket sammanhang den musikaliska aktiviteten ägde rum. Här har nämligen *35* svarat att det ägde rum utomhus i form av friluftsgudstjänst och/eller gökotta.

27 anger inte någon plats eller lokal, medan sju svarade med namn på kyrka.

25 svarade att man firade gudstjänst, musikgudstjänst och högmässa.

Följande svar kom enbart i *ental*: ”I Dalby samt i Ulrika museum (friluftsgudstjänst)”, ”I gudstjänsterna, Vallby-Sörgården & Solgården, piano och körsång”, ”Kören sjöng på äldreboende” samt ”Vid otta i Helås”.

När det gäller hur de musikaliska inslagen gestaltades, var det 17 som svarade ”kör”, som till exempel ”Kören Korallen sjöng vid friluftsgudstjänsten vid Lina

kyrka”, ”kyrkokören sjöng i mässan” och ”Kören sjöng tre sånger under gökottan”.

Tio svar har jag fört samman till gruppen ”instrument”. Exempel här är ”På friluftsgudstjänsten, gitarr till psalmerna”, ”Melodica använd av församlingens organist” samt ”Stadspipare, orkester”.

Från *fyra* kom svar som till exempel ”Kantorn sjöng på lämpliga platser i gudstjänsten sånger som anknöt till dagens tema”, ”Kantorn sjöng två solosånger. Mellan läsningarna och under nattvarden” och ”Kantorn sjöng i psalmerna på gökottan”.

Två svarade ”Kyrkans musiker sjöng” och ”Fyra kyrkomusiker i tjänst Fårö, Othem, Lummelunda, Väskinde, Gothem, Rute och Hallshuk”. Två andra gav följande svar: ”Kör och musiker på friluftsgudstjänster” samt ”Förstår inte riktigt frågan. Kyrkans musiker samt kören medverkade”.

Enstaka svar var följande:

» Ekumenisk kör vid friluftsgudstjänsten i Ingatorp.	» Konfirmander, ungdomar med vår musiker.
» Gustaf Adolfsparken kl. 8 psalmer och liturgi.	» Lovsångsteamet medverkade och ledde lovsång.
» I gudstjänsten i Skärhamns kyrka, som organist och körledare.	» Med psalmer.
» I gudstjänsten, ledde barn-lovsånger.	» Organist och dirigent.
» I gudstjänsterna, Vallby-Sörgården & Solgården, piano och körsång.	» Otta i en av kyrkorna med vårsånger.
» Kantor.	» Solist från församlingen vid dagens gudstjänst.
» Kantor på synth som komp till psalmsång och pre- och postludium.	» Spelar till psalmerna och till sångare/kör.
» Kantorer ledde barnkörer.	» Vid sinnesrogudstjänst, alltid solist plus kantor sjunger ofta duett.
» Kantorn spelandes dragspel.	» Vid tornsång, under gudstjänst och vid kyrkfrukost.
» Kl. 13.30 Kalmar Slottskyrka, piano, orgel, dragspel och sång.	

Utifrån kommande musikers och eller/sångares medverkan

NÄR VAR OCH HUR?

En ytterligare fråga om sång- och musikinslag på Kristi himmelsfärds dag var "Om utifrån engagerade musiker/sångare medverkade: när, var samt hur?". Här kom det in 61 svar. Återigen var det få som svarade med klockslag: *tre* svarade kl. 8 och *två* kl.15. *17* angav ingen plats eller aktivitet för händelsen. *14* svarade gökotta, *nio* svarade gudstjänst, inklusive musikgudstjänst, *sex* svarade friluftsgudstjänst och för lika många var platsen utomhus som till exempel "i prästgårds-parken", "Vid gudstjänst i minneslund" och "Gustaf Adolfsparken kl. 8 solo och psalmer". Ytterligare *sex* meddelade namnet på den kyrka där sång- och musikinslagen ägde rum. *Tre* svar visade att det ägde rum enligt följande: "Från tornet och i gudstjänst", "Färö tornmusik" och "Horns musikkår från Horns kyrkas torn".

När det kommer till svaren på "Hur" var det 22 som inte uppgav på vilket sätt eller av vilka sång- och musikinslagen framfördes. *Nio* uppgav att det var blåsinstrument, som till exempel: "Blåskvintett utifrån engagerad", "En ekumenisk blåsorkester spelade" och "Mässingskvartett medverkade på kyrkbacken före gudstjänst samt i gudstjänsten".

Från *fyra* kom svar som inkluderade trumpet: "Trumpetare från annan församling medverkade", "Trumpetaren spelade pre- och postludium och till psalmerna" samt "Kl. 8, Vitvassagölen, Trumpetspel". Följande svar kom från vardera två församlingar:

» Bomhus manskör vid Gökottan.	läsning av evangeliet, predikan, tros-
» Brukssextetten.	bekännelse samt bön och psalmsång.
» En ung solist på Kristi himmelsfärdsdag.	» Musikkår spelar till psalmer, samt egna stycken.
» Grannpastoratets kör, i gudstjänsten.	» Saxofonist medverkade på gökottan.
» Gökotta, Friluftsgudstjänst, Saxofonsolist.	» Solist.
» Hagasextetten spelade 15–16 och under psalmerna i friluftsgudstjänst.	
» Kristi himmelsfärdsdag i Löderups kyrka, stor musikgudstjänst.	
» Musikgudstjänsten var i Åkers kyrka på eftermiddagen. Den bestod av ett sångprogram och andakt med	

Förutom ovanstående svar fanns även följande:

- » Flöjtist vid Otta kl. 8.00 på Munk-ängarna.
- » Gustaf Adolfsparken kl. 8 solo och psalmer.
- » Gästorganist.
- » Gökotta, ottesång.
- » Inhyrda musiker som solo och trumpet musiker.
- » Klockan 08, Skälby gård ensemble från Kulturskolan som spelar till psalmerna samt eget stycke.
- » Manskör + musiker från hornmusik-kåren.
- » Musikgudstjänst med Nya Motett Ensemblen, ledd av en av pastoratets kantorer.
- » Psalmsång vid klockstapeln.
- » Tornmusik på morgonen och gosskörskonsert på kvällen.
- » Trumpetare i gudstjänsten, musikkår utanför kyrkan.
- » Tysslinge kyrka konsert kl. 15.
- » Vid gökottan, Gitarr och nyckel-harpa komp till psalmer samt några solostycken.
- » Åslia, sångare från Filadelfia.

DEM BESTÄMMER BILJETTPRIST?

Det händer att församlingar tar inträde när externa musiker och sångare fram-träder i kyrka med till exempel en konsert. En fråga i LUKA-listan om detta löd: "När musikarrangemang som inte är i kyrkans regi anordnas och inträde krävs: Bestämmer arrangören biljettpriset?" med de svarsalternativ som visas i tabellen.

Tabell 37. Vem bestämmer biljettpriset när externa musiker eller sångare engageras?

Stift	Vem bestämmer biljettpriset när externa musiker eller sångare engageras?		
	Församlingen och/ eller motsvarande	Arrangören	Arrangören, men i samverkan med församlingen
Uppsala	4	15	5
Linköping	6	3	7
Skara	8	6	8
Strängnäs	16	4	6
Västerås	6	5	4
Växjö	22	11	4
Lund	20	21	10
Göteborg	24	7	8
Karlstad	10	7	5
Härnösand	2	5	6
Luleå	3	9	5
Visby	1	1	4
Stockholm	16	11	9
Summa	138	105	81

I de flesta fall är det församlingen eller motsvarande som bestämmer inträdespriset, men det är inte ovanligt att det är arrangören som bestämmer. Av tabell 37 framgår även att det är ganska få församlingar som samverkar med arrangören om priset. Vid denna fråga hade de tillfrågade möjlighet att tala om hur mycket man fick i procent av inkomster vid sång- och musikarrangemang som utfördes av externa aktörer.

Här var svaren blandande hos de 119 som skrev något. De som svarat med procenttal (37) uppger allt mellan 5 och 25 procent där 10 procent är det vanligaste, vilket 15 har svarat. Bland dessa 37 finns även 6 som svarat 0 procent. Till dessa bör emellertid de läggas som svarade att de inte eller aldrig tar inträde, vilket 25 gjorde. Argumenten för att inte ta betalt var till exempel "inget i församlingens lokaler får kräva inträde", "Vi har aldrig inträde och kallar aldrig något för 'konsert' utom 'orgelkonsert'. Istället kallar vi musiken för musikgudstjänst" samt "Vi vägrar ta inträde till kyrkan. Musik i kyrkorummet är alltid innesluten i gudstjänst, även om det är en konsertkväll". Hit kan också svaret "fribiljetter" läggas.

28 uppgav att man tar hyra och nio av dessa har fast pris, medan priset kan variera hos de övriga "Hyra för kyrkan 6000 kronor", "Ingen fast procentandel, hyra för kyrkan fastställes utifrån graden av kommersialitet" och "När vi upplåter kyrka för musikarrangemang som inte är vårt får man betala för lokal och vaktmästare".

Nästan lika många, 24, skrev att de inte upplåter kyrkan till kommersiella arrangemang. Exempel här är "Detta sker ej – vi tar inte inträde och inget sådant musikarrangemang har skett", "Frågan irrelevant. Vi upplåter inte kyrkor till externa arrangörer" och "Vi anordnar inte egna eller andras musikarrangemang som kostar inträde! Dock har 'gratisbiljetter' förekommit av praktiska skäl".

Fyra svarade att det varierar eller är olika från gång tillgång.

Från *två* kom svar att Lions ordnat konsert och att intäkterna gick till deras hjälpverksamhet.

Från enstaka församlingar kom följande svar: "Ingen del alls. Församlingen tar betalt för vaktmästarkostnaderna", "inträdet bekostar arrangemanget" samt "Inkomsterna går till välgörande ändamål".

Den sista frågan kring sång och musik under den undersökta perioden löd: "Finns det något övrigt i musikverksamheten under perioden söndagen Septuagesima 2017 till och med söndagarna efter påsk 2017 som vi har glömt att fråga om. I så fall är vi tacksamma om ni vill meddela det här." Här gör jag inget försök att gruppera de 89 svaren, utan presenterar dem i sin helhet.

- » Andra söndagen i Fastan firade vi en musikgudstjänst med musiker utifrån, på temat Bob Dylans texter och sånger. 3:e sön i fastan medverkade kyrkokören och församlingens Bluesband vid högmässa.
- » "Hela kyrkan sjunger".
- » "Hela kyrkan sjunger"-musikgudstjänst på 5 i fastan, Vårkonsert 2 i påsktiden med kör från Osby musikskola.
- » 7/5 "Hela kyrkan sjunger" med kör och instrumentalister i Istorps kyrka.
- » Aftonsång med barnkörer, lördagsmusik med kyrkoårsanknytning.
- » Annandag påsk familjegudstjänst i Gunnarskog med sångsolist.
- » Annandag påsk kallar vi för Emmausmässa. Två gånger under perioden har vi "Hela kyrkan sjunger" kl.18.
- » Arrangemang från en fristående Musikstiftelse: Giresta musikstiftelse.
- » Arrangemang med inträde får bara församlingen ha. Inträde för extern arrangör sker i församlingshemmet.
- » Barnkören medverkade i familjemässa på Paletten den 14/5. 21/5 inleddes sommarmusiken i Skerike kyrka. Kyrkokören sjöng sånger på temat sommar och kärlek.
- » Barnkören sjöng i samband med syföreningens auktion. Fasteinsamlingscafé i församlingshemmet då Hagshultskören sjöng (vuxenkör). Gospelworkshop och Gospelkonsert. Öppet för alla att vara med och sjunga tillsammans med Vasa Gospels kör.
- » Det var flera musikarrangemang från och med påsk och efter påsk. Det frågade ni inte om.
- » Det är mycket rik musikverksamhet som kan redovisas. Men för mycket för att ange här. Bland annat after work, orgelkonserter med mera.
- » Domkyrkan har ett särskilt ansvar att uppföra de större verken. Till exempel Johannespassionen med mera.
- » En helgmålsmusik med solist och kammarorkester. Konserter och musikgudstjänster enligt schema och tradition.
- » En insamlingskonsert på en vardagskväll. Mycket välbesökt.
- » En konsert med kyrkokören och en ukuleleorkester, mer av karaktär välgörenhetsarrangemang då kollekten tillföll Skånes stadsmission.
- » En stor Ted Gärdestadsmässa 19/3.
- » Fråga 42. Församlingarna ordnar inga konserter, endast musikgudstjänster.
- » Frågorna är lite svåra att tolka. Musikarrangemang har vi varje söndag. Till exempel har vi alltid musik mellan textläsningarna och ofta under nattvard eller som en del av kyrkans förbön. Denna musik är alltid noga tematiskt vald utifrån söndagens firningsämne. I Höörs kyrka framfördes delar ur Schuberts tyska mässa av kyrkokören och en orkester, vid högmässan.
- » Förekommande aftonmusik.
- » Församlingarnas olika körer (vuxen- och barnkörer) har medverkat i olika

- gudstjänster. Även några musikgudstjänster har firats.
- » Församlingen anordnade en välgörenhetskonsert i fastetid. Svenska kyrkans unga tillsammans med körer och musiker.
 - » Församlingens kör sjöng på ett köpcentrum.
 - » Hjälpkonsert.
 - » I Kroppkärnskyrkan – Barnens Katedral genomförs teatern ”Påskens berättelse” av medarbetarna i stället för gudstjänster Skärtorsdag, Långfredag och Påskdag.
 - » Inhyrd musik vid helgsmål 10 maj i Skogs kyrka. Körernas vårkonsert 11 maj i Nora kyrka.
 - » Ja vi har flera egna körframträdanden.
 - » Jesus Christ superstar på Marie bebådelsedag.
 - » Johanneskören sjöng även vid vårt kyrkkaffe en söndag när de fixat priser till ett lotteri till fasteinsamlingen.
 - » Johannespassionen framfördes av en körkvartett enligt gregoriansk (”gammalkyrklig”) tradition.
 - » Johannespassionen framfördes på palmsöndagen.
 - » Jungfru Marie bebådelsedag firades ”Nidarosmässan” tillsammans med pastoratets körer.
 - » Kan ha missat, men vi hade Stabat Mater av Pergolesi kl. 15 på långfredagen.
 - » Konsert i samband med Earth Hour, Mariatema.
 - » Konsert med kyrkokör, flickkör, gästande kör, solister och instrumentaler den 14 maj.
 - » Konsert tillsammans med utifrån kommande kör.
 - » Konsert: Johannespassionen på långfredag.
 - » Konserter.
 - » Konsertversion av musikalen Jesus Christ Superstar framfördes på Palmsöndagen av församlingens körer och inhyrda musiker.
 - » Korsvägens/Jesu lidandes väg, bilder i S:t Lars o Tannefors kyrkor, 14 stationer. Ett större kors i koret i S:t Lars kyrka.
 - » Kyrkokörerna medverkade vid några tillfällen.
 - » Körgrupp Gothem 14.30, äldreboende 19/2, Källunge ukulelegrupp 26/2, Lummelunda kör 1/3, 2/4 temakväll med önskesånger i Fole, barnkören i Lummelunda, barnkör i Fole, vuxenkör på Fårö 9/4, sånggrupp Gothem 13/4, solist Tingstäde 14/4, Stabat Mater i Hall 15.00, cello i Gothem solist i Stenkyrka kapell, solosång på påsknatten i Bäl.
 - » Körkonserter, vårsånger till Valborg, passionsmusik långfredag.
 - » Lunchmusik i Danderyds kyrka med efterföljande sopplunch.
 - » Matteuspassionen, Bach.
 - » Musikalisk minifestival med sex konserter under ett veckoslut (torsdag-söndag).
 - » Musikcafé i Dräsö församlingshem.
 - » Musikcafé i Vedums församlingshem lördagen före Palmsöndag tillsam-

- mans med gästande kör. Gospelkonsert i Larvs kyrka, Palmsöndag.
- » Musikcafé med kyrkokören och Arbetskretsen (en syförening) i Björsjökyrkan 25 mars tema Barnfattigdom.
 - » Musikgudstjänst i Tveta kyrka tredje söndagen i fastan (19/3).
 - » Musikgudstjänster som är placerade utifrån lämpligt datum, med tema som inte ansluter till kyrkoåret.
 - » Ny Gospelkör startad.
 - » Onsdagsmorgon lunchtid, lördagsmusik 10.30. Konserter regelbundet som under övriga året.
 - » Oratoriekör med orkester framförde Händels Paulus 2:a söndagen i påsktiden.
 - » Ordinarie orgelkonsert i veckan efter påsk.
 - » På fastlagssöndagen hade vi festmäs- sa med latinamerikansk musik.
 - » På lördagen före Jungfru Marie bebådelsedag hade vi en kontrakts- kördag i Oskarshamns kyrka, med cirka 150 körsångare från hela kontraktet, samt musiker från sju olika församlingar som framförde blandad musik, några stycken med Mariatema.
 - » Regelbundet konserter med framför allt externa artister förekommer regelbundet.
 - » Som en del i fasteinsamlingen firade vi schlagermäs- sa med tre körer som deltog.
 - » Stabat Mater av Pergolesi på Långfredagen.
 - » Stabat Mater framförs traditionellt i Alla helgons kyrka och i St Ragnhilds kyrka kl. 15 på långfredagen, Korsvägsandakt i St Ragnhild kl. 18:00.
 - » Sångkonserter.
 - » Tisdag kl. 12 lunchmusik, 3 veckor av 4 Psalmsångskvällar, 2 Gudstjänst med stora och små. Allt i Johanne- berg. Barnmusikal i Buråskyrkan 2 tillfällen.
 - » Under Långfredagen; Haydn Jesu sju ord på korset.
 - » Valborgsfirande i kyrkans regi med kyrkokören.
 - » Vanliga musikgudstjänster med teman som inte följer kyrkoåret.
 - » Vi firade gospelmäs- sa 2 söndagen i påsk på eftermiddagen.
 - » Vi hade egna barnkörer och körer som sjöng i flera gudstjänster.
 - » Vi hade en ekumenisk festgudstjänst 28 maj där distriktets vuxenkör sjöng tillsammans med barnkören. Oud (stränginstrument från Mellan- östern) spelades av utifrån engagerad musiker. Även trummor.
 - » Vi hade gospelkördag 14/3 med öppen körrepetition och 15/3 gospelkonsert i Asby kyrka. 18/3 var det körjubileum för en kör. 25/3 en musikkonsert. 30/4 kyrkokören sjöng på äldreboende. 13/5 vårkon- sert – kyrkokörer och solist.
 - » Vi hade inga konserter med inträde. Enbart Musikgudstjänster.
 - » Vi hade Vårsoaré (vårkonsert) i församlingshemmet 29/4. Insamling – Internationella gruppen.
 - » Vi har 16 kyrkor fördelat på 16

- församlingar. I fasta-påsk startar vårens turistevenemang på vissa platser. Där kan vi ha till exempel musikgudstjänster utöver det vanliga programmet. I övrigt är det den normala kyrkliga verksamheten men vid tillfälle med extra musikinslag.
- » Vi har ett mycket omfattande musikaliv.
 - » Vi har ett rikt musikaliskt liv i S:t Petri. Se vårt Generalprogram här: <http://svenskakyrkanmalm.se/st-petri-kyrka/2016/08/26/musik-i-st-petri-spelaret-20162017/> och för nuvarande spelår: <http://svenskakyrkanmalm.se/st-petri-kyrka/2017/08/21/musik-i-st-petri-kyrka-spelaret-20170218>.
 - » Vi har haft bluesmässa, gospelmässa på andra dagar än söndagar. Jag tycker att man missar mycket av frågorna när man bara koncentrerar sig på söndagar då vi faktiskt firar mässor/gudstjänster på andra dagar och tider!
 - » Vi har haft konserter med både egna och andras körer under perioden.
 - » Vi har haft tre välgörenhetskonserter arrangerade av musiker och körer i bygden under fastetiden. Till förmån för Krigsdrabbade i Aleppo,
 - Till Drottning Silvias barnhem i Rio de Janeiro, och för Världens barn.
 - » Vi har lunchkonserter under höst/vår varannan torsdag i Huskvarna kyrka – mycket varierat musikutbud som oftast följer kyrkoåret.
 - » Via Dolorosa (Bo Setterlinds verk) framfördes i Kalv Långfredagens kväll.
 - » Vår organist har regelbundet egna orgelkonserter.
 - » Våra körer medverkar främst i gudstjänsterna och det gjorde de flera gånger under denna tidsperiod som frågas efter.
 - » Vårfest med Stensö vokalensemble lördag 13 maj i Sockenstugan Dagledigträff med musikmedverkan.
 - » Vårkonsert med kören i samarbete med Köpings kammarkör 21/5.
 - » Välgörenhetskonsert på en vardagskväll i kyrkan med kyrkokören, till förmån för fasteinsamlingen.
 - » År med sen påsk kan anordnas kombinerade påsk- och vårkonserter.
 - » Årets stora grej var den gemensamma gudstjänsten i Närkes Kil dit jag fick tre biskopar att komma [till] mitt reformationsfrändebidrag.
 - » Övrigt kyrkomusikaliskt: Konsert med filmmusik och klassisk musik genom vår Sinfonietta och barnkör.

Diakoners medverkan i gudstjänster

Diakoners eventuella medverkan i gudstjänster var en fråga som ställdes i enkäten. Enligt tabell 38 var det 156 som svarade ”Nej”, 34 svarade ”Ja” och 199 svarade att de också skulle meddela hur diakonerna medverkade, vilket 201 gjorde.

Tabell 38. Diakoners medverkan i gudstjänster under faste- och påsktiden.

Stift	Medverkade diakon i gudstjänster någon gång under hela faste- och påsktiden?		
	Nej	Ja	Om Ja: hur?
Uppsala	10	1	14
Linköping	7	1	10
Skara	10	2	17
Strängnäs	18	4	9
Västerås	7	3	5
Växjö	21	2	28
Lund	34	4	25
Göteborg	10	5	40
Karlstad	15	1	10
Härnösand	5	2	6
Luleå	5	2	12
Visby	2	2	2
Stockholm	12	5	21
Summa	156	34	199

Bland dessa 201 var det 40 som svarade enligt följande exempel, där jag samlat ihop dem som lyfter fram diakonen som förebedjare och nattvardsutdelare: ”Diakon var med i våra gudstjänstgrupper som förbereder gudstjänsten som personlig förebedjare och var med och delade ut nattvarden”, ”Diakonen ansvarar för kyrkans förbön, dukar altarbordet och delar ut nattvard” samt ”Förbön, dukning av altaret, nattvardsutdelning, tackbön”.

Från 37 kom svar där diakonen även läser evangelietexter: ”Genom att läsa evangeliet, leda kyrkans förbön, duka altaret, distribuera kalken, assistera vid iordningställande efter kommunionen”, ”I bedjande av kollektbön, läsande av evangelium, assisterande vid eukaristins tillredelse och bön” och ”i högmässorna medverkar i regel diakon med att läsa evangeliet, leda förbön, assistera vid kommunion och leda tackbönen”.

27 svarade att diakon deltar i mässan: ”Varje högmässa”, ”Vi har diakon i liturgisk uppgift i princip varje högmässa i Mariakyrkan” samt ”Vid högmässor, ansvar för förbön, assistera vid nattvarden med mera”.

Från 17 kom svar där diakonen som bedjare lyfts fram: ”Morgonbön och i

konfirmation", "Vid förbönen" och "Hon ledde samlingarna 'Bön under fastetiden'".

Sex pekade på att diakonen ledde gudstjänst: "Diakonen ledde egna gudstjänster 3 av fyra söndagar och medverkade på festgudstjänst på påskdagen", "diakonerna medverkar ofta i huvudgudstjänst och leder också vissa gudstjänster regelbundet under året" samt "har gudstjänst 1 gång per månad på grund av prästbrist".

Tre visade på att diakonen läser texter och förbönen: "Förbön, textläsning", "Bad förbön, läste text" och "På påskdagen, läste evangeliet, förbön etcetera".

Följande, där diakonen medverkar musikaliskt, kommer från *två* svarande: "Förbön, nattvardsutdelande, ledde lovsång" och "Förbön, nattvardsutdelning, leder barnmusikal" och från två till kom svar där diakonen är predikant: "Som värd och/eller predikant" och "som predikant".

Följande 65 svar, som ofta är ganska ospecifika, har jag inte lyckats passa in i ovan nämnda grupper:

- » Allmänt och med arrangemang med mat, påskmåltid.
- » Delaktig i bland annat förbön och gudstjänst.
- » Diakon medverkar varannan söndag och har då ansvar för att läsa evangeliet samt dela ut vinet i nattvarden. Hon sjunger även ibland kyrieten i gudstjänstens inledning och litanian om inte tjänstgörande präst gör det.
- » Diakon och diakonassistent välkomnades i gudstjänsten.
- » Diakonassistent som textläsare och förebedjare.
- » Diakonen medverkade i fastlags-söndagens högmässa och hade ett stort ansvar i församlingens fasteval efter denna högmässa. Förhinder uppkom, annars skulle diakonen ha medverkat på Påskdagen.
- » Diakoniassistent, i mässan, förbön med mera.
- » Dialogpredikan.
- » Distribution av aska på askonsdagen.
- » Duka fram nattvarden och vid utdelandet.
- » En gång i månaden.
- » Evangelieläsning.
- » Evangelieläsning, dukande, Litanian.
- » Familjegudstjänsten.
- » Fastegudstjänster i hem och kyrkor/kapell.
- » Fastlags-söndagen.
- » Förbön och dukande av altaret vid nattvarden.
- » Förbön, utdelning av nattvard, äldreboenden.
- » Församlingspedagog barntimmedare medverkar.

- » I gudstjänsterna och i påskspel med mera.
- » I gudstjänsterna.
- » I liturgin, duka altare, förbön, etcetera.
- » I mässan samt med förbön.
- » I olika gudstjänster.
- » Ja i samband med mässa som vi firar varannan söndag och torsdagskvällar samt under den speciella skärtorsdagsmässan och påskdagens mässa. Diakon delar ut bröd eller vin, ansvarar för förbönen även om diakon sällan leder den – det gör församlingsbor. Diakon dukade speciellt fram nattvardskärlden under påskdagens festmässa för att synliggöra diakonatet.
- » Ledde Diakonionsånggrupp (*sic*); medverkade i predikan.
- » Liturgisk tjänst.
- » Liturgiskt.
- » Läser evangelium, dukar altare, leder förbön med mera.
- » Medföljare med äldre till huvudgudstjänst.
- » Medverkar i gudstjänst.
- » Medverkar regelbundet.
- » Mottagande av ny diakon på fastlagssöndagen, förbön ledd av diakon.
- » Mässan på skärtorsdagen.
- » Nattvardsutdelande.
- » Normalt sett medverkar alltid en diakon vid högmässa i Nybro kyrka.
- » Ordinarie uppgifter i gudstjänsten.
- » Palmsöndagens nattvardsutdelande, Annandag påsk pilgrimscyckling-ens arrangör, läsare, nattvard och förbön.
- » Passionsläsning, med sång under stilla veckan, samt vid påskdagens festgudstjänst.
- » På Långfredagen och Annandag påsk.
- » På sedvanligt vis.
- » Påsk.
- » Påskdagen.
- » Påskfest, Påsk i gemenskap – Annandag Påsk.
- » Påsknatt.
- » Regelbundet, varannan söndag, samt påskdag och annandag.
- » Sinneromässa.
- » Sinnesrogudstjänster och i enstaka högmässor.
- » Skärtorsdag och Annandag påsk, bland annat som textläsare.
- » Skärtorsdagen.
- » Som assistenter vid nattvard, text och förbön samt vid av- och påklädande av altare.
- » Som en del av arbetslaget kring gudstjänsten, planerade predikan och förbön gemensamt.
- » Som gudstjänstvärd på lika villkor.
- » Som vanligt cirka varannan söndag.
- » Som vanligt. Förbön, evangelieläsning.
- » Stilla veckan passionsandakter.
- » Tolkning till arabiska vid något tillfälle, nattvardsutdelande.
- » Tvagning av fötter under skärtorsdagsmässan.
- » Utdelande av nattvard, förkunnelse.
- » Vid familjemässan den 14/5 på Paletten.

- » Vid konfirmationsmässa 13 maj.
- » Vid kontraktssyöreningsdag 15 maj, nattvardsgudstjänst.
- » Vid mässa, familjegudstjänst, på påskdagen, vid ekumenisk gudstjänst 28 maj.
- » Vikarierande diakoniassistent medverkade vid flera tillfällen.

Fastekampanjen Maträtten

Under våren 2017 lanserade Svenska kyrkan fastekampanjen ”MATRÄTTEN – för allas rätt till mat”. I tabell 39 framgår det hur man i stiftens har besvarat en fråga om hur denna kampanj genomfördes.

Tabell 39. Genomförandet av fastekampanjen Maträtten.

Stift	Hur genomfördes Svenska kyrkans fastekampanj Maträtten – för allas rätt till mat?		
	Inga särskilda arrangemang	Med hjälp av centralt utgivet material	Med egna arrangemang som
Uppsala	2	20	12
Linköping	1	17	5
Skara	5	20	15
Strängnäs	4	26	9
Västerås	3	10	5
Växjö	10	35	20
Lund	3	52	28
Göteborg	14	38	15
Karlstad	3	21	6
Härnösand	1	10	7
Luleå	2	15	9
Visby	1	4	1
Stockholm	3	34	11
Summa	52	302	143

Det var få församlingar, 52, som svarade att de inte engagerade sig i fastekampanjen Maträtten. 302 gjorde det med hjälp av centralt utgivet material och 143 hade egna arrangemang. Ett talande svar, vilket kommer att visas nedan, för dessa är ”Olika sätt”. För att inte göra våld på materialet, presenterar jag svaren nedan. Viss rensning av uppenbara upprepningar har jag gjort, vilket lett till att följande 131 svar återstod:

- » Auktion.
- » Afternoon the, med musik och lotteriförsäljning.
- » Aktiviteter på Palmsöndagen.
- » Aktiviteter på stadens torg dagen före Palmsöndagen.
- » Arrangemang med knytkalas och insamling.
- » Auktioner, lotterier, fastebössor, brödförsäljning.
- » Bakade och sålde bröd.
- » Barngrupperna ordnade kvällsmat med försäljning av hembakat knäckebröd, egenhändigt målade krukor till bondbönorna. Bössinsamling vid den lokala loppisen. Tipsrunda och fastesoppa.

- » Basar.
- » Basar och loppis lördagen före palm-söndagen.
- » Basar och loppis, syföreningens försäljning.
- » Basar, kyrkkaffe, konserter.
- » Brunch i anslutning till gudstjänsten.
- » Brödauktion.
- » Brödauktion, Livsloppet.
- » Brödauktion i församlingshemmet vid kyrkkaffet på Marie bebådelse (som också var Midfasto).
- » Brödauktion, försäljning av fastlagsris.
- » Brödförsäljning.
- » Brödförsäljning med mera på Jungfru Marie bebådelsedag.
- » Brödförsäljning på torget 6/4 och 8/4.
- » Brödförsäljning, bössinsamling.
- » Brödförsäljning, bössinsamling, auktion.
- » Brödförsäljning, utdelning av bössor, församlingsfrukost med mera.
- » Bössa på våra öppna mötesplatser som caféer, affischer på våra anslags-tavlor, information på vår hemsida och i vårt församlingsblad. Varit kollekt då det varit församlingskollekt.
- » Bössinsamlingar, brödauktion och våffelcafé.
- » Dag på torget med försäljning av prästost och Fairtrade varor, till förmån för fastekampanjen.
- » Daglunch, lotterier, auktion, insamlingsbössa.
- » En kväll med föredrag om ett stort ideellt projekt i Gävle och körsång och mat och Loppis i Östhammars församlingsgård – där all behållning gick till fastekampanjen.
- » En temakväll.
- » Ett par lördagar med olika teman livslopp med mera.
- » Fasteauktion, fettisdagsfest, sparkstafett och andra församlingsarrangemang, typ församlingsafton. Pastoratsgemensamt konstlotteri med fototavlor (M Aronsson).
- » Fasteauktioner och vid soppluncher.
- » Fastecafé, sopplunch, körkonsert.
- » Fasteinsamling och auktioner.
- » Fasteinsamlingscafé med andakt. Kyrkokören medverkade. Kaffe och semla, lotteri.
- » Fasteinsamlingscafé. Auktion. Brödauktion.
- » Fasteinsamlingskvällar, kyrkkaffe.
- » Fastekonsert.
- » Fastemarsch, lotterier, bösskramlingar, tårtkalas med mera.
- » Festival i Adolfsbergskyrkan med korvgrillning, våfflor, lotterier, utauktionering av möjligheten att få klippa församlingspedagogens hår som skänktes till perukmakare som gör peruker till cancersjuka.
- » Fastlagskaffe, barnloppis.
- » Föredragskväll där en lokal mjölkbonde kom och kopplade ihop sitt arbete med Ko-kampanjen.
- » Föreläsningar i samband med vilka det togs entré som gick till insamlingen.
- » Föreläsningskväll med fika. Servering av kaffe + prästostfralla på Second Hand butik en lördag, då

- hela dagskassan gick till Internationella arbetet.
- » Församlingsaftnar, samverkan med det lokala bageriet och ostförsäljning (av prästerna) i våra livsmedelsbutiker och syföreningens lotterier.
 - » Församlingsafton med föredrag.
 - » Församlingsafton och marknadsföring i alla gudstjänster.
 - » Församlingsafton, ärtlunch, bössinsamling, kyrkkaffe.
 - » Församlingsdag i Ränneslövs prästgård. Insamling. Livsloppet. Information om årets fastekampanj. Bössor fanns på plats i kyrkor och församlingshem hela fastetiden, och delades ut till barn och familjer i våra verksamheter.
 - » Församlingskväll.
 - » Försäljning av "Prästost" av pastoratets präster i en stor matbutik. Sopp-luncher, loppis.
 - » Försäljning av bröd och fasteris, fastecafé och auktion.
 - » Försäljning av prästost på ICA i Hästveda. Bössinsamling vid affären.
 - » Försäljning och lotterier i samband med väffelfest på Marie bebådelsedag.
 - » Genom diakonala gruppen.
 - » Hela Världen-kväll.
 - » Höörsloppet. Ett välgörenhetslopp som arrangeras tillsammans med Edens skola, Höörs IS, Höörs kommuns fritidsförvaltning och Höörs församling. Församlingsaftnar, Brödauktion. Ankrace i ån utanför kyrkan på Palmsöndagen.
 - » I barngrupper och kyrkkaffe, insamling och brödauktion.
 - » I samband med vissa söndagsgudstjänster i församlingshem/gårdar.
 - » Information vid kyrkkaffen och dylikt samt utställningar till förmån fastekampanjen. Fasteauktion i Kråkshult.
 - » Information, vid ICA med mera.
 - » Informationsbord och insamling genom att servera kaffe och hembakat bröd en lördag /söndag och i samband med detta också sälja hembakat bröd. En särskild insamlingsbössla i Domkyrkan.
 - » Insamling i olika mataffärer.
 - » Insamling på offentliga platser med hjälp av till exempel diakonigrupp och ungdomar.
 - » Insamling vid centrum, prästostförsäljning.
 - » Insamlingar, konserter,
 - » Insamlingsbössor vid öppet hus, och insamling av Kyrkliga syföreningen.
 - » Internationell mat efter palmsöndagens gudstjäns, soppluncher.
 - » Internationella grupper hade lotteri och försäljningar.
 - » Kakbuffé, Cafékvällar.
 - » Kakcafé med allsång samt allsångskväll med lotterier.
 - » Kakfestival.
 - » Kampanjer i de mataffärer som finns här. Kyrkans ungdom bakade och sålde bröd, samlade in tomburkar.
 - » Karneval för barnfamiljer.
 - » Konsert.
 - » Konsert med insamling.

- » Konsert, modevisning, lotteri, prästostförsäljning i tre affärer.
- » Kvinnofrukost. Servering av kroppkakor och basar, caféer med mera. Insamling med sparbössor vid affären.
- » Kyrkkaffen lotterier och dylikt.
- » Kyrklunch med olika lotterier, tillverkning och försäljning av ljus, armband, "swish-tävling" på förskolan, familjedag med fiskdamm, ansiktsmålning etcetera, bössinsamling med mera.
- » Kyrklunch med underhållning på Palmsöndagen.
- » Kyrklunch på palmsöndagen med lotterier med mera.
- » Livsloppet i Edane. Försäljningar av olika slag.
- » Loppis, sälja prästost med mera.
- » Lotteri.
- » Lotteri och påskpyssel. Körkabaré.
- » Lotteri vid samlingar, information, särskilda kvällar.
- » Lotteri, loppis, insamling via bössor, kollekt och swish. Brödförsäljning, försäljning av rättvisemärkta varor, fiskdamm med mera.
- » Lotterier fyra söndagar i fastan som olika grupper fixat priser till.
- » Lotterier, brödauktion, kyrkrally, församlingsaftnar, bössinsamling.
- » Lotterier, sopplunch, auktion.
- » Lunch från receptsamlingen på äldreboendet. Föredrag om kampanjen vid dito.
- » Löpartävling (Lutherloppet), Soaré.
- » Med kaféverksamhet med olika program, schlagermessa.
- » Med uppmaning i gudstjänsterna, kollektinsamling, offergång på palmsöndagen.
- » Melodikryss, lotteri på sopplunch och bösskramling på stan.
- » Modevisning i Nora församlingshem och brödförsäljning och sånt vanligt.
- » Modevisning, konserter och insamlingar vid lokala affärer.
- » Modevisning, körkonsert, prästostförsäljning i tre affärer.
- » Musikcafé.
- » Musikcafé i Vedum, Våffelcafé i Längjum, Musik och mat i Jungs bygdegård, Filmen om Kokvinnorna.
- » Många fastegudstjänster i hem, kyrkor och kapell som samlar många. Lotterier, försäljningar.
- » Pajbuffé, lotteri, loppis med mera.
- » Pajlunch.
- » Palmloppet med löpning, tipsrunda, fika servering, lotter med mera.
- » Påskmarknad Palmsöndagen, alla intäkter vid sopplunch och Öppet hus (daglediga) samt second hand-butik går till fasteinsamlingen.
- » Påskpyssel med insamling samt hantverksförsäljning.
- » Risförsäljning, fastecaféer av olika slag.
- » Vålgörenhetskonsert i fastetid.
- » Seminariedag, insamling vid andra program, kyrkkaffets behållning gick till fasteinsamlingen inklusive pannkakorna på Marie bebådelsedag och soppan på Palmsöndagen. Brödförsäljning.
- » Sopplunch med föredrag.

- » Soppluncher med mera.
- » Syföreningsbasar.
- » Till exempel kosläpp och vardagsgudstjänst i barngrupper med insamling.
- » Tacokväll, insamlade medel gick till fasteinsamlingen.
- » Temadag för konfirmander, församlingens präster säljer prästost i butiken (inkomsten går till fastekampanjen), temagudstjänst på Fastlagssöndagen, församlingsbladet.
- » Temakväll, Kabaré på palmsöndagen.
- » Temakvällar, brödförsäljning, lotterier, med mera.
- » Tweensverksamheten skapade 1 kalv, maträtter med mera som stod i kyrkan under hela fastetiden. Specialsatsning 1 vecka där alla intäkter från olika verksamheter gick till fasteinsamlingen (på initiativ från medarbetare och efter beslut i Kyrkorådet).
- » Tårttävling i samband med högmässan på Midfastosöndagen.
- » Ungdomarna och barnen bakade kakor och sålde på fastlagssöndagen.
- » Utställningar, insamling på stan, hemsida, sociala medier.
- » Vi har en Internationell grupp.
- » Vi spelar ni skänker.
- » Visning av bilder från besök i Sydafrika – vårt internationella ombud berättade om resan och informerade även om fastekampanjen. Detta både i Åsele och Fredrika församlingshem, där det även bjöds på förtäring.
- » Våffelfest med insamling.
- » Våfflor serverades och lotter såldes vid kyrkkaffe på Jungfru Marie bebådelsedag.
- » Våfflor vid Livsloppet, modevisning.
- » Vårmarknaden i församlingshuset är årligen kopplad till denna kampanj.
- » Välkommen Advent – lotterier med mera.
- » Världens dag för hela pastoratet i Emmaboda församlingshem med musikuppträdanden, fika, loppis, lotterier, information med mera.

Det var inte bara hur församlingarna medverkade i fasteinsamlingen Maträtten som efterfrågades i LUKA 29. Församlingarna ombads även besvara frågan ”Anordnades annan form av fasteinsamling än Maträtten?”

Tabell 40. Annan fasteinsamling än Maträtten.

Stift	Anordnades annan form av fasteinsamling än Maträtten?	
	Ingen särskild fasteinsamling.	Om Ja: hur och för vilket ändamål?
Uppsala	20	5
Linköping	14	4
Skara	24	1
Strängnäs	22	3
Västerås	9	3
Växjö	36	6
Lund	45	6
Göteborg	50	4
Karlstad	21	6
Härnösand	10	1
Luleå	15	4
Visby	5	1
Stockholm	32	3
Summa	303	47

Tabell 40 visar tydligt att en majoritet av de svarande inte hade någon annan fasteinsamling än Maträtten. 47 svarade att de hade det, och 14 av dessa hade arrangemang med internationellt syfte: "Auktioner till förmån för svenska kyrkans internationella arbete", "Vi stöder ett barnsjukhus i Tanzania, ständiga insamlingar pågår" och "Internationella gruppen i församlingen genomförde en fasteinsamling för 'Flyktingar på Afrikas horn'".

Från *ju* kom svar som bland annat rörde brödförsäljning, lotterier med mera: "Brödauktion och musikönskemål (församlingsbor fick lägga en peng och önska musik som kantorn skulle spela), försäljning av fasteris", "Brödförsäljning, pyssel-försäljning, auktion och lotteri" samt "Det hålls fasteauktion varje år efter Palm-söndagens högmässa, då bröd och annan hemmagjord mat auktioneras ut och medlen går till Fasteauktionen".

Fem andra svar handlade om insamlingsbössor: "Bössinsamling 7 och 8 april", "Palm-söndagens insamling av fastebössor" och "Vi ställer ut fasteinsamlingsbössor i affärer, vårdcentral etcetera". Tre hade luncharrangemang: "Fasteluncher", "lunch" samt "soppluncher med mera".

Utöver ovanstående kom följande svar:

- » Barnens rätt.
- » Barn- och ungdomsverksamheten genomförde en särskild loppis till förmån för fasteinsamlingen.
- » Kyrkkaffe och lotteriförsäljning.
- » Kyrkoherden och komministern sålde prästost fredagen före palm-

söndagen vid COOP Ärla till förmån för fasteinsamlingen.

- » Loppis.
- » 5-årskalas. Låt fler fylla fem. Den 12/3 i Ankarsrums kyrka.
- » I samband med församling[en]s olika gruppverksamheter med information etcetera. Utställda bössor och möjlighet att ge bidrag, köpa servetter, receptböcker och bönor och få del av materialet från kampanjen. Församlingens barngrupper och förskolan fick även barnmaterialet med info. Bössor utplacerade runt om i våra lokaler, info vid gudstjänst och övriga sammankomster. Information på hemsida och i församlingsbladet.
- » Kollekt i alla sammanhang.
- » Livsloppet.
- » På torget.
- » Svenska Jerusalemsföreningen.
- » Utställning av material i kyrkan (oftast öppen).
- » Vålgörenhetskonsert i samarbete med Rotary för ändamålet Shelterbox.

Gemenskap efter gudstjänster

Ovan visades att vid de olika fasteinsamlingarna anordnades soppluncher bland mycket annat. Av tabell 41 framgår det att många församlingar erbjöd gemenskap efter gudstjänsten under fastetiden med Stilla veckan.

Tabell 41. Gemenskaper efter gudstjänster under fastetiden med Stilla veckan.

Stift	Erbjöds någon form av gemenskap efter gudstjänsterna?		
	Nej	Ja	Om Ja: hur?
Uppsala	1	23	23
Linköping	0	16	17
Skara	5	23	22
Strängnäs	6	23	23
Västerås	2	12	12
Växjö	11	34	36
Lund	18	41	44
Göteborg	8	40	44
Karlstad	6	21	20
Härnösand	1	12	13
Luleå	7	11	12
Visby	2	4	4
Stockholm	7	27	29
Summa	74	287	299

Få, 74, församlingar svarade enligt tabell 41 ”Nej” på frågan ”Erbjöds någon form av gemenskap efter gudstjänsterna under fastetiden med Stilla veckan?”. 287 svarade ”Ja” och 299 sade sig vara beredda att också tala om vad de erbjöd, vilket 301 gjorde. Topperbjudandet var kaffe, kyrkkaffe eller fika vilket 218 svarade.

”Kyrkkaffe vid alla gudstjänster”, Kyrkkaffe, dock inte i Stilla veckan” samt ”Fika i samband med passionsandakterna och kyrkkaffe vid något tillfälle”.

27 serverade inte enbart kaffe utan ibland också mat: ”Alltid fika/mat efter mässan”, ”Alltid kyrkkaffe efter gudstjänsterna samt frukost efter ottan” och ”Vi hade spagettigudstjänster två tisdagar i Skillingaryds kyrka och en på Tallnäs stiftsgård. Spagetti serverades efter gudstjänsten. Enkelt kyrkkaffe på stående fot, serverades vid gudstjänsterna i Skillingaryds kyrka vid varje tillfälle. I Hagshults kyrka var det kyrkkaffe i församlingshemmet vid två tillfällen. På Jungfru Marie Bebådelsedag serverades våfflor efter gudstjänsten på Frisksportarnas gård”.

14 svarade att man erbjöd någon form av lunch: ”Lunch efter gudstjänst på påskdagen”, ”Lunch i gemenskap ekumeniskt” och ”lunchkonsert med sopp-lunch varje onsdag”.

För 11 kombinerades kaffe eller mat med samtal eller föredrag: ”Inbjudan till samtal och lätt förtäring efter andakterna i stilla veckan”, ”Efter passionsgudstjänsterna (som sträckte sig över hela fastetiden) inbjöds till mat, föredrag och gemenskap i Ränneslövs prästgård” och ”Kyrkkaffe och samtalsgrupper”.

Sex nämner våfflor dock inte bara vid Marie Bebådelsedag: ”Kyrkkaffen, kyrkluncher både söndag och vardag, våffelcafé”, ”Efter gudstjänsten på Jungfru Marie Bebådelsedag serverades kyrkkaffe med våfflor i Knäreds församlingshem” och ”Kyrkkaffe med våfflor på Marie bebådelse i Ulrika enligt tradition, kyrkkaffe på kvällen efter gudstjänst med invigning av nya hemvävda löpare i församlingshemmet i Gammalkil”.

Från *fyra* kom svar enligt vilka man kombinerade kaffe eller mat med bibelläsning: ”kyrkkaffe, bibelstudier”, ”en stilla måltid med bibelläsningar före Skärtorsdagsmässan” samt ”Enkel måltid med läsning av Jesu avskedstal efter skärtorsdagens mässa”.

Följande *tre* lyfte fram fastlagsbullen: ”Fastlagsbullar i de församlingshem vid de kyrkor som inte hade gudstjänst på Fastlagssöndagen”, ”Kaffe i anslutning till vissa gudstjänster, på fastlagssöndagen med fastlagsbullar på ett ställe” och ”Kyrkkaffe. Fastlagssöndagen serverades fastlagsbullar”. Ytterligare tre kombinerade kyrkkaffet med någon form av basar eller auktion: ”Kaffe och försäljning”, ”Kyrkkaffe vårbasar” och ”Kyrkkaffe, fasteauktion”.

Förutom ovanstående kom även följande svar:

- » Judisk påskmåltid (m[ed] Kristen tydning) Haggada skärtorsdag efter mässan.
- » Arrangemang från internationella grupperna som bjuder in till auktion och gemenskap till förmån för fastekampanjen.
- » Arrangemang från internationella

- » Avtackning och välkomnande av gammal respektive ny kyrkoherde.
- » Bibelstudium, bokcirkel "Om en kristen människas frihet", Strängnäs stifts reformationssatsning "Vår lokala reformation" med föredrag om vad som hände i församlingen kring reformationen 1517.
- » Ja, alltid på söndagarna och även på skärtorsdagen.
- » Ja, kyrkkaffe och ibland särskilda program som filmvisning och yoga.
- » Ja, men inga större avvikelser från det vanliga. Vi har alltid kyrkkaffe. Det som skilde sig från året i övrigt är att vi hade fasteval på Fastlags-söndagen (körer, fastlagsbullar, tipsrunda, soppservering med mera) och brödauktion på Jungfru Marie bebådelsedag (som gjorde att mid-fastosöndagen – annars brukar vi ha våfflor då men nu tvingades vi välja och valde brödauktion).
- » Ja kyrkkaffe ibland bara enkelt kaffe på stående fot och vid vissa gudstjänster större. Brödauktion på 1 söndagen i fastan. Spagettigudstjänst.
- » Kyrkkaffe, retreat.
- » Kyrkkaffe. Någon gång med musikunderhållning. Silllunch på annandag påsk.
- » Kyrkwraps.
- » Tipsrunda, fastesoppa och information om årets fasteinsamling.
- » Vi har alltid en gemenskap efter alla våra mässor.
- » Vid passionspredikningarna i hemmen onsdagar och fredagar.
- » Påskretreat.

389 personer besvarade frågan om det förekom särskilda diakonala insatser under påskhelgen. 332 av dessa svarade "Nej" och resterande 57 svarade "Ja". De svarande tillfrågades om vilken av påskdagarna som diakonala insatser förekom. 19 svarade att sådana insatser gjordes på påskafton, 25 svarade påskdagen och 24 svarade annandagen.

De tillfrågade hade också möjlighet att skriva vad som gjordes under rubriken "Annat?" och här kom följande svar:

- » De diakonala insatserna är oberoende av storhelg eller ej. Hembesök med matkassar till bland annat romer och flyktingar, det görs oberoende av årstid. Besöken på äldreboende/sjukinrättningar pågår också i samma omfattning som vanligt, men vi har ibland några fler gudstjänster under storhelgerna.
- » Detta föranleddes särskilt detta år av det terrorbrott som drabbade vår stadsdel.
- » Diakonin pågår likadant hela tiden.
- » Före påskhelgen (på onsdagen och skärtorsdagen) delades ett antal matkassar till behövande ut.
- » Gemenskapens påsk.
- » Gudstjänst.

- » Gudstjänst med kyrkkaffe på Trygghetsboendet Vidhem i Vedum.
- » Gudstjänst och samtal vid kaffe.
- » I påskveckan – ej på helgdag – firades mässa med påsktema på våra äldreboenden.
- » Inför påsk firades gudstjänst på äldreboenden.
- » Kyrkkaffet är en diakonal verksamhet som vi har efter varje gudstjänst (se ovan) och på Annandag påsk har vi ett större kyrkkaffe som ett diakonalt påskfirande.
- » Långfredag, besök, fika och gudstjänst på Vidåsens äldreboende.
- » Medverkan i gudstjänster.
- » Mässa på alla servicehus och äldreboenden i pastoratet.
- » Påskhelgen 2017 var speciell beroende på terrorattentatet på Drottninggatan. Det påverkade Stockholms innerstadsförsamlingar väldigt mycket.
- » Påsklunch på diakonacentrum i Växjö.
- » Påsknatten avslutar vi med tårtfest. Många ungdomar samlas och umgås och diakon och pedagog jobbar också, så jo det är kanske diakonalt.
- » Påsknattsfest, samt hämtning av personer från äldreboende till huvudgudstjänst.
- » Skärtorsdag.
- » Stilla veckan.
- » Stipendier till ungdomar.
- » Utdelande av påskblomma på äldreboende.
- » Vi arbetar pastoratsövergripande i diakonala frågor så jag kan säga att det skett diakonala satsningar för bland annat hemlösa, flyktingar men att vi i vår församling enbart besökt äldreboendena med gudstjänster/nattvard.

De tillfrågade kunde även besvara frågan ”hur och när genomfördes den diakonala insatsen? (T.ex. besök i fängelser, sjukvårdsinrättningar, äldreboenden, särskilda insatser för ungdomar etc.)”, vilket 49 gjorde och här svarade 20 ”äldreboende”, som till exempel ”Diakon ordnade fika på äldreboendet där annandagens gudstjänst var”, ”Lovsång och mässa på äldreboende” och ”i andakt och gudstjänstfirande på äldreboende”.

Fyra berättade om besök i fängelse eller motsvande ”gemenskapens påsk, besök på fängelset”, ”Häktet” och ”Påskafton var det gudstjänst, fika och samtal på den öppna kriminalvårdsanstalten som finns inom församlingens gränser”.

Bland svaren fanns följande, vilka ofta kombinerar mer än en insats:

- » Andakt på äldreboende, konfirmandläger.
- » Arbete vid RIA Hela Människan.
- » Besök på äldreboende samt gemenskapsmåltid i församlingshemmet.

- » Besök på äldreboenden samt lunch i gemenskap.
- » En diakon ledde gudstjänsten på Annandag.
- » Gemenskapens påsk med mat och musik och andakt i församlingshemmet.
- » Gudstjänst med körsång på fängelset, Gemenskapens Påsk.
- » Gudstjänst på träffpunkten i Bunge
- » Gudstjänsten.
- » Hembesök samt gudstjänst på vårdboende.
- » I gudstjänst/mässa.
- » Kyrklunch på påskdagen. I övrigt diakonala insatser som under övriga året.
- » Lunch i samarbete med Ny Gemenskap.
- » Påsk i gemenskap.
- » Påsk i gemenskap för ensamma och asylsökande.
- » Påskfest för ensamstående och invandrare.
- » Påsklunch i Högsbo församlingshem.
- » Sjukhus och vårdinrättningar.
- » Tjänstgjorde i mässan + vid påsklunchen.
- » Vi har jour hela helgen på sjukhuset, samtal på fängelset, enskilda samtal inom församlingen och så vidare.
- » Vi har kontinuerlig verksamhet på fängelse, sjukhus och äldreboenden och gjorde inte något utöver det vanliga vid dessa dagar.
- » Vi ser inte gudstjänst på äldreboenden som en diakonal insats, det är en del av våra församlingars ordinarie gudstjänstliv.
- » Äldreboende mässa. Fängelsegrupp besökte fängelset.
- » Äldreboenden och öppet på Café Trädgården.
- » Öppen påsklunch i församlingshemmet för alla, oavsett religionstillhörighet.

Civilsamhället och ekumenik

Samarbete med civilsamhällets organisationer

Frågan "Förekom på Kristi himmelsfärdsdag arrangemang i samarbete med civilsamhällets organisationer, t. ex. firandet av folknykterhetens dag?" besvarades av 388 personer, av vilka 29 svarade "Ja". När uppenbara dubbleringar togs bort, som när man svarade med enbart orden "hembygdsförening" och "friluftsgudstjänst", återstod följande 25 som beskrev med vilka och hur man samverkade med andra föreningar:

- » Ett veteranbilsrally arrangeras på Kungsbacka torg varje år på Kristi himmelsfärds dag, då har församlingen öppet sitt café som ligger vid torget och caféet fungerar som samlingspunkt för rallyförarna och arrangörerna.
- » Friluftsgudstjänst.
- » Friluftsgudstjänst tillsammans med Hembygdsföreningen.
- » Friluftsgudstjänsten på Vänersnäs sker i samarbete med hembygdsföreningen.
- » Gökotta i samarbete med Bomhus hembygdsförening och Bomhus manskör.
- » Gökottan i hembygdsparken är förstås tillsammans med hembygdsföreningen.
- » Hembygdsföreningar.
- » Hembygdsföreningen ansvarade för kyrkkaffet.
- » Hembygdsföreningen och LRF.
- » I Bjurtjärns kyrka tillsammans med IOGT-NTO.
- » I ett församlingshem tillsammans med PRO.
- » I samarbete med MC-och Veteranbilklubben.
- » I Åsele, (Åsli), samarbete med EFS, Filadelfia, Lions och Friluftsfrämjandet.
- » Idrott.
- » Kulturvecka och utställning.
- » Kyrkkaffe i samarbete med Röda korset.
- » Kyrksöndag för Röda Korset och Hemvärnet.
- » Med SPF i Trönö kyrksöndag.
- » Många organisationer i civilsamhället samlades som varje år.
- » Många organisationer på torg i Lextorps församling.
- » Samarbete med hembygdsföreningen, häradsdräkternas dag.
- » Samverkan med lokala företrädare med gudstjänst, kyrkkaffe, information och tipspromenad.
- » Spelmansstämma i Björklinge.
- » Utställning om bygden.
- » Össeby hembygdsförening och hemvärnet.

Ekumenik under fastetiden med Stilla veckan

GEMENSAMMA GUDSTJÄNSTER

I frågeformuläret efterfrågades förekomsten av ekumeniska arrangemang under fastetiden inklusive Stilla veckan. Av tabell 42 framgår det att 273 av de 384 som besvarade frågan menade att så inte var fallet, medan 106 svarade att det förekom. Dessutom var det 62 som svarade att det ekumeniska arrangemanget var en ”gemensam gudstjänst i de egna lokalerna”, och 55 kryssade i svarsalternativet ”Som gemensam gudstjänst i annat/andra kristet/kristna samfunds lokaler”

Tabell 42. Ekumeniska arrangemang under fastetiden med Stilla veckan.

Stift	Förekom ekumeniska arrangemang i anslutning till fastetiden med Stilla veckan?			
	Nej	Ja	Som gemensam gudstjänst i de egna lokalerna	Som gemensam gudstjänst i annat/andra kristet/kristna samfundslokaler
Uppsala	16	9	7	3
Linköping	9	8	3	4
Skara	21	6	4	3
Strängnäs	26	4	2	3
Västerås	8	6	5	3
Växjö	36	12	6	6
Lund	49	13	7	5
Göteborg	45	10	4	3
Karlstad	12	13	8	8
Härnösand	7	7	4	5
Luleå	11	7	3	6
Visby	4	2	2	3
Stockholm	29	9	7	3
Summa	273	106	62	55

Under frågan ”Med vilket/vilka samfund genomfördes arrangemanget?” svarade 25 Equmenia. Bland dessa 25 ingår sex som svarade ”Missionskyrkan”: ”Både i våra och andras lokaler Equmenia”, ”Skärtorsdag med början i Missionskyrkan och avslutning med mässa och altaravklädande i Svenska kyrkan” och ”Missionskyrkan och Svenska kyrkan hade gemensamt passionsspel för skolbarn”.

Från 14 kom svar som inkluderade Equmeniakyrkan och pingstförsamlingar: ”Equmenia kyrkan, Frälsningsarmén, Pingstkyrkan”, ”Equmeniakyrkorna i Ljared och Blidsberg samt Filadelfiaförsamlingen i Dalum” och ”Församlingen Treklängen (Nykil)”¹⁴.

¹⁴ Församlingsgemenskapen bildades i mars 2005 genom en sammanslagning av Elimförsamling-

Följande svarade att de firade gudstjänster med flera kyrkor och samfund, där ibland icke-lutherska:

- » Ekumenisk vesper i Domkyrkan och i katolska församlingen. Långfredagsvandring med flera av samfundet i Lund.
- » Equmeniakyrkan, Frälsningsarmén Katolska kyrkan och Pingstkyrkan.
- » Equmeniakyrkan, Pingstkyrkan, EFK, Etiopisk-ortodoxa kyrkan, Romers-katolska kyrkan.
- » S:t Adais syrisk-ortodoxa kyrka i Enköping, Equmeniakyrkan och Enakyrkan (Pingst) på världsböndagen 3 mars.
- » S:t Konrads katolska församling.

Från *fyra* kom svaret att man firar gudstjänst med EFS och Equmeniakyrkan: "EFS och Equmeniakyrkan", "Glimåkra församling har samarbetsavtal med Glimåkra missionsförening (EFS och Equmeniakyrkan). Samtliga gudstjänster är ekumeniska och gemensamma: ca 1 gudstjänst/månad firas i missionshuset och övriga i församlingskyrkan" och "Hagakyrkan (EFS/Equmenia)".

Tre svarade att de firade gudstjänst tillsammans med Svenska Alliansmissionen.

Två svarade "Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och Pingstkyrkan". Två andra bedrev ekumenik med "Evangeliska Frikyrkan" och ytterligare två svarade "Evangeliska kyrkan och Equmenia". Från två församlingar kom följande svar: "Fredsföreningen (Annandag påsk)" och "påskvandringar/skola med Equmenia och Pingst".

Följande 12 svarade på ett sätt som visar att de hade ekumeniska arrangemang där flera kyrkor och samfund ingick:

- » Alla ingående i Gävle kristna råd.
- » Den frikyrkliga kyrkofamiljen.
- » EFK (Slättmissionen), Equmeniakyrkan och Pingstkyrkan.
- » EFK, Pingst, ELM, EFS.
- » Frälsningsarmén, Svenska Alliansmissionen, Equmenia och Pingstkyrkan.
- » Korsvandring alla samfund Långfredagen.
- » Missionskyrkan Frövi, Betel i Grönbo, Elim i Frövi.
- » Pingst, Korskyrkan, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.
- » Pingst/Allians/Evangeliska Frikyrkan.
- » Skärtorsdagsgudstjänst tillsammans med Sunne Kristna Samarbetsrådet.
- » Som Öppet-Hussamling i Frikyrkans lokaler.

en i Nykil (pingst) och Skeda Betlehems Missionsförsamling. I februari 2011 gick också Hulta Missionsförsamling upp i gemenskapen. (<https://www.kyrktoget.se/treklangen>) Hämtat 2019-11-04.

- » Eumenia, Livets Ords församling:
Norrortskyrkan.

För att få reda på hur de ekumeniska arrangemangen genomfördes, fick de tillfrågade möjlighet att besvara följande alternativ: "Som festgudstjänst med många medverkande", "Som sång- och musikgudstjänst", "Som gemensam gudstjänst", "Som korsvandring", "Som pilgrimsvandring" och "Annat".

87 valde svarsalternativet "Som festgudstjänst med många medverkande" och av dessa var det 20 som valde svarsalternativet "Ja" och resten svarade "Nej". 83 valde svarsalternativet "Som sång- och musikgudstjänst" och av dess svarade 17 "Ja" och resten "Nej". 108 valde svarsalternativet "Som gemensam gudstjänst" och av dess svarade 70 "Ja" och resten "Nej". 86 valde svarsalternativet "Som korsvandring" och av dess svarade 21 "Ja" och resten "Nej". 80 valde svarsalternativet "Som pilgrimsvandring" och av dess svarade 8 "Ja" och resten "Nej".

Följande svar skrevs in under "Annat":

» Bibeldag. » Bönemöten. » Cafégudstjänst. » Ekumenisk familjegudstjänst. » Ekumenisk passionsgudstjänst. » Ekumeniska cafékvällar äger rum ungefär en gång i månaden i Torpa. Två av dessa inföll under fastan. Hur mycket de präglades av fastetiden kan jag inte svara på. » Enkel bönegudstjänst på Världsbönedagen (3 mars). » Förbönsmöte för Asylsökande ungdomar i Stadsparken efter respektive egen församlingsgudstjänst. Gudstjänst Palmsöndagen. » Gemensam gospelfest – ansluter inte till fastan – men inföll under den perioden. » Gemensamt i pastoratet, både korsvandring & ekumenisk gudstjänst på påskdagen.	» Gudstjänst anpassad för ungdomar. » Gudstjänst med stora och små. » Inget speciellt just i år, annars brukar vi ofta ha något ekumeniskt arrangemang. » Korsvandringen genomfördes ekumeniskt under Palmsöndagen. » Offentliga samtalskvällar: S:t Lars församling, domkyrkoförsamling och Missionsförsamlingen. » Passionsandakter/Annandagsgudstjänst. » Passionsgudstjänster. » Passionsspel. » På världsböndagen ekumenisk samling i Allianskyrkan i Klevshult. Gospelkonsert med ekumeniskt deltagande i Åkers kyrka. Palmsöndagen i Ekumenisk gudstjänst i Hagshults kyrka tillsammans med Alliansmissionen. » Påsknattsmässan.

- » Skärtorsdagsmässa.
- » Som Lovsångsgudstjänst.
- » Som morgonböner och familjegudstjänst.
- » Som passionsspel i form av musikal på torget.
- » Som påskvandring med grundskoleelever i Eumeniakyrkans kyrka. Gemensamt med Pingstkyrkan, EFK, Eumeniakyrkan.
- » Vi arbetar ekumeniskt varje onsdag – med ett Språkcafé.
- » Vi firade Världsböndagen tillsammans.
- » Vi hade bibelstudievecka med ett bibelstudium per kväll som leddes av de olika prästerna/pastorerna i Mönsterås.

UPPLÅTELSE AV KYRKA ELLER ANNAN LOKAL

Ekumenik innebär inte bara gemensamma gudstjänster eller motsvarande utan även att man upplåter lokaler till andra samfund för deras gudstjänstfirande. Tabell 43 visar att detta inte var speciellt vanligt under fastetiden med Stilla veckan. Endast tre svarade ”Ja” och 69 sade sig vilja tala om vilka samfund som var aktuella, vilket 72 gjorde.

Tabell 43. Upplåtelse av kyrka/motsvarande för andra kristna samfunds gudstjänstfirande under fastetiden med Stilla veckan.

Stift	Uppläts kyrka eller annan kyrklig lokal för andra kristna kyrkor och/eller kristna trossamfund för att fira gudstjänst enligt deras egen tradition under fastetiden med Stilla veckan?		
	Nej	Ja	Om Ja: för vem eller vilka?
Uppsala	20	0	6
Linköping	14	0	4
Skara	18	0	6
Strängnäs	22	1	5
Västerås	14	1	2
Växjö	36	0	10
Lund	51	1	6
Göteborg	46	0	12
Karlstad	23	0	3
Härnösand	13	0	1
Luleå	13	0	3
Visby	6	0	0
Stockholm	28	0	11
Summa	304	3	69

Bland de 72 svarande uppgav 19 Katolska kyrkan, som till exempel: ”Romerska katoliker”, ”Romersk-katolska kyrkan: gudstjänster på arabiska” och ”Melkitisk

arabisktalande församlingen". De "hyr" visserligen på regelbunden basis "Silverdalskapellet".

18 uppgav ortodoxa kyrkor, bland andra dessa: "Rumänskortodoxa församlingen. Deras biskop kom till påsknatten", "Serbisk-ortodoxa och makedonsk-ortodoxa" samt "Finska ortodoxa".

Från 11 kom svar som rörde eritreanska kyrkor och församlingar, som exempelvis följande: "Eritreanska ortodoxa församlingen", "Eritreanska ortodoxa kyrkan" och "Eritreanska ortodoxa kyrkan firade sin påsk senare. Men de firar gudstjänst hos oss varje vecka. Så även under 'vår' påsk".

Nio svarade att de upplät kyrkan eller annan kyrklig lokal till fler än en icke-svensk kyrka eller församling. Exempel här är "Den ortodoxa gruppen i Storumman/Stensele församling och för den katolska gruppen i Vilhelmina församlingshem", "Eritreanska ortodoxa kristna, ungersk protestantisk kyrka" och "Rysk luthersk församling, rumänsk ortodox församling".

Från två kom svaren "kopter" och "kristna kopter" och ytterligare två upplät gudstjänstlokal åt mer inomkyrkliga rörelser som "Inomkyrkliga väckelsen, Laestadianismen, genomförde bön i bl. a. Korpilombolo och Kangos kyrkor" och "Kyrkliga förbundet för evangelisk kristen tro".

Ekumenik under påsktiden

En fråga om ekumenik som gällde själva påskdagarna var följande "Om ekumeniska arrangemang förekom under påsktiden: hur genomfördes sammankomsten/erna?" med svarsalternativen "Som festgudstjänst med många medverkande", "Som sång- och musikgudstjänst", "Som gemensam gudstjänst" och "Som pilgrimsvandring".

"Som festgudstjänst med många medverkande" besvarades av 113, av vilka 26 svarade "Ja" och resten "Nej". 105 kryssade för svarsalternativet "Som sång- och musikgudstjänst" och här svarade 14 "Ja" och resten "Nej". 140 valde svarsalternativet "Som gemensam gudstjänst" med 72 "Ja"-svar och övriga svarade "Nej". Svarsalternativet "Som pilgrimsvandring" besvarades av 105 varav 13 svarade "Ja" och resterande 92 svarade "Nej".

Annat

Frälsarkransen

En för LUKA-listorna helt ny fråga var följande: ”Används Frälsarkransen i det kyrkliga arbetet?” Av svaren enligt tabell 44 att döma, tycks det vara onödigt att ha för många svarsalternativ. 170 har svarat enbart ”Ja”, medan 492 sammantaget har svarat att den används ”i samband med dop”, ”i barnarbetet”, ”i konfirmand-arbetet” och ”av enskilda församlingsmedlemmar”.

Tabell 44. Användandet av Frälsarkransen i stiftet enligt LUKA 29.

Stift	Används Frälsarkransen i det kyrkliga arbetet?					
	Nej	Ja	Ja, i samband med dop	Ja, i barn-arbetet	Ja, i konfir-mand-arbetet	Ja, av enskilda församlings-medlemmar
Uppsala	2	22	0	9	17	16
Linköping	2	9	0	6	15	12
Skara	9	11	3	7	12	13
Strängnäs	11	11	0	3	17	14
Västerås	10	6	2	4	8	5
Växjö	20	20	2	6	19	21
Lund	16	24	3	10	31	32
Göteborg	22	16	0	9	14	18
Karlstad	11	11	2	6	15	8
Härnösand	2	9	1	3	13	12
Luleå	4	5	1	4	14	6
Visby	3	3	0	1	4	1
Stockholm	7	23	5	12	30	26
Summa	119	170	19	80	209	184

Konfirmandarbetet är den verksamhet där Frälsarkransen används mest. Därefter kommer bruket hos enskilda församlingsmedlemmar. De svarande hade också möjlighet att skriva in i vilka grupper som man använde sig av Frälsarkransen. Totalt gjorde 197 detta, men när svaren rensades på ovanstående grupper återstod 86. Bland dessa fanns flera som svarade likartat och när dessa, till exempel syföreningar, exkluderades återstod 54, vilka presenterats nedan. Även här rensades upprepningar. I svar som till exempel ”Barn/föräldragrupp, konfirmandgrupper, äldregrupper, pilgrimsgrupp” har jag exkluderat allt utom ”Barn/föräldragrupp” för att lyfta fram en verksamhet som inte nämns av någon annan och som är knuten till Frälsarkransen.

- » Alla ålderskategorier och olika grupper.
- » Används på äldreboende.
- » Arbetskretsen och gudstjänster.
- » Arbetslag.
- » Barn/föräldragrupp.
- » Barnfamiljer vid dopåterträffar.
- » Barnkör.
- » Barnkören, som temagudstjänst.
- » Bibelstudiegrupper.
- » Dropin för daglediga.
- » Ett barn-vuxenprojekt med frälsarkransen i centrum.
- » Förbönsandakt torsdagar.
- » Förskolan, i olika mässor.
- » Föräldrar i Vuxen/Barn.
- » Grupp i samband med frälsarkransandakt varje vecka.
- » Här händer det.
- » Ibland i syföreningen, som underlag för en meditationsslinga.
- » Intagna på institution för missbrukare.
- » Kyrkorådet inleds med text och bön om en pärla.
- » Kyrkvärdar.
- » Landskrona församling har haft temaår Frälsarkransen: något som skulle genomsyra alla verksamheter.
- » Meditationsandakter.
- » Meditationsgrupp.
- » Miniorer, Juniorer.
- » Miniorerna: Davidssons ungar.
- » Offentlig andakt alla måndagar.
- » Pilgrimsbarn.
- » Pilgrimscentrums verksamhet. Vi har en frälsarkransvandring med pärlorna som skulpturer i en park i anslutning till Tyresö kyrka och Pilgrimscentrum.
- » Pilgrimsgruppen och internationella bibelgruppen.
- » Pilgrimsvandring.
- » Retreat.
- » Samtalscirkel.
- » Samtalsgrupp kring frälsarkransen.
- » Samtalsgrupp om kristen tro.
- » Stickcafé, Livsrörelse med Frälsarkransen.
- » Studiecirkel för vuxna.
- » Studiecirkel, tema i heliga danser.
- » Studiegrupper har haft det som tema.
- » Studiegrupper samt vandringar för allmänheten under sommaren.
- » Syföreningar.
- » Temagudstjänster.
- » Till exempel frivillig grupp.
- » Tisdagskväll i kyrkan.
- » Torsdagssoppan.
- » Unga ledare.
- » Unga, vuxna, morgonböner, ljusring i kyrkan.
- » Ungdomar, bönegrupp.
- » Uppföljningsgrupp för katekumenat.
- » Veckogudstjänst som meditation.
- » Vi vänder oss ”utåt” i församlingen.
- » Vuxenarbetet, själavård.
- » Vuxengrupper.
- » Vuxenväg till tro, frälsarkransen en liten pilgrimsvandring.
- » Vuxna talar tro.

De svarande kunde även förmedla hur Frälsarkransen användes i grupperna. Här

svarade 88 att de använde den som pedagogiskt verktyg, till exempel: "Som upplägg i konfirmandverksamheten och som pedagogiskt hjälpmedel. I Retreaterna används den för meditation och i andakter för ungdomar", "Som del av bön, pedagogiskt material, konfirmandundervisning, pilgrimsvandring med mera" samt "Pedagogiskt redskap. Har även en vandring i kyrkan med stora pärlor av glas med tillhörande beskrivning och bön vid varje pärla".

31 använde den i samtal eller som utgångspunkt för samtal: "Samtalen i grupperna utgår från de olika pärlorna", "I samtalsgruppen har man byggt upp de olika samlingarna runt de olika pärlorna. Det har också funnits en vandringsgrupp som har gått kortare vandringar mitt på dagen. Man har då stannat upp och ledaren har läst en meditativ text för respektive pärla", samt "Att samtala och pyssla utifrån".

26 lyfte fram Frälsarkransen för gudstjänst och andakt: "I gudstjänster, som ram i konfirmandundervisning med mera", "I samband med andakt och undervisning" och "I samband med andakter i kapellet".

Fyra skriver att de använder Frälsarkransen på "olika sätt" och följande *tre* knyter användningen av Frälsarkransen till användarens egna liv: "De reflekterar och samtalar tillsammans om de olika pärlornas betydelse och deras plats i det egna livet", "För förståelsen av det egna livet" samt "Utgår från pärlan och knyter det till livet".

Två lyfter fram Frälsarkransens betydelse för bönen: "Böneredskap" och "För att reflektera kring och lära sig om bön".

Även här fanns en del svar som jag inte kunnat sammanföra till större grupper, nämligen följande:

» Berättar och har korta meditationer.	» Olika på år.
» Bland annat frälsarkransvandring.	» Pratar om pärlorna, ber bönerna, gör pyssel och utställningar om och utifrån frälsarkransen.
» Frälsarkransvandring på läger.	» Som bibelstudie/inledning av frivilligkvällar.
» I andlig fördjupning.	» Talar om den och gör en egen frälsarkrans.
» Ibland lyfts enstaka pärlor fram vid olika gudstjänster, ibland används kransen i sin helhet.	» Verbums konfirmandbok.
» Inspiration, hjälp till fördjupning.	» Vi har till exempel en egen "Pärlstigen" som används.
» Man får varsin frälsarkrans och lär sig använda den.	
» Man gör sin egen krans och får gå en vandring med station för varje pärla.	

Andra särskilda seder

Den sista frågan i LUKA 29-listan löd ”Finns det andra särskilda seder (äldre eller nyare) under påsktiden som bör nämnas?” Svaren på denna fråga presenteras nedan:

- » Agapemåltid på skärtorsdag.
- » Alla gudstjänstfirare bjuds på godis av kyrkvårdarna när de kommer till påskdagens gudstjänst. Under läsandet av påskdagsevangeliet ringer kyrkklockorna och söndags-skolebarnen kastar ner ballonger på församlingen från läktaren.
- » Altarskåp stängs och altarkors behängs med flor under passionstiden (från och med 5:e söndagen i Fastan).
- » Annandag påsk firas stiftsgudstjänster på 2 platser ledda av våra biskopar.
- » Annandagens gudstjänst firas som bordsgudstjänst i Församlingsgården.
- » Att klä altaret i början av påskdagens högmässa.
- » Bara det vanliga. Påskluset tänds och altaret kläds på påskdagen.
- » Besök med påskandakt på serviceboenden inför stilla veckan.
- » Bibeläventyret är ett bra sätt att förmedla bibelns berättelser på och särskilt under påsktiden.
- » Bygden är mycket konservativ och vill helst fira gudstjänst som det alltid gjorts.
- » Bönevaka ”Getsemane” fram till midnatt i kyrkan efter skärtorsdagsmässan.
- » Cedermåltid med konfirmanderna.
- » Cedermåltid, Emmausvandring.
- » Dela ut påskliljor påskdagen kanske?
- » Den i princip förefintliga seden sedan 20 år att sjunga Halleluja efter evangeliet underströks och fick (mer eller mindre) komplett spridning. Påskljus innanför altarringen.
- » Domkyrkans klockor dymlas på dymmelonsdagen.
- » Dopförnyelse, katekumenbekräftelse, mingel innan gudstjänst.
- » Dymmelringning (kläppen lindas med tyg på dymmelonsdag till och med påskafton).
- » Efter familjehögmässan på påskdagen har vi knytkalet i sockenstugan.
- » Emmausvandring på annandag påsk.
- » Fastegudstjänsterna i byarna i Ovanåkersdelen av församlingen.
- » Fastevandring med konfirmanderna.
- » Fotatvagning i vapenhuset.
- » ”Gångaredag” utbyte mellan Flymens gamla församling och Gullabos gamla församling (Växjö stift).
- » Handtvagning i samband med skärtorsdagsmässan.
- » I Kalvs kyrka dymlas klockorna på onsdagen.

- » I Stigsjö börjar påskdagsmässan på kyrkogården med påskeld, trumpet från tornet och tändande av påskljuset innan alla går in i kyrkan för att tillsammans klä altaret (även i andra kyrkor kläs altaret i början av gudstjänsten).
- » Införandet av påsknattsmässan är ganska nytt (i år tredje året) och är väldigt uppskattat.
- » Inslag av dopförnyelse med vattenbestänkning i Påsknattsmässan.
- » Inte hos oss.
- » Invigning av Påskljuset på påskdagen. Vissa år har vi Påsknattsmässa. Vesper vid tiden för Jesu gravläggning på långfredagskvällen. Fototvagnig på skärtorsdagen, följt av altarets avklädande och agape-måltid med läsningar. Vegetarisk mat vid alla serveringar under fastetiden.
- » Karnevalståg på Fastlagssöndagen med konfirmander.
- » Kollekt tas ej upp på Långfredag (undvik att handskas med pengar denna dag).
- » Konsert med knytkalas i Näsby kyrka.
- » Korsvägsandakt Långfredag. Pilgrimsvandring Annandag Påsk.
- » Korum ombord örlogsfartyg.
- » Kristi Himmelsfärdsdag firades med Familjegudstjänst och församlingsgrillning.
- » Kyrkklockan som tystnar/dämpas i samband med dymmelsonsdagen.
- » Meditationer i kyrkan söndagskvällar under fastetiden utom när kvällsgudstjänst äger rum.
- » Ny, modern musik spelas mer under påskhelgen.
- » Ny: Barnens Katedral firades på Palmsöndagen med påskberättelsen för de allra minsta.
- » Nytt påsklunch skärtorsdag i Örby församlingshem.
- » Passionsandakt under Fastetiden i Klinthults missionshus.
- » Passionsspel, "påskvandring" med ideella i rollerna för skolbarn äger rum vart tredje år. Vart tredje år julspel och vart tredje år Skapelsevandring. 2017 förekom inte passionsspel.
- » Pilgrimsvandring på Långfredagen mellan kyrkorna i Dellenbygden.
- » Procession med palmer på Palmsöndagen. Påskeld och procession med påskljuset i påsknattsmässan.
- » På påskdagen får alla gudstjänstdeltagare med sig en påsklilja hem.
- » Påskeld på påsknattsmässan, Exsultet sjungs.
- » Påskfest/gudstjänst för äldre.
- » Påskfrukost vid påskottan. Klockringning vid midnattsmässans avslutning.
- » Påskhelgen är gemenskapshelg med EFS-kretsen.
- » Påskliljeutdelning i alla kyrkorna – påskbuffé i Gesäter.
- » Påskliljor delas ut efter Påskdagsmässan.
- » Påskliljor delas ut på Påskdagen.

- » Påskliljor på påskdagen och på Emmausvandringen som slutar runt altaret med mässa delas ut det ägg, naturfärgat och vaxat/polerat som församlingsbor skapat under fastan.
- » Påskljuset tänds i början av Påskdagens högmässa.
- » Påsk – Messy church – tisdag veckan innan stilla veckan – gudstjänst för alla åldrar.
- » Påskotta med påskbrasa utanför kyrkan och sedan gudstjänst.
- » Påskvandring med konfirmander. Förbundna ögon, gå från rum till rum med olika scener ur passionshistorien till och med uppståndelsen. Med inslag för alla sinnen.
- » Sedermåltid.
- » Skärtorsdagen: Sedermåltid.
- » Som vilande sed: Vi har firat en judisk sedermåltid i Utby församlingshem före skärtorsdagsmässa med inbjuden gäst från synagogan.
- » Speciellt utformad långfredagsgudstjänst i Skuttunge kyrka.
- » Särskild musikandakt kl. 15 på långfredagen i församlingens mest använda gravkapell Sankta Maria.
- » Tvagning av fötter i skärtorsdagsmässan.
- » Två gånger per termin firar församlingen gudstjänst en tisdagskväll kl. 16.30 "Gud och spaghetti" där församlingens barngrupp/kör och förskola turas om att planera och genomföra en enkel gudstjänst i kyrkan. Efteråt serveras spaghetti och köttfärssås i församlingshem för alla, välbesökt- mellan 70–100 personer per gång. I år inföll ett tillfälle under fastan och då serverades en vegetarisk sås istället för kött. Första gången men det föll väl ut!
- » Under passionsgudstjänster och långfredag bär prästen kaftan och svart kapp.
- » Utdelning av påskliljor på påskdagen. Altaret kläs efter procession på Påskdagen. Efter avklädande av altaret på Skärtorsdagen kläs altarringen med ett svart tyg, alla lösa föremål i kyrkan bärs ut.
- » Utformandet av långfredagens gudstjänster och musik kl. 11 respektive kl. 15.
- » Vi "dymlade" på dymmelonsdagen.
- » Vi erbjuder mässa med fotatvagning på Skärtorsdagen.
- » Vi hade en Dopfest med utdelning av dopänglar 26/3.
- » Vi hade en endags-retreat i församlingens regi den 21 maj (tradition – oftast har vi det på Palmsöndagen).
- » Vi har en hel del ortodoxa gudstjänstdeltagare i några kyrkor, det gör oss medvetna om ekumenik på en annan nivå än tidigare och ger oss nya intryck.
- » Vi har flyttat påskljuset från dess vanliga plats. Det är tänt nära altaret fram till och med Kristi himmelsfärdsdag.
- » Vi har fotatvagning på skärtorsdagens mässa.
- » Vi har handtvagning under skärtorsdagsmässan i Gustav Adolfs kyrka.
- » Vi har kimning i anslutning till de stora högtiderna samt Nyår.

- » Vi har påskljus.
- » Vi har samarbete med frisksportarna på Jungfru Marie Bebdelsedag. Gudstjänst, tipspromenad, våffelservering med mera.
- » Vi läser ofta någon av bibeltexterna på annat språk som till exempel dari, men det gör vi året om. Annandagen firar vi som barngudstjänst med mässa sedan 4 år tillbaka.
- » Vi ropar att Kristus är uppstånden under hela påsktiden.
- » Vi sjunger lovsången vid påskljuset på påsknatten och har doperinran.
- » Vi sjunger som avslutning på Skärtorsdagsmässa "Pange lingua gloriosi".
- » Vi stänger altarskåpet vid gudstjänstens slut på Palmsöndagen, stängt under veckan, åter öppet under skärstorsdagsmässa, och sedan stängt till påskdagen.
- » Vid passionspredikningarna läses Kristi pinas historia.
- » Vår Via Dolorosa-gudstjänst på Långfredagen (se ovan).
- » Våra veckoliga soppluncher blir oftast extra festliga och det bjuds in till påsklunch med tillhörande berättelser om påskens händelser i veckan före påsk.
- » Äggtoddy före påsknattsmässan var ny för mig.

Lite till

Var man avstod från orgel på Långfredagen

Av tabell 33 (sid. 74) framgår det att 274 svarade att man avstod från att använda orgeln i Långfredagens gudstjänster, ett svar som förekom i alla 13 stift. En fråga man kan ställa sig är om denna sed förekom i särskilda delar av stiftet, eller om det var allmänt spritt. För att undersöka detta har jag gjort på följande sätt.

Tyvärr går det inte att visa detta på församlingsnivå, eftersom de som svarat har gjort detta med ibland församlingsnamn, ibland med pastoratsnamn och ibland med sitt eget namn. Med hjälp av Statiska Centralbyråns tabell ”Stift, kontrakt och pastorat i nummerordning med ingående församlingar 2018-01-01”¹⁵ har jag identifierat de pastorat som de som svarat angett antingen som församling eller pastorat. Härfter har jag lokaliserat vilket kontrakt pastoratet tillhör. På så vis blir pastoratet lägsta nivå, kontraktet näst högsta nivå och stift den högsta nivån.

Stift			
Uppsala		Linköping	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Bälingebygden	Bälingebygden	Domkyrkokontraktet	Linköpings domkyrko
Gästrikland	Torsåker Ovansjö-Järbo	Kustbygdens	Södra Tjust
Hälsinglands norra	Dellenbygden Ljusnan	Norrköping	Norrköping
Hälsinglands södra	Bollnäs	Smålandsbygden	Ydre
Upplands norra	Gimo	Östgötabygden	Slaka-Nykil Vist/Värdsnäs
Upplands södra	Roslagens östra		
Upplands västra	Balingsta, Lagunda, Vattholma		
Uppsala	Danmark-Funbo Uppsala		

¹⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sok/?query=lau&sort=date&page=3&category=all&DateChangedCategory=Lastyear>

Stift			
Skara		Strängnäs	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Billing	Värsås	Domprosteriet	Mariefred, Värfruberg-Härad
Falköpings och Hökensås	Falköping	Norra Närke	Hovsta, Örebro
Källand-Kinne	Götene, Södra Källand	Nyköping	Nyköping, Rönö
Redvägs och Ås	Ulricehamn, Borås	Nynäs	Salem Ösmo-Torö
Skara-Barne	Skara, Varabygden	Oppunda och Villåttinge	Västra Vingåker och Österåker
Vadsbo	Amnehärad-Lyrestad	Husby-Rekarna och Näshulta	Rekarne
Väne	Rommele, Trollhättan	Södertälje	Södertälje
		Askersund-Hammar, Bodarne	Södra Närke

Stift			
Västerås		Växjö	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Bergslagens	Näsby-Fällingsbro	Albo-Sunnerbo	Berga, Ljungby, Göte- ryd, Ryssby, Skatelöv, Vislanda-Blädinge
Domprosteriet, Västerås	Västerås	Göteryd	Traryd-Hinneryd
Falu-Nedansiljan	Svärdsjö, Enviken och Sundborn	Kalmar-Öland	Kalmar, Norra Öland, Södermøre, Södra Öland
Köping	Arbogabygdens	Njudung	Bäckseda-Korsberga
Idre-Särna	Idre-Särna	Ryssby-Åby	Förlösa-Kläckeberga
Kumla, Tärna och Kila	Västerfärnebo-Fläckebo församling	Skatelöv	Torsås
Stora Tuna och Torsång	Säterbygdens församling	Stranda-Möre	Döderhult, Emmaboda, Nybro, Oskarshamn
		Södra Vätterbygden	Bankeryd Huskvarna
		Värnamo	Skillingaryd
		Östbo-Västbo	Forshedabygden
		Östra Varend	Växjö, Tingsryd
		Östra-Västbo	Gislaved, Värnamo

Stift			
Lund		Göteborg	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Bjäre	Västra Bjäre, Strövelstorp	Göta Älvdalens	Lilla Edet, Romelanda, Skepplanda
Frosta	Höör	Göteborgs norra,	Torslanda-Björlanda, Lundby, Nylöse,
Göinge	Bjärnum, Hässleholm, Knislinge, Vittsjö-Verum, Sösdala	Göteborgs södra	Carl Johan, Domkyrkoförsamlingen, Örgryte
Helsingborg	Helsingborg	Halmstads och Laholm	Halmstad, Hök, Laholm
Karlskrona-Ronneby	Jämjö, Kungliga Karlskrona Amiralitetsförsamling, Ronneby	Kungsbacka	Kungsbacka-Hanhals, Onsala, Särö
Listers och Bräkne	Asarum, Mjällby	Marks och Kinds	Sättila, Kind
Luggude	Ekeby	Mölndal	Landvetter-Härbyda
Malmö	Malmö	Partille och Lerums	Stora Lundby-Östad,
Rönneberga	Lackalänga-Stävie, Landskrona	Uddevalla och Stenung- sund	Bokenäset, Uddevalla, Tjörn
Skytts	Trelleborg, Skanör-Falsterbo	Varbergs och Falkenbergs	Falkenberg, Varberg
Torna och Bara	Burlöv, Dalby, Lomma, Lund, Värby, Uppåkra, Veberöd		
Vemmenhög, Ljunits, Herrestads, Färs och Österlens	Blentarp, Kivik, Ljunit, Löderup, Villie, Ystad		
Villands och Gälds	Vä-Skepparslövs, Åhus		
Västra Bjäre	Förslov-Grevie		
Åsbo	Björnekulla-Västra Broby församling, Örkelljunga		

Stift			
Karlstad		Härnösand	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Dalsland	Högsäter, Steneby, Ämål, Brälånda	Indalen	Borgsjö-Haverö, Tuna- Attmar,
Domprosteriet	Karlstad	Medelpads	Alnö, Sundsvall, Timrå
Norra Värmland	Ekshärad, Sunne, Övre Älvdal	Norra Jämtland	Åre
Södra Värmland	Grums, Hammarö	Ådalen	Härnösand
Västra Värmland	Arvika, Säffle		
Östra Värmland	Karlskoga, Filipstad		

Stift			
Luleå		Visby	
Kontrakt	Pastorat/ Församling	Kontrakt	Pastorat/ Församling
Södra Västerbotten	Umeå, Nordmaling	Medeltredingen	Romakloster, Eskelhem
Luleå	Luleå domkyrkoförsam- ling	Nordertredingen	Norra Gotlands
Norra Norrbotten	Gällivare-Malmberget, Kalix	Sudertredingen	Fardhem
Pite	Älvsbyn		
Skellefte	Burträsk-Löfvånger		
Södra Lappland	Södra Lappland, Vilhel- mina		
Södra Västerbotten	Hörnefors		

Stift	
Stockholm	
Kontrakt	Pastorat/Församling
Brännkyrka	Brännkyrka
Domkyrko	Finska, Gustav Vasa, S:t Matteus, Sankt Johannes, Väster- malm
Enskede	Farsta
Färingsö	Färingsö
Huddinge-Botkyrka	Botkyrka, Huddinge
Lidingö	Lidingö
Roslags	Össeby
Sollentuna	Sollentuna
Tyresö	Tyresö, Täby
Värmdö	Nacka, Värmdö
Östermalm	Oscar

Det bästa hade varit om ovanstående presenterades i en karta, eftersom man då hade kunnat se huruvida dessa pastorat gränsade till varandra. Återigen kan det vara värt att påpeka att variationen stiftens emellan beror dels på att antalet svarande skiljer sig starkt åt, dels att stiftens har olika många församlingar/pastorat. Det man kan säga är väl ungefär att ovanstående indikerar var i stiftens man inte använder orgeln i Långfredagens gudstjänster.

Några jämförelser bakåt

Vissa av frågorna i LUKA 29 har även förekommit i tidigare frågelistor, dock med lite varierande svars- och frågeformulering. I det följande presenteras dessa i tabeller som enbart visar frekvenser för hela riket. Anledningen till detta val är att antalet svarande varierar starkt åren och stiftens emellan. Tanken med dessa är att iaktta eventuella förändringar. Tabellerna visar enbart dem som har besvarat frågorna med ”Ja” eller ”Nej”. Siffror som anger bortfall, det vill säga att man inte svarat på frågan redovisas inte. Vidare har jag valt frågor som funnits med i minst fem listor.

En första fråga handlar om Askonsdagen markerades på ett speciellt sätt, en fråga som varit med i LUKA-listorna 21 (år 1986), 23 (år 1995), 27 (år 2002), 28 (år 2008–2009) och 29 (år 2017)¹⁶.

Tabell 45. Markering av Askonsdagen i flera LUKA-listor¹⁷. Procent.

	Markerades Askonsdagen på ett speciellt sätt?				
	LUKALISTA				
	21	23	27	28	29
Antal svar	(2002)	(2206)	(1533)	(735)	(478)
Ja	15	26	41	56	81
Nej	85	74	59	44	19
Summa	100	100	100	100	100

Ett tydligt resultat är att Askonsdagen har uppgraderats från och med 2002 (15 %) till att ges en viktig plats i fastetiden 2017 (81 %).

¹⁶ LUKALISTORNA mellan 1962 (4), 1968 (12), 1974 (15), 1980 (19) och 1986 (21) ägde rum vart sjätte år, med tanke att omfatta en sexårsperiod. Detta tidsintervall bröts med listan år 1995 (23). Listan år 2002 (27) gjordes primärt för att undersöka eventuella förändringar i samband med de ändrade relationerna till staten. Listan 2008–2009 (28) omfattade ett kyrkoår och listan 2017 (29) omfattade i stort sett endast faste- och påsktiden.

¹⁷ Frågornas formulering: L21 ”Markerades Askonsdagen på något särskilt sätt i kyrkan?”, L23 ”Markerades Askonsdagen på något särskilt sätt i kyrkan?”, L27 ”Markerades Askonsdagen på något särskilt sätt i kyrkan?”, L28 ”Markerades Askonsdagen på något särskilt sätt i kyrkorumen?”, L29 ”Markerades Askonsdagen (1/3 2017) på något särskilt sätt i någon kyrka?”

Tabell 46. Markering av Marie Bebådelsedag i flera LUKA-listor¹⁸. Procent.

	Markerades Jungfru Marie Bebådelsedag på ett speciellt sätt?				
	LUKALISTA				
	L21	L23	L27	L28	L29
Antal svar	(2167)	(2160)	(1558)	(735)	(470)
Ja	18	29	38	37	70
Nej	82	71	62	63	30
Summa	100	100	100	100	100

Även Jungfru Marie Bebådelsedag har enligt tabell 46 rönt ett liknande ökat intresse som Askonsdagen, från 18 % i Luka 21 (1986) till 70 % i Luka 29 (2017). Visserligen var frågan formulerad på ett annat sätt i LUKA 29 än tidigare, eftersom den specificerade om gudstjänsten den dagen speciellt berörde Mariatemat och inte bara om dagen markerades på något särskilt sätt i kyrkan. Men skillnaden i instämmandet mellan LUKA 29 och tidigare LUKA-listor är så pass stor att det är rimligt att anta att Bebådelsedagen har fått betydligt större utrymme än tidigare.

Påskottan är enligt tabell 47 en gudstjänst som inte förekommit i så många församlingar sedan 1968 (Luka 12), där 6 % av de som då svarade sade att den firades, en andel som i stort sett varit konstant till och med 2002 (Luka 27) där andelen församlingar som firade den nästan fördubblades. Däremot tycks dess förekomst ha drastiskt minskat 2017 (Luka29) till 4 %.

¹⁸ Frågornas formulering: L21 "Markerades Jungfru Marie Bebådelsedag på något särskilt sätt i kyrkan?", L23 "Markerades Jungfru Marie Bebådelsedag särskilt i kyrkan?", L27 "Markerades Jungfru Marie Bebådelsedag på något särskilt sätt i kyrkan?", L28 "Markerades Jungfru Marie Bebådelsedag på något särskilt sätt i någon kyrka?", L29 "Berördes på Jungfru Marie bebådelsedag Mariatemat särskilt i gudstjänsten?".

Tabell 47. Påskotta på påskdagen¹⁹. Procent.

	Påskotta							
	Lukalista							
	12	15	19	21	23	27	28	29 ²⁰
Antal svar	(2463)	(2532)	(2437)	(2160)	(2149)	(1572)	(750)	(438)
Ja	6	7	9	7	7	9	11	4
Nej	94	93	91	93	93	91	89	96
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100

En fråga som funnits med sedan Luka 15 (1974) handlar om ifall församlingen har påskbord eller påsklandskap. Av tabell 48 framgår det att förekomsten av dessa har ökat markant från nämnda år till åtminstone listan 2008–2009. Nedgången 2017 kan eventuellt förklaras med det låga antalet svarande.

Tabell 48. Förekomst av påskbord/påsklandskap. Procent.

	Påskbord/påsklandskap ²¹						
	Lukalista						
	15	19	21	23	27	28	29
Antal svar	(2354)	(2460)	(2202)	(2197)	(1582)	(745)	(447)
Ja	7	17	31	39	44	48	41
Nej	93	83	69	61	56	52	59
Summa	100	100	100	100	100	100	100

En sista fråga för jämförelser bakåt är om församlingen arrangerade någon form av musik ifrån instrument eller sång från kyrktorn eller kyrktrappa. Frågan har funnits med i listorna sedan Luka 12 (1968) och tabell 49 visar en trend som tyder på ökning av denna sed. Återigen visar tabellen en minskning för den senaste listan (Luka 29), med det låga antalet svarande som trolig förklaring.

¹⁹ Frågornas formulering: L12 "Förekom Påskdagen 1968 påskotta?", L15 "Förekom Påskdagen påskotta?", L19 "Förekom Påskdagen påskotta?", L21 "Förekom Påskdagen påsk-otta?", L23 "Förekom Påskdagen påskotta?", L27 "Förekom Påskdagen påskotta?", L28 "Förekom Påskdagen påskotta?".

²⁰ För LUKA 29 har jag enbart tagit med "Påskotta med nattvard". Siffrorna är de samma vad gäller Påskotta utan nattvard. Det är inte rimligt att summera dessa två svarsalternativ, eftersom man mycket väl kan ha firat både med och utan nattvard i de sammanlagda församlingarna och även i enpastoratsförsamlingar med flera kyrkor.

²¹ Frågornas formulering: L15 "Finns påskbord i kyrkan? Sedan när? Tillverkare?", L19 "Finns s k påskbord i kyrkan?", L21 "Finns s k påskbord i kyrkan?", L23 "Har kyrkan så kallat påskbord?", L27 "Har kyrkan så kallat påskbord/påsklandskap?", L28 "Har någon kyrka påskbord/påsklandskap?", L29 "Fanns påskbord/påsklandskap uppbyggt under fastetiden och/eller senare under påsktiden?".

Tabell 49. Musik från torn och eller kyrktrappa på Kristi Himmelsfärds dag. Procent.

	Musik Kristi Himmelsfärds Dag ²²							
	Lukalista							
	12	15	19	21	23	27	28	29
Antal svar	(2485)	(2492)	(2399)	(2173)	(2177)	(1584)	(741)	(398)
Ja	15	15	18	20	19	20	27	19
Nej	85	85	82	80	81	80	73	81
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100

²² Frågorna formulering: L12 "Förekommer Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet?", L15 "Förekom Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L19 "Förekom Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L21 "Förekom Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L23 "Förekom på Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L27 "Förekom på Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L28 "Förekom på Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?", L29 "Förekom på Kristi Himmelsfärds dag musik (blåsinstrument, körsång) från kyrktornet/kyrktrappan?"

Slutord

Svenska kyrkans verksamhet under faste- och påsktiden är, som jag hoppas att jag lyckats visa ovan, mycket varierande och svår att sammanfatta på ett meningsfullt sätt. Tack vare att frågorna är specificerade kring faste- och påsktiden åskådliggör resultaten att kyrklig sed inte enbart äger rum i kyrkorummet eller i församlingshem. Den kyrkliga sedan kan i många fall sägas ha flyttats ut från kyrkan till gallerior, torg, natursköna platser med flera, ofta då i form av påskvandringar och korsvandringar men även till äldreboenden. När det gäller kyrkans verksamhet i äldreboenden vore det värdefullt med en undersökning om den kyrkliga verksamhetens innehåll vid dessa samt i vilken utsträckning anhöriga till de boende, och även närboende, deltar vid dessa tillfällen.

Ett tydligt resultat är att helgfirandet består av mycket experimenterande, inte minst på Annandag påsk. Knappt två femtedelar av de svarande menade att det denna dag förekom andra former av gudstjänst än huvudgudstjänst. Annandag påsk tycks vara en dag som inte får bli "dagen efter" allt man gjort under Stilla veckan, Påskafton och Påskdagen. Annandagen tycks ha blivit en dag för sill-luncher, pilgrimsaktiviteter både till fots och på cykel, Emmausmässa, Emmausvandring, ekumeniska arrangemang med mera.

Det vore därför värdefullt med en undersökning som djupare analyserar orsakerna till att Svenska kyrkans verksamhet har den bredd och variation som visats av LUKA 29. Möjliga utgångspunkter för en sådan analys kan vara dels Svenska kyrkans skiljande från staten och därmed de enskilda församlingarnas större självständighet, dels den omorganisation där församlingar förts, och förs, till större enheter samt att Svenska kyrkan numera är ett trossamfund bland alla andra och därmed i stort sett inte längre kan förlita sig på annan inkomst än den avgift som medlemmarna betalar.

I detta slutord kan det vara på sin plats med några kritiska kommentarer kring metoden för att samla in uppgifterna.

För det första är frågeformuläret trots kraftig bearbetning för långt, vilket visas av bortfallet, det vill säga att allt fler slutar att besvara frågorna efterhand som listan fortsätter och frågorna blir alltmer specialiserade. Problemet här är att med färre frågor skulle vi missat en stor del av den information som vi faktiskt fått via LUKA 29. Visserligen kan vi inte generalisera över hela riket och inte heller jämföra stiftet emellan eller genomföra någon form av analys eller sammanställning av vilka stift eller delar av stift där experimentlustan är större än på andra ställen, men som sagt, vi har fått mycken ny information som vi är tacksamma för.

För det andra måste frågorna var noga genomtänkta. Man kan inte, som vi gjorde, ställa frågor som till exempel ”när, var och hur”, vilken egentligen är tre frågor att besvara, men som tydligen kan uppfattas som en. Det är naturligt att de svarande ser frågorna i ett sammanhang och svarar därefter, men detta gör redovisningen, eller eventuella analyser av dem, synnerligen besvärliga.

För det tredje, som till stor del hänger ihop med den första, bör frågelistor av denna typ handla om ett enda, kanske två, områden. I den här presenterade listan, LUKA 29, hade vi antagligen fått fler svarande om vi enbart riktat in oss på fastetiden och påskdagarna. Frågor som vi kan ställa oss är:

» Varför måste en fråga om hur man annonserar faste- och påskarrangemangen vara med?» Är det viktigt att i en frågelista med rubriken ”Kyrklig sed frågelista: Fastetiden – påsktiden 2017” ha	med fråga om hur församlingarna tar betalt vid musikarrangemang?» Och vad har frågan om ”Frälsarkransen” med ”Fastetiden – påsktiden 2017” att göra? Frälsarkransen används ju, som visats ovan, i många sammanhang.

Fördelen med dessa frågor är trots allt som sagts ovan att vi har fått in en mängd ny kunskap. Men för att få så många, och kanske varierande, svar som möjligt, är det troligt att vi hade fått denna kunskap med specialiserade frågelistor istället för att blanda in dem i en frågelista som rör faste- och påsktiden. Mitt förslag här är att flera av frågorna om sång och musik och hur man annonserar och tar betalt eller inte, vilket bland annat visar hur man kommunicerar med det omgivande samhället, är väl värda att få egna LUKA-listor, eftersom sång och musik förmodligen utgör en av Svenska kyrkans viktigaste och bredaste kontaktytor. Likaså bör användandet av Frälsarkransen få en egen undersökning, eftersom den används flitigt till exempel i det pedagogiska arbetet.

Meddelanden från kyrkohistoriska arkivet i Lund

I serien Meddelanden från kyrkohistoriska arkivet i Lund, som grundades av Hilding Pleijel, gavs under 1942–1984 ut 18 smärre skrifter.

När serien ges ut i ny följd rymmer den även kyrkohistoriska föreläsningar, större källpublikationer och smärre undersökningar av kyrklig sed. Syftet är alltså att ”tjäna den kyrkohistoriska universitetsundervisningen” och att ”gagna forskningen i stort”.

1. Bo Ahlberg (utgivare), *Henric Schartau till Fredrica Skragge-Nettelbladt. Själavårdsbrev 1805–1821*. 2000
2. Anders Jarlert och Samuel Rubenson, *Kyrkohistoria i Lund. Fyra föreläsningar*. 2000
3. Sven O. Berglund, *Laurentiistiftelsen i brytningstid. Minnen från ett studenthems tillkomst och uppbyggnad*. 2000
4. Göran Gustafsson, *Begravningsked på 1990-talet. Materialredovisning och resultatöversikt*. 2001
5. Anna Minara Ciardi, *Lundakanikernas levnadsregel. Aachenregeln och Consuetudines canonicae – översättning från latinet med inledning och noter*. 2003
6. Owe Samuelsson (utgivare), *Johan Ternströms levnadsminnen*. 2004
7. Samuel Rubenson och Anders Jarlert, *Kyrkohistoriska omvärderingar*. 2005
8. Göran Gustafsson, *LUKA 27 om kyrklig sed 2002, materialbeskrivning, resultatredovisning, analys exempel*. 2006
9. Tord Larsson (utgivare), *Den gustavianska bibelkommissionen. Första protokolls-boken*. 2009
10. Anders Jarlert (utgivare), *”Bäste biskop!”. Korrespondensen mellan drottning Victoria och biskop Gottfrid Billing 1900–1924. Utgiven med kommentar och noter*. 2010
11. Anders Jarlert (utgivare), *”I dag Konung, i morgon död”. Matthias Steuchius likpredikan över Riksänkedrottningen Hedvig Eleonora och Änkehertiginnan Hedvig Sofia. Utgiven med inledning och kommentar*. 2015
12. David Gudmundsson (utgivare), *Fältprästen Erich Medeéns dagbok från Nederländerna 1688–1690. Utgiven med inledning, noter och register*. 2016
13. Curt Dahlgren, *Faste- och påsktiden i Svenska kyrkan 2017 – Redovisning av Luka 29*. 2020

På 1940-talet började Kyrkohistoriska arkivet vid Lunds Universitet arbeta med att klarlägga förändringar i den samtida kyrkliga seden. Insamlingen av sådana uppgifter fann sin form på 1960-talet, då arkivet började sända ut rikstäckande frågelistor om den aktuella kyrkliga seden. Genom dessa LUKA-listor har den kyrkliga seden inventerats för hela landet med jämna mellanrum från och med 1962.

År 2017 ändrades frågelistan från att gälla förändringar i den kyrkliga seden till att enbart handla om påskcykeln år 2017. En ytterligare förändring var att frågelistan distribuerades och besvarades via Internet och inte som tidigare på papper.

Frågelistan besvarades av 574 personer, vilket gav en svarsprocent på 50, som får anses acceptabelt med tanke på de nya församlingsstrukturerna.

Ett tydligt resultat från alla svar är att den kyrkliga seden i många fall kan sägas ha flyttats ut från kyrkan till gallerior, torg, natursköna platser med flera. Ofta i form av påskvandringar och korsvandringar men även till äldreboenden. Ytterligare ett resultat är att helgfirandet består av mycket experimenterande, inte minst på annandag påsk, som tycks vara en dag som inte får bli ”dagen efter” allt man gjort under stilla veckan, påskafton och påskdagen. Annandagen tycks ha blivit en dag för sillluncher, pilgrimsaktiviteter (både till fots och på cykel), Emmausmässa, Emmausvandring, ekumeniska arrangemang med mera.

I distribution:

ARKEN Bokhandel för kyrka och teologi
Kyrkogatan 4, 222 22 Lund
Tel 046-33 38 88, info@arken.se

ISBN 978-91-983171-8-3
ISSN 0455-0196